

תורת ישראל

חיבור הנוכחי מטרתה להקל מעול הציבור לדפדף בספרי הפוסקים לידע דינים היותר נחוצים ורגילים בנושא קרה"ת אשר בלעדן א"א לקיים מצות שמיעת וקריאת התורה אפילו כיהודי פשוט כאשר עיני כל תחזינה מישרים.

מכיל:

- (א) דיני הוצאה והכנסה
- (ב) קניית המצות
- (ג) בעל קורא — וסגן
- (ד) שיחה ות"ת בשעת הקריאה
- (ה) יציאת לחוץ בשעת הקריאה
- (ו) קריאת האנשים לס"ת
- (ז) דיני ברכות התורה
- (ח) כל הנוגע להעולה מעת קריאתו לתורה עד חזרה למקומו
- (ט) כל הנוגע לבעל קורא מעלייתו לקרות עד גמירא
- (י) טעותים בעת הקריאה
- (יא) שלל דינים נפלאים קצרים בקרה"ת
- (יב) הגבה — וגלילה
- (יג) בימה באמצע ביה"כ

פאָרוואָרט

דאס נויטווענדיגקייט פון דעם ספר האבען מיר שוין באשריבען אויספירלעך אינעם פאָרווארט פון ה' תפלה, אלע איינצעלהייטען פון דארט זענען אקטועל אויך ביים געביט פון ליינען.

אין צוגאב דערצו אז ביי די הלכות פון קריאת התורה געפינען זיך הלכות וואס אפילו לומדים פארגעסן דערפון טראץ זייער אומשאצבארע וויכטיגקייט. מיר האפען אז אויך דער אפטיילונג וועט זיין פון גרויס תועלת פאר גרויס ביז קליין.

ג.ב. באזונדער וויכטיג און ניצבאר איז עס פאר בר מצוה בחורים וואס האבען נאכנישט די מעגליכקייט דורכצולערנען און וויסען דאס נויטיגסטע. צודעם וואס זיי דארפען זיך שטארק פלאגען אויף לשון הקדוש.

פרק א

ארויסנעמען און אריינלייגען די ס"ת

(א) ווען מ'עפנט דעם ארון הקודש ארויסצונעמען אדער אריינצולייגען דעם ספר תורה מעג מען אוועקריקען דעם פרוכת פון רעכטס צו לינקס אדער פון לינקס צו רעכטס (פרישה סי' קכ"ח, דרישה סי' תרנ"א).

ווען מ'נעמט ארויס די ס"ת זאל מען עס טוהן מיט די רעכטע האנט, אויב ער איז א געלינקטער מעג ער מיט די לינקע האנט (שע"א שער י' או' ב').

(ב) עס איז א מצוה צו זיין אין ביהמ"ד און זעהן ווען מ'נעמט ארויס אדער מ'לייגט אריין דעם ס"ת פון ארון הקודש (מ"א קל"ד ב').

און עס איז א מצוה צו קישען די ס"ת און באגלייטען איר פון ארון הקודש ביז צו די בימה, און ביים צוריקלייגען פון בימה ביזן ארון הקודש (רמ"א סו"ס קמ"ט ומ"א ג' א"ר א', תו"ח ג').

באזונדער וויכטיג איז דאס פארן בעל הגבה וגלילה צו באגלייטען (שם, ובלבוש, ח"א כלל ל"א, שע"א שער י' או' מ"ב).

(ג) דער מנהג איז צו ברענגען די קינדער צו קישען די ס"ת כדי זיי מחנך צו זיין צו מצות (רמ"א סו"ס קמ"ט).

(ד) ווען מ'זאגט שמע ישראל — אחד הוא אלקינו — גדלו — דארף מען אינטערהייבען די ס"ת (סי' קל"ד מ"א ד' מ"ב י"ג).

(ה) מ'דארף האלטען די ס"ת ביי די רעכטע זייט (רמ"א סו"ס קל"ד), אפילו א געלינקטער, אויסער אויב ער האט מורא אז דער ס"ת וועט ח"ו פאלען מעג ער האלטען אין די לינקע האנט (שע"א שער י' ב').

(ו) דער וואס טראגט די ס"ת צום בימה זאל ער גיין רעכטס פון די בימה, און צוריקגיין לינקס (סי' קמ"א מ"א סק"ו ומחה"ש שם, ח"א כלל ל"א ט, מ"ב כ"ה).

ז) מען זאל נישט טוהן אזוי-ווי טייל עמי הארצים וואס רירען אן דעם ס"ת מיט די האנט און געבן א קוש די האנט (אור צדיקים או' ס"ט, יסוש"ה בשם האריז"ל). אויב ער קען נישט מיט'ן מויל זאל ער מיט די האנט (שערי אפרים שער י' או' ד').

פרק ב

קויפען די מצות

א) מ'טאר זיך נישט קריגען אפילו כדי צו קענען מקיים זיין א מצוה (בנימין זאב סי' קס"ד, כנה"ג סו"ס קנ"ג, מ"א סי' נ"ג, מ"ב שם ס"ק ס"ה).

דערפאר זאל מען זיך נישט ארומקריגען צוליב א עלייה צו די ס"ת, אדער גלילת ס"ת א.ד.ג., (שם, והחיד"א בס' לדוד אמת סי' ב' או' ג').

ז) די גבאים דארפען אויך געווארענט זיין נישט צו-צוברענגען מענטשען זאלען פארשעמט ווערן, אדער אויפרייצען מחלוקת צוליב געלד פארדינסטען פאר קהל, בעסער זאלען מיליאנען גיין לאיבוד און עס זאל קיינער נישט פארשעמט ווערן, אדער עס זאל נישט צוקומען צו מחלוקת (חסל"א סי' קל"ד ח', כה"ח ל"ד).

ח) דארט ווי מ'פארקויפט די עליות צו די ס"ת מיט אנדערע מצות, מעג מען פארשלאגען א גרעסערן פרייז כאטש דער קעגענזייטיגער דינגער איז א רב אדער אדם גדול ווייל ביי מצות איז יעדער אייניג חשוב (החיד"א בס' ל"א סי' ב' או' ג').

אויב מ'ווייסט אבער אז יענעם וועט עס וויי טוהן ער וועט זיך מצער זיין זאל מען ליבערשט מוותר זיין (פארציכטען) אויף די מצוה (חסל"א סי' קל"ד או' ו').

פרק ו

בעל קורא — אמן וסגן

ווער זאל זיין סגן

א) דער סגן (דער וואס רופט אויף מענטשען צו די תורה) זאל זיין א איש מכובד, מיט מעשים טובים, וואס האט גוטע און פריינטליכע באצוהונגען מיט מענטשען כדי מען זאל אים נישט חושד זיין אז צוליב זיינע פריוואטע אינטערעסן

וועט ער צוטיילען כבוד פאר דעם וואס עס קומט אים נישט (שערי אפרים שער ג' או' י').

נישט ברוגז זיין אויפן סגן — אדער מחלוקת ח"ו

(ב) עס איז וויכטיג אז מען זאל דעם סגן דן זיין לכף זכות און אפילו אויב ער טוט א פעלער זאל מען דאס אנהענגען אז עס איז געווען א טעות — און אפילו אויב ער ווייסט אויף זיכער אז ער האט עס געטוהן דירעקט זאל ער זיך נישט וויסענדיג מאכען און ער זאל זיך אליין בארעכענען:

אויב איך אזא נישטיג מענטש'ל קען זיך נישט בארוהיגען ווען מ'האט בארירט זיין כבוד מיט איין פינטעל, אודאי און אודאי אויב מ'בארירט דעם כבוד פון די תורה וואס ליגט יעצט דא, מיטן כבוד פון בהמ"ד און ווער עס רוהט דארט די שכינה הקדושה אז מ'וועט נישט ארויסגיין ריין דערפון (שערי אפרים שער ג' או' י').

און דער סגן זאל נישט נתפעל ווערן אויב מ'רעגט זיך אויף אים ווייל אויב יענער טוט נישט ריכטיג וואס איז שולדיג דער ס"ת אז מען פארשעמט עס, (שם).

(ה) מ'זאל זיך ח"ו נישט ארומקריגען אדער ברוגז זיין אויב מ'האט אים נישט אויפגעריפען צו די ס"ת אדער אויב מ'האט אים אויפגערופען צו א עלייה וואס פאסט אים נישט, ווייל דאס ברענגט מחלוקת מיט קריגעריי, און די חז"ל לערנען אונז אז דער וואס אנטלויפט פון כבוד לויפט אים דער כבוד נאך.

אין דער אמת איז דאס אלעס אבער הכלים (נארעשקייטע"ן) ווייל אויב אין הימעל איז מען מכובד וואס איז א נפקא מינה ביי מענטשען, און אויב אין הימעל איז ער מבוזה וואס וועט ער האבען אויב מענטשען זענען אים מכבד (ס' חסל"א סי' קל"א או' ח"י).

(ו) כאטש היינט בעוה"ר האבען מיר נישט קיין נביא און נישט קיין אורים ותומים פינדעסטוועגן עפ"י רוב אינעם ליינען וואס מ'ליינט פארן מענטש איז מען מרמז מן השמים זיינע עניינים און מעשים (ס' עבודת תמיד ה' קרה"ת מובא בשערי רחמים על השע"א שער ג' או' י"ג).

דינגען א בעל קורא

(ז) אויב מ'דינגט א בעל קורא פאר געלט זאל ער ליינען אינדערוואכען אויך, אדער מ'זאל אים געבן נאך א וואכע'דיגע ארבעט, און באצאלען פאר ביידע צוזאם, כדי עס זאל נישט זיין קיין איסור פון שחר שבת (שערי אפרים שער ג' או' ה', וע"ע באו"ח סי' ש"ו וסי' תקפ"ה בט"ז פר"ח וש"א).

(ח) מ'דארף אויסוועהלן א בעל קורא א ערליכען — ת"ח — מיט מעשים טובים — מיט א שיינע שטומע און איז גוט באקאנט וויאזוי ארויס-צוזאגען אלע ווערטער מיט זייערע נקודות וטעמים (פינטלע"ך — טראפען) אזוי ווי עס שטייט (זוה"ק פנחס ד"ה אשרי תבחר, שערי אפרים שער ג' או' א').

(ט) אלעס וואס מ'דארף אכטונג געבן ביים ליינען קר"ש ווי עס שטייט אין או"ח סי' ס"א (זעה ה' קר"ש) דארף מען אויך אכטונג געבן ביים ליינען (סי' ס"א סעי' כ"ב, שע"א ש"ג או' א').

(י) אויב עס איז מעגליך זאל עס זיין איינער וואס האט א הדרת פנים מיט די אנדערע מעלות וואס די חז"ל רעכענען אויס ביי א שליח ציבור צום דאווענען, ווייל דאס איז א כבוד התורה און א כבוד פארן ציבור (שע"א שער ג' או' ב').

(יא) דער בעל קורא זאל זיין באליבט פארן ציבור און זיי פאר אים (שם).

אויב עס איז נישטא א געהעריגע בעל קורא

(יב) אין א ביהמ"ד ווי עס איז נישטא א בעל קורא וואס קען ליינען מיט אלע נקודות און נגינות, פונדעסטוועגן זאל מען ליינען אין די תורה געהעריג אין איינער זאל שטיין דערנעבען מיט א חומש און אונטערזאגען די נגינות, מיט אויסבעסערן די טעותים (סי' קמ"ב ס"ב ומ"ב ואחרונים).

פרק ד

נישט שמיסען ביים ליינען — נאר אויסהערן

(א) באלד ווי דער בעל קורא הייבט אָן צו ליינען טאר מען נישט רעדן מער, אפילו פון לערנען (סי' קמ"ו ס"ב). לויט טייל פוסקים טאר מען שוין נישט, באלד נאכדעם ווי מ'האט צועפנט דעם ס"ת (מ"א, גר"א, ומ"ב, ושערי אפרים שער ד' או' י"א).

(ב) אפילו פסק'נן א שאלה טאר מען אויך נישט (מ"א שם, פמ"ג, שע"א שם, ומ"ב ה').

יצחק לשוח

קכה

ג) אויב מ'זעהט אײנעם באגײן (עובר זײן) א איסור מעג מען אים זאגען בקיצור אפילו אײנמיטען לײנען אויב מען קען נישט ברמו (פמ"ג, דה"ח, שע"א ומ"ב שם).

ד) צווישען אײן מענטש און אנדערן ווען מ'לײנט נישט מעג מען לערנען פאר זיך שטיל (סדה"י, א"ר ד', מ"ב ו', וכן המנהג כמ"ש החיד"א בלד"א סי' ח' או' כ"ג, חסל"א או' יג.), מען דארף אבער געווארענט זײן נישט צו פארפאסען נאכצוזאגען "ברוך ד' המבורך לעולם ועד", און אמן בכוונה (כה"ח י' בשם א"ר).

פסקינן א שאלה מעג מען אויך דאמאלטס (א"ר, דה"ח, שע"א, מ"ב, ולד"א שם).

אבער סתם רעדן איז אסור (לכל הפוסקים, ע"ש וכן בשו"ת מראה יחזקאל סי' כ"ו, ובהקדמה לס' ארץ חמדה). לויט טייל פוסקים איז אסור צו רעדן דברי חול פון ווען מ'נעמט ארויס דעם ס"ת פון היכל (החיד"א בתורת השלמים או' א').

ה) אבער אײנמיטען לײנען טאר מען אפילו נישט אריינקוקען שטילערהייט פאר זיך אין א ספר, נאר אויסהערן דאס לײנען (כשל"ה הק' החמיר מאד בזה, וכן בסדה"י, א"ר, לד"א, מ"ב ט"ו, ובכה"ל ד"ה והנכון, באורך, ובשערי חיים שער ז' או' י"ז, ע"ש).

ו) דער וואס שמיעסט בשעת'ן לײנען איז עובר אַסאַך איסורים — אויב עס איז א אדם חשוב (שיינער איד) גרענעצט זיך עס טיילמאל מיט חילול השם — און זײן תפלה ווערט צוליב דעם נישט אנגענומען (מ"ב בבה"ל ד"ה והנכון).

ז) מ'זאל אויסהערן דאס לײנען, פון א חומש (מ"א בשם של"ה, לד"א שם או' כ"ד, חסל"א או' י"ג, כה"ח ח"י, וש"א) לויטן זוה"ק (ויקהל) דארף מען אויסהערן יעדעס ווארט אזוי-ווי מ'זואלט יעצט געשטאנען אויפן בארג סיני, דעריבער איז דאפעלט וויכטיג אריינצוקוקען אין א חומש ביים לײנען כדי נישט צו פארפאסען אפילו אײן ווארט, אזוי ווי ביי מגילה לײנען (שו"ת פאר ישע או"ח סי' כ"ז).

ח) פון ווען דער מפטיר הייבט אָן זאגען די ברכות פון הפטרה ביז ער ווערט פערטיג אײנגאנצען טאר מען אויך נישט רעדן (סי' קמ"ו סעיף ג' ואחרונים שם).

פרק ה

נישט ארויסגיין ביים ליינען

ווען מען ליינט אין די תורה טאר מען נישט ארויסגיין פון ביהמ"ד אפילו אויב עס איז זייער וויכטיג (חוץ פיקוח נפשות), און אפילו מ'האט שוין יוצא געווען די מצוה פון הערן ליינען, און אפילו עס בלייבען אין ביהמ"ד צען מענטשען (קמ"ו ס"א, פרישה שם, פמ"ג שם, ומ"ב סק"א).

דער שטראף אויף דעם איז צו שטארבען פריה-צייטיג (ברכות חי ובטור וב"י ומ"ב שם). א פרוי מעג יא אויב עס איז וויכטיג (כה"ח או' ב').

(ב) אפילו מ'האט נאכנישט אנגעהויבן ליינען אבער דער ס"ת איז שוין אפען טאר מען אויך נישט (בה"ל שם).

(ג) כדי צו מעגן ארויסגיין מיו זיין די פאלגענדע תנאים:

(1) עס איז זייער וויכטיג (מ"א ומ"ב וש"א).

(2) צווישען איינעם און אנדערן (כשו"ע שם ס"א) נאכדעם ווי דער ערשטער האט שוין געזאגט די ברכה — אשר נתן לנו — (בה"ל שם, כה"ח ד').

(3) דוקא אויב עס האט אמאל פאסירט אבער מ'טאר נישט איינפירען בקביעות ארויסצוגיין דאמאלטס, ווייל דאס הייסט פריקת עול תורה (תשב"ץ ח"ג סי' צ"ח, בה"ל שם).

(4) דוקא אויב עס בלייבען צען מענטשען אין ביהמ"ד (מ"ב ב', כה"ח ה').

(5) אויב ער האט שוין געהערט דאס ליינען, אדער ער האט בדיעה שנעל צוריק צוקומען צו הערן דאס ליינען ווייטער (פמ"ג, מ"ב שם).

(ד) דער וואס האט שוין געהערט דאס ליינען, אדער האט בדיעה צו הערן שפטעטער ביים דאווענען אין א צווייט ביהמ"ד מעג ארויסגיין מיט די אויבענדערמאנטע באדינגונגען (תנאים) אפילו עס איז נישט וויכטיג דירעקט (כה"ח ג' ושכן עמא דבר, וכן הסכים בשערי חיים שעד ד' או' ט"ו).

פרק ו

אויפרופען צום ליינען

(א) מען טאר נישט אויפרופען צו די תורה צוויי בידער — אדער א טאטע מיט זיין זוהן איינס נאכן אנדערן (סי' קמ"א סעי' ר').

(ב) עס איז קיין שום חילוק אויב זיי זענען ברידער פון איין מאמע אדער פון איין טאטע (עו"ת או' י"ג, א"ר ח' שע"א, לדוד אמת סי' ה' או' ל"א, מ"ב י"ט).

(ג) טייל פוסקים זענען מחמיר אפילו א זיידע מיט א אייניקעל, (שכנה"ג ח, א"ר, ועו"ת שם, שע"א מ"ב שם, מטה יהודה או' ז') אבער אויב עס פעלט אויס קען מען מקיל זיין (שע"א שם, ומ"ב שם, ובכה"ח כ"ז מכריע שלא להקל רק באתרא דנהיגו להקל, ע"ש).

(ד) אויב מ'האט אויפגערופען בטעות און ער איז שוין ארויפגעגאנגען צו די ס"ת זאל ער נישט אוועקגיין (שכנה"ג שם, א"ר שם, פר"ח ו', לד"א שם, דה"ח י"ד, קש"ע סי' כ"ג או' י"ג, מ"ב י"ח, כה"ח כ"ח).

(ה) אויב דער וואס איז א ברידער אדער א זוהן איז נאכנישט בר מצוה און איז עולה מפטיר מעג מען (שם).

(ו) אויב איינער פון זיי איז עולה מפטיר אין א צווייטע ספר תורה מעג מען (שכנה"ג, עו"ת, א"ר, דה"ח, לד"א, ומ"ב שם, וכה"ח ל"ג).

(ז) חלילה משנה צו זיין דעם אור-אלטען מנהג אויפצורופען צום ס"ת ביים נאמען דוקא (שו"ת אבני נזר חו"מ סי' ק"ג, וע"ע בס' מחולת המתנים, ובס' מקרי דרדקי להק' מקאלאמייע זצ"ל פ' במדבר, ובס' צרור חיים למהר"א עמדה זצ"ל).

(ח) א מחלל שבת טאר מען נישט אויפריפען צו די ס"ת (שו"ת חתן סופר סי' כ"ח, מנח"א ח"ה סי' נ"ב, שו"ת צבי תפארת סי' ט"ו, לבוש"מ סי' קי"א).

(ט) א כהן וואס האט שוין עולה געווען ביי איין מנין דארף מען אים נישט אויפרופען ביי די שפעטערדיגע מנינים אפילו עס איז נישטא קיין אנדערע כהן (עובר אורח להה"ג ממיר זצ"ל).

(י) אויב מ'האט איינעם אויפגערופען, מעג מען אים נאכאמאל אויפרופען שפעטער אין א צווייט ביהמ"ד אפילו מ'ליינט אים נאכאמאל די זעלבע זאך (קש"ע סי' כ"ג או' י"ד).

(יא) מ'טאר נישט אויפרופען צו די תורה איינעם וואס איז באוואוסט אלס בעל עבירה, ער טוט אפען און שעמט זיך נישט (שערי אפרים שער א' או' ל"ד).

(יב) א מחלל שבת בפרהסיא טאר מען נישט אויפרופען צו די ס"ת (עי' שע"א שם בשערי רחמים ושערי חיים באורך גדול).

(ג) לויט טייל פוסקים טאר מען אויך נישט אויפרופען דעם וואס שערט זיך דעם באַרד (מגלה עמוקות פ' קדושים, שירי טהרה מע' ס' או' ס"ו).

(ד) ווען מ'רופט אויף צו די ס"ת דארף מען אכטונג געבן אנצורופען ביי פינקטליכען נאמען און מ'דארף אויך וויסען אז נישט יעדער "אלי" איז "אליהו" — "חזקי" "חזקיהו" — "ישעי" "ישעיהו" — "ירמי" "ירמיהו" — א.ד.ג.

דער וואס רופט זיך "בער" מעגליך אז זיין נאמען איז — דוב — אדער ישכר, דערפאר דארף מען אכטונג געבן ווייל דאס קען מאכען גרויסע און קאמפליצירטע שוועריקייטען ביי גיטין (שערי אפרים שער א' או' לה-לו).

(ט) דער וואס זיין פרוי האט אים געבארען א קינד איז ער מחויב עולה צו זיין דעם ערשטען שבת וואס זיין פרוי גייט אין שוהל, אויב זי איז נישט געזונט און קען נישט גיין אין שוהל דאמאלטס דארף ער עולה זיין נאך פערציג (40) טאָג אויב עס איז א יונגעל, און נאך אכציג טאָג אויב עס איז א מיידעל (מ"א סי' רפ"ב, שע"א שער ב' או' ד').

פרק ז'

וויכטיגע הלכות פאר דעם וואס איז עולה לתורה

טועה געווען מיט די ברכות

(א) אויב איינער האט זיך טועה געווען און אנגעהויבען "אשר נתן לנו וכו'" אַנשטאַט "אשר בחר בנו" אויב מ'האט זיך דערמאנט בעפאָר מ'האט ארויסגעזאָגט דעם ד' פון בא"י נתן התורה, זאל מען צוריק אנהייבען אשר בחר בנו וכו' — אבער אויב מ'האט שוין געזאגט דעם ד' זאל מען ענדיגען און נאכן ליינען זאל מען זאגען "אשר בחר בנו" וכו', (ב"ש, מ"א, עט"ז, פר"ח, פמ"ג, דה"ח, ח"א, שלחן ע"ש, ומ"ב בסי' קל"ט ס"ד, חיד"א בלד"א סי' ו' או' נ"ז, ועוד פוסקים המובאים בכה"ח כ"ב).

(ב) אויב די ערשטע ברכה האט מען געזאגט געהעריג און ביי די צווייטע ברכה האט מען זיך טועה געווען און געזאגט אשר בחר בנו, אויב מ'האט זיך דערמאנט ביז ד' פון, בא"י נתן התורה, זאל מען נאכאמאל אנהייבען, אשר נתן לנו, אויב מ'האט שוין געזאגט דעם שם זאל מען זאגען גראד נאכדעם "אלקינו מלך העולם אשר נתן לנו" וכו', אויב מ'האט שוין געזאגט, נתן התורה, זאל מען נאכאמאל אנהייבען די ברכה, אשר נתן לנו, (שם).

ג) ווען מ'זאגט ביי די ערשטע ברכה, ונתן לנו את תורתו, און ביי די צווייטע ברכה, אשר נתן לנו תורת אמת, זאל מען א שאקעל געבן דעם ספר תורה (סי' קל"ט מ"א י"ב, א"ר ט').

זאגן ברכו — מיט די ברכות הויעך

ד) ברכו — און די ברכות דארף מען זאגען הויעך, און די וואס זאגען שטיל זענען זיך טועה (סי' קל"ט סעי' ר').

די וואס זאגען שטיל זענען אזוי-ווי גולנין וואס רויבען אוועק די מצוה פון נאכזאגען ברוך דהמל"ו פון קהל (ס"ח סי' רנ"ד, כנה"ג סי' קל"ט, שערי אפרים שער ד' אר' ז').

לויט טייל פוסקים איז מען אפילו כדיעבד נישט יוצא, דעריבער זאל מען זייער געווארענט זיין (שערי אפרים, שם).

ה) ליידער זאָגען אסאך מענטשען די ברכה שטיל און די מענטשען וואס ווייסען נישט די הלכה אז אויב צען מענטשען הערן נישט טארן די נישט-הערערס נישט נאכזאגען בהמל"ו, נאר אמן [זעה די הלכות פינקטליך פריער ביי דינים פון ברכו ביים דאווענען] און זאגען נאך, בדהמל"ו, ווערן געשטרויכעלט מיטן זאגען לבטלה און דער וואס איז עולה צו די תורה איז א מחטיא הרבים צוליב זיין פוילקייט און בושע צו זאגן הויעך יעדער זאל הערן (בה"ל סו"ס נ"ז, שע"ח שער"ד אר' י').

ו) אויב איינער האט עולה געווען צו די תורה פאר ער האט געזאגט ברכות התורה איז ער שוין פטור נאכדעם פון זאגען די ברכה, אשר בחר, גענוג אויב ער זאגט, לעסוק, און והערב נא, (קל"ט ס"ט, ומ"ב ס"ק ל"ב).

ז) ביי די צווייטע ברכה דארף מען אינזינען האבען "אשר נתן לנו תורת אמת" מיינט מען תורה שבכתב (תנ"ך) "וחיי עולם נטע בתוכינו" תורה שבע"פ (ש"ס, מדרשים וכו', סי' קל"ט סעי' י').

ח) בשעת די ברכות כאפט מען אָן דעם ספר תורה מיט ביידע הענט, און ביים ליינען בלויז מיט די רעכטע האנט (סי' קל"ט סעי' י"א, שע"א שער ד' אר' ד').

ט) טייל מענטשען פירען זיך צו בוקען ווען זיי זאגען די ברכות אויף די תורה, מ'דארף אבער אינזינען האבען אז דאס בוקען איז נישט צוליב די ברכה ווייל די חז"ל האבען נישט מתקן געווען זיך צו בוקען דארט, עס איז נאר לכבוד התורה, און מ'זאל זיך נישט בוקען ביי אנהייב אדער סוף פון די ברכה נאר

אינמיטען (לבוש סי' ק"ן, מ"א קל"ט סק"ו, א"ר ז, לר"א סי' ר' אר' נ"ו, שע"א שם).

(י) נאכן ליינען פארן ברכה געט מען א קוש פאר די ס"ת (ס"ח רנ"ה, מ"א קל"ט י"ד, מ"ב ל"ה).

דער עולה מיטן בעל קורא מוזען שטיין

(יא) דער וואס איז עולה צו די תורה, און דער וואס ליינט, און דער סגן וואס רופט אויף צו די תורה, מוזען שטיין און טארען זיך אפילו נישט אנלעהנען (לסמוך) אביסעל, אויסער א פעטער (בעל בשר) — אדער נישט געזונטער — אדער אלטער וואס האבען נישט קיין כח צו שטיין מעגן זיך אנלעהנען א קליין ביסעל, אבער נישט אזוי שטארק וואס אויב מ'זאל אוועקשלעפען די זאך אויף וועלכען זיי לעהנען זיך אָהן פאלען זיי אראפ (סי' קמ"א ס"א, ומ"א ומ"ב שם, ושע"א שער ג' אר' י"א), אויב מ'קען נישט אנדערש מעג מען דאס אויך (שם).

(יג) מען זאל זיך קיינמאל נישט אנלעהנען אויפן טישטעך וואס ליגט אויפן טיש אויף וועלכען מ'לייגט ארויף די ס"ת (מהר"ם מינץ סי' פ"א, כנה"ג וא"ר סי' קמ"א, שע"א שם, מ"ב שם).

(יד) טיילמאל מיז מען זיך אהנלעהנען כדי צו קענען אפליינען די אויבערע שורות פון ס"ת, דארף מען אבער געווארענט זיין אז באלד ווי מ'פערטיגט זאל מען זיך מער-נישט אנלעהנען (שע"א שם אר' י"ב, מ"ב שם).

(טו) כאטש דער בעל קורא ליינט פון די תורה איז אבער א מצוה אז דער וואס איז עולה זאל מיטזאגען שטילערהייט כדי אז זיין ברכה זאל נישט זיין לבטלה, (סי' קמ"א ס"ב).

גיין צו די בימה — און עולה זיין

(טז) דעם וואס מ'רופט אויף צו די תורה זאל ער גיין צו די בימה דעם שנעלסטן קורצסטן וועג, און ביים אראפגיין דעם לענגסטען, אויב ביידע וועגן זענען גלייך, זאל ער גיין רעכטס, און אראפגיין לינקס (סי' קמ"א ס"ז, ואחרונים).

(יז) עס איז א מצוה צו גיין בוריזות (געשיק"ט) צו די ס"ת באלד ווי מ'האט אים אויפגעריפען, אבער מ'טאר נישט לויפען (א"ר סו"ס קמ"א, ומ"ב שם).

(יח) דער וואס האט עולה געווען גייט נישט אוועק ביז דער נאך-אים האלט שוין נאך די צווייטע ברכה, (מ"א שם סק"ח, א"ר ט', החיד"א בלד"א סי' ה' אר' מ"א).

יט) די וואס פירען זיך אנצורירען מיטן טלית דעם פלאץ אין ס"ת ווי מ'דארף צו ליינען און א קוש געבן פאר ער הייבט אָן ברכו זאל ער נישט אנרירען די אנגעשריבענען אותיות נאר אין די זייט צווישען איין עמוד און צווייטען אדער אויף די ארומגעדרייטע חלק פון ס"ת, כדי עס זאל נישט צוקומען ח"ו צו דריי גרויסע איסורים — פסל'ן די ס"ת — אויסמעקן א שם — חילול שבת, (שו"ת מור ומהלות חלק אהל בית הרואה סי' י"א, תפארת בנים בקונטרס הנספח סי' ה' להגה"ק בעל דרכי תשובה, ובשערי רחמים שער ד' או' ד').

כא) אויב דער וואס גייט עולה זיין באגעגענט זיך ביי א שמאל פלאץ מיט דעם וואס קומט פון די תורה ווי בלויז איינער פון זיי צוויי האט פלאץ דורכ-צוגיין, זאל ערשט דורכגיין דער וואס דארף גיין צו די תורה, ער איז פריער צוליב דעם וואס ער גייט יעצט מקיים זיין א מצוה, און יענער קומט פון די מצוה (שערי אפרים שער ד' או' ל"ה, ושם בפ"ש דכ"כ בשו"ת הרמ"ע סי' פ"ג).

די זעלבע הלכה ווען צוויי באגעגענען זיך ביים טיר פון ביהמ"ד איינער וויל אריינגיין און איינער ארויס און זיי האבען נישט פלאץ אויף איינמאל (שם).

כב) דער וואס גייט אוועק פון ס"ת זאל ער זיך נישט אויסדריייען מיטן ריקען נאר גיין צוריק-וועגס מיטן פנים צום ס"ת (משנת חכמים ח"א סי' רכ"א, שערי רחמים שער ד' או' ל').

פרק ח

געקליבענע וויכטיגע הלכות פארן בעל קורא

א) מ'דארף שטענדיג אנהייבען ליינען ביי א גוטע זאך, דערפאר דארף מען אכטונג געבן נישט צו ענדיגען ביי א פלאץ וואס מ'וועט נאכדעם מוזען אנהייבען מיט א שלעכטע זאך (רמ"א סו"ס קל"ח) און מ'דארף ענדיגען ביי א גוטע זאך (שם).

ב) גוטס און שלעכטס איז נאר וועגן אידען נישט פון גוים (מ"א ומ"ב שם).

ג) מ'זאל אויך נישט אנהייבען אדער ענדיגען דארט ווי עס רעדט זיך פון איינעם וואס האט געטוהן א שלעכטע זאך (מ"א, א"ר, מ"ב שם).

ד) דער וואס רופט אויף צו די תורה זאל נישט רופען א בלינדען, הינקעדיקען, אדער א אפגעפליקטען דארט ווי מ'ליינט א פרשה וואס רעדט פון די זאכען א.א.וו. (ס"ח תשס"ח, מ"א, ומ"ב שם).

(ה) איינער וואס איז נחשד אויף עריות זאל מען נישט אויפרופען צו די פרשה פון עריות, און אזוי מיט אנדערע עבירות (שם).

אויב מ'ווייסט אבער אויף זיכער אז ער טוט יענע עבירה און האט נאכנישט תשובה געטוהן זאל מען אים יא אויפרופען דארט כדי ער זאל פארשעמט ווערן און זיך אפשיידען דערפון (כנה"ג רפ"ב א"ר קל"ח).

(ו) דער בעל קורא טאר נישט אינזינען האבען בשעת ער ליינט די ברכות אין די תורה אז יענער מענטש זאל ווערן געבענטשט, אדער אז דער אנדערער זאל ווערן געשטאָלטען ח"ו ביי די פרשה פון קללות (ס"ח ומ"א, ומ"ב סו"ס קל"ח). ווייל דאס ליינען דארף זיין לשמה, נישט אויסגעמישט מיט קיין שום פרעמדע כוונה (שם).

(ז) דער בעל קורא מיז האבען כאטש צוויי-דריי מאל דורכגעגאנגען די סדרה פאר זיך כדי צו ליינען (סי' קל"ט ס"א).

(ח) דער בעל קורא דארף געווארענט זיין נישט אנהייבען דעם אמן נאך די ערשטע ברכה לאנג נאך די ברכה נאר אנהייבן באלד און אויסציען אביסעל דעם אמן, נישט אזוי-ווי עס פירען זיך ליידער די בעלי קורא אז זיי הייבען אָן שפעט זאגען אמן ווייל דאס איז א אמן יתומה (ס' זכר טוב, שערי חיים על שע"א שער ד' או' י"ב).

(ט) דער בעל קורא טאר זיך נישט אָנלעהנען ביים ליינען (זעה אלע איינצעלהייטען ביי די הלכות פון עולה זיין או' י"א און ווייטער).

(י) דער וואס ליינט אין די תורה אזוי ווי די הלכה, איז זוכה צו אריכות ימים (אשכול ה' קרה"ת סו"ס ח").

(יא) דער וואס ליינט דארף געווארענט זיין צו ליינען אלעס פינקטלעך מיט די פינטלען און טראפען (נקודות, וטעמים) אזוי ווי מיר האבען מקובל און עס איז אפגעדרוקט אין די חומשים (שע"א שער ג' או' י"ד).

(יב) דער בעל קורא זאל געווארענט זיין נישט צו פארפעלן און קומען ווייל ווען ער קומט נישט שטעלט מען צום ליינען איינער וואס קען נישט ליינען און מאכט טעותים לרוב און דער מכשול גייט אויפן חשבון פון בעל קורא (שערי אפרים שער ג' או' ח').

(יג) דער בעל קורא זאל נישט טראכטען ביים ליינען מ'זאל הערן זיין שטימע ער זאל ווערן גרויס און געהערט דורכדעם, אבער מ'מעג ליינען מיט א

שיינע שטומע כדי ציבור זאל זיך חשק'ן אויסצוהערן דאס ליינען (שע"א שם או' ב').

(ד) דער בעל קורא דארף פארשטיין די ווערטער פון די סדרה לויט רש"י, און ווייניגסטענס פשוטע טייטש (שם).

(ט) מ'דארף ליינען הויעך נישט צו שנעל און נישט זייער שטייט נאר מיטעל-גאטונג (שם).

(טז) מ'דארף ארויסזאגן יעדעס אות קלאר און שייך אזוי ווי ביים ליינען קר"ש (רמ"א או"ח סי' ס"א כ"ב, שע"א שע"ג או' א', ומ"ב קמ"ב ו' בשם תשובת מהר"ם מינץ).

(יז) דער בעל קורא זאל נישט ליינען מיט גרויסע משונה'דיגע קולות וואס איז מבלבל די צוהערער (שם או' ג').

(יח) דער בעל קורא דארף געווארענט זיין צו ליינען יעדעס ווארט פון די ס"ת און נישט ליינען פון אויסענווייניג אפילו איין ווארט (שם).

(יט) דער בעל קורא דארף זיין גוט פארגעזעהן דאס ליינען ער זאל נישט מיזען אריינקוקען אין חומש און אויב נישט זאל ער שטעלן איינעם ביי די זייט פון ספר תורה וואס זאל האלטען א חומש און צוהעלפען, ווייל די בעלי קורא וואס קוקען אריין אין חומש ביים ליינען עפ"י רוב ווערן נכשל און ליינען אסאך ווערטער אין חומש וואס דאס איז א איסור (שו"ת אור ישרה או"ח סי' נ"א).

(כ) דעם חומש טאר מען נישט האלטען אויף די אנגעדרייטע טייל פון ס"ת (שערי רחמים על שע"א בשם הפוסקים).

(כא) עס איז זייער וויכטיג אז דער בעל קורא זאל בקי זיין אין די הלכות פון צורות האותיות כדי ער זאל דערקענען אויב עס איז דא א פסול אויף די אותיות (החיד"א בס' לדוד אמת סי' ז').

(כב) ווען דער בעל קורא זאגט נאך אמן זאל ער נישט אריינקוקען אין די תורה כדי עס זאל נישט אויסזעהן אזוי-ווי עס גייט אינאיינעם (שערי אפרים שער ד' או' ח').

פרק ט'

ליינען — (קרה"ת)

טעותים ביים ליינען

אויב מ'האט בטעות אויסגעלאזט א פסוק אדער אפילו בלויז איין ווארט ביים ליינען דארף מען צוריקגיין צו יענעם פסוק און ליינען פון דארט ווייטער, — אפילו מ'האלט שוין נאכן ליינען און אפילו נאך מוסף דארף מען ארויסנעמען דעם ספר תורה און ליינען דעם פסוק מיט נאך צוויי פסוקים (סי' קל"ז סעיף ג', מ"א ח"י, א"ר ד', מ"ב ח', לד"א סי' ו', אוי' ס"ו, ח"א כלל ל"א אוי' כ"ה, דה"ח אוי' ג', שערי אפרים שער ז' אוי' ז').

(ב) אויב דער בעל קורא האט זיך טועה געווען און נישט ארויסגעזאגט א ווארט ווי געהעריג, צום ביישפיל ער האט אויסגעלאזט א אות — אדער צוגעלייגט א אות — אדער געזאגט די נקודות אנדערש ווי עס שטייט דארף מען א שריי געבן אז דער בעל קורא זאל עס געהעריג זאגען (סי' קמ"ב ס"א, ומ"ב שם).

אין יעדן אות אדער נקודה ליגט הויכע גרויסע סודות (זוה"ק ויקהל, עץ חיים שער ח', כה"ח קמ"ב א').

(ג) אויב דער בעל קורא איז שוין ווייטער געגאנגען דאמאלטס דארף מען אים הייסען צוריקגיין צו דעם ווארט אויב דער טעות איז אזא סאָרט וואס דער ווארט ווערט דורכדעם אנדערש אויסגעשטייטשט צום ביישפיל: אַנשטאַט "חֶלֶב" זאגט מען "חֶלֶב" אדער "יעשה" אַנשטאַט "יעשה".

(ד) אזוי אויך אויב ער האט אויסגעלאזט א אות, אפילו דער טייטש פון ווארט איז נישט געטוישט געווארן דורכדעם, דארף מען לויט אסאך פוסקים צוריקגיין (כ"י בשם ירושלמי, פר"ח א, לדוד אמת סי' ז' אוי' א', ביאור הגר"א, ח"א כלל ל"א אוי' ל', וכן הכריע בכה"ח אוי' ב' מטעם דעפ"י סוד הוא חמור, ובמ"ב הקיל).

(ה) לויט טייל פוסקים איז די זעלבע הלכה אויב ער האט געזאגט א טעם (טראָ"פ) וואס טוט איבער אנדערשן דעם באדייט צום ביישפיל א מהפ"ך (משרת) אַנשטאַט א אתנחת"א (ס' שלחן ע"ש, ומביאו במ"ב וכה"ח שם).

(ו) אויב מ'האט אויסגעלאזט איין ווארט איז קיין שום חילוק נישט אויב דאס גאנצע ענין ווערט גע'אנדערשט דורכדעם אדער נישט מ'איז אלס מחויב איבערצוליינען "בה"ל שם ד"ה אבל, ועי' לעיל אוי' א').

(ז) אויב מ'האט שוין געענדיקט דאס ליינען אינגאנצען דארף מען נישט צוריקגיין אויף קיין שום פאל נאר אויב מ'האט אויסגעלאזט א גאנצע וואָרט (בה"ל ד"ה מחזירין אותו, ועי' לעיל או' א').

(ח) ביי די ספרדים פלעגט זיין א מנהג צו זאגען והוא רחום יכפר עון וכו' נאכן ליינען, מכפר צו זיין אויב מ'האט געהאט טעותים (ב"י סי' קמ"ב בשם א"ח).

(ט) דער בעל קורא זאל זאגען פארן ליינען ויהי נועם מיט כוונה און אינזינען האבען ביי "ומעשה ידינו וכו'" אז השי"ת זאל אננעמען דאס ליינען ווי עס וואלט געליינט געווארען מיט אלע כוונות און סודות און אויב עס וועט ח"ו זיין א טעות זאל השי"ת מיט זיין גרויס רחמנות מוחל זיין (כה"ח קמ"ב ד').

פרק י

פארשידענע געקליבענע דינים וועגן ליינען

(א) אויב איינער איז אנגעקומען שפעט אין ביהמ"ד מ'האלט שוין ביים ליינען און ער האט נאכנישט געדאווענט שחרית זאל ער קודם אויסהערן דאס ליינען נאכדעם דאווענען, אויב עס וועט שוין זיין נאכן זמן התפלה זאל ער דאווענען (שו"ת אמרי יושר סי' קע"א או' ג, ובשערי רחמים שע"ד או' י"א דדבריו ברורים לאמיחה של תורה).

(ב) אויב איינער האט נישט געהאט די מעגליכקייטען צו הערן דאס ליינען זאל ער עס אין א חומש אפליינען פאר זיך (ליקוטי מהרי"ח בשם שו"ת מהר"י ברונא).

(ג) מען טאר נישט אָנכאפען די ס"ת — דאס מיינט די פארמעט פון ס"ת מיט די הענט נאר מיט א טלית א.ד.ג. אפילו מיט ריין געוואשענע הענט (סי' קמ"ז ס"א).

אויב מ'כאפט עס אָהן בשעת מ'טוט א מצוה צב"ש ביים ליינען — הגבה — מגיה זיין באקומט מען נישט קיין שכר (באלוינונג) פאר יענע מצוה (מגילה ל"ב ובתרוס' ומ"ב שם).

דערפאר דארף מען געווארענט זיין נישט אנצוכאפען די יריעות פון ס"ת ביי גלילה אויב זיי שטייען נישט געהעריג וכדומה נאר דורך א טלית אדער מיטן גארטעל פון ס"ת (מ"ב ב').

(ד) אויב מ'האט אנגעריט א מיאוסע זאך זאל מען נישט אנכאפען אפילו סתם ספרים אָהנע וואשען די הענט פארדעם (מ"ב ג').

(ה) אויב איינער וויל מחמיר זיין נישט אנצוכאפען די עמודים פון ס"ת מיט זיינע הענט נאר מיטן טלית, אויף א פלאץ ווי קיינער טוט דאס נישט, זאל ער דאס נישט טוהן נאר אויב ער קען דאס טוהן קיינער זאל נישט באמערקען (שערי אפרים שער י' או' י"ד, מ"ב קמ"ז ב').

(ו) אינמיטען פסוקי דזמרה טאר מען נישט זאגען בריך שמייה (שו"ת מהרש"ג סי' נ"ב).

(ז) דער וואס האט נישט געזאגט "ברוך שמייה" ביים ארויסנעמען די ס"ת זאל עס זאגען בשעת הגבה (שע"א שם).

(ח) אויב מ'האלט אינמיטען והוא רחום זאל מען אויך זאגען בריך שמייה, (יסו"ה).

(ט) מ'טאר זיך נישט אנלעהנען אויפן טישטעך וואס מ'לייגט אויף דעם די ס"ת (מ"ב קמ"א ד').

(י) אין א טאג פון א תענית ציבור מוז זיין כאטש זעקס וואס פאסטען מ'זאל מעגן ליינען (שע"ת תקס"ו סק"ד, ברכ"י שם, שו"ת מנחת יצחק סי' ס"ה כה"ח סקל"ב) אבער לכתחילה דארף זיין צען וואס פאסטען (מ"ב שם ובשער הציון ט"ו בשם א"ר, פמ"ג, ח"א, כה"ח שם, ועי' מהר"ם שי"ק או"ח רפ"ט-ר"צ).

(יא) מ'רופט נישט אויף צו די ס"ת נאר ווער עס פאסט (תקס"ו).

(יב) הגבה-גלילה קען מען מכבד זיין אפילו דעם וואס פאסט נישט (מט"א תר"ב סט"ו).

(יג) עס איז זייער א האַרבע זאך צו טראגען א ס"ת פון איין פלאץ צום אנדערען דערפאר זאל מען עס נישט טוהן אָהנע פרעגן א שאלה.

(יד) צום ליינען קען מען לכל הדיעות נישט רעכענען צו מנין איינעם וואס שלאָפט (ראש יוסף מגילה כ"ג ע"ב).

(טו) דער וואס פארשעמט דעם חבר ווען דער ס"ת איז אינדרויסען, כ"ש אויב ער פירט מחלוקת דאמאלטס, הייסט "אפיקורס" (מ"ב סי' קנ"א סק"ב).

פרק יא

דינים פון הפטורה

(א) אויב עס זענען געווען צען מענטשען ווען מ'האט אנגעהויבען די ברכות פאר הפטרה און טייל זענען ארויס זאל מען ענדיגען די הפטרה מיט די ברכות (שע"א שער ט' או' ל"ב).

(ב) באלד ווי דער בעל מפטיר האט געענדיקט די הפטרה און הייבט אָהן זאגען די ברכות זאל מען שטיל-בלייבען אפילו מ'האט אליינס נאכנישט געענדיקט און נאך די ברכות הפטרה קען מען עס משלים זיין (שע"א שער ט' או' ל"ג).

(ג) דער בעל מפטיר זאל נישט אנהייבען די ברכות ביז עס איז שאַ שטיל (שם).

(ד) לכתחילה זאל מען זאגען די ברכות אין א סידור און די הפטרה זאל בלייבען אויפגעמישט (שע"א שם). יעדענפאלס דער ספר אין וועלכע עס שטייט די הפטרה זאל בלייבען אויף די בימה ביז נאך די ברכות (שם).

(ה) מען טאר נישט רעדן אפילו דברי תורה ווען דער מפטיר ליינט דעם נביא ביז ער ענדיגט (שם).

פרק יב

הגבה — גלילה

(א) עס איז א מצוה יעדער זאל אריינקוקען אין ס"ת ביי הגבה (סי' קל"ד ב'). און מען זאל זיך אנשטרענגען צו קוקען פון נאנט מ'זאל קענען ליינען די אותיות ווייל דאס ברענגט א גרויס ליכטיגקייט אויפן מענטש (בבאה"ט ומ"ב שם).

(ב) ווען מ'קוקט אין ספר תורה איז א מצוה צו זאגען "וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל תורת ד' תמימה משיבת נפש, עדות ד' נאמנה וגו' צדקו יחדיו, ע"כ (בשו"ע שם).

(ג) דער וואס הייבט אויף די ס"ת עפענט אויף ביז דריי עמודים אויב ער האט נישט כח דאמאלטס ווייניגער אויף א פלאץ ווי עס איז צוזאמגענייט די ס"ת און הייבט עס אויף און דרייט זיך אויף אלע זייטען כדי אלע זאלען קענען זעהן פון אלע זייטען (שם).

לכתחילה זאל ער עפענען דארט ווי מען האט געליינט יעצט (שלחה"ט סי' קל"ד).

ד) טייל מענטשען נעמען זיך אונטער צו טוהן מצות הגבה און זיי זענען דאס נישט מקיים אזוי ווי דער דין איז, בעסער פאר זיי אויב זיי שעמען זיך נישט און בעטען דעם גבאי ער זאל מכבד זיין א צווייטען וואס קען יא, און מיט דעם וועט ער אנגערופען ווערן מזכה הרכים אויב ער טרעט אפ פאר א צווייטען וואס דורכדעם וועט קהל ערמעגליכט ווערן מקיים צו זיין די מצוה פון "הסתכלות בס"ת" ווי געהעריג,

ווייל די וואס נעמען דעם כיבוד און זענען דאס נישט מקיים אזוי ווי מ'דארף צוליב זייער שוואכקייט, אדער אומוויסענקייט וויאזוי און וואס מ'דארף דאס מקיים זיין נישט בלויז וואס זיי האלטען אפ דעם ציבור פון די מצוה וואס ווערט פאררעכנט פון די שווערע זאכען תשובה צו טוהן (רמב"ם ה' תשובה בין כ"ד דברים המעכבין תשובה) נייערט עס איז לויטן רמב"ן גאר גאָר הארב (עי' רמב"ן תבא עה"כ ארור אשר לא יקום).

און נאך אלעם האט ער נישט קיין שכר פאר די מצוה, ווייל ער טוט דאס נישט ווי מ'דארף.

דעריבער וואויל פאר די אלע וואס קענען נישט דעם פאך און פארציכטען (מוותרים) אויף כבוד עצמם און געבן איבער די מצוה פאר א צווייטען וואס טוט דאס ווי מ'דארף ווייל דורכדעם האבען זיי אויך א חלק אין די מצוה וואס איז מקויים געווארען געהעריג צוליב זייער פארציכטען (שו"ת אור לישרים או"ח סי' מ"א, וע"ע בשערי אפרים שער י' או' י"ד).

*ד) ביי הגבה זאל מען קוקען אין ס"ת א ווארט וואס הייבט זיך אָהן מיטן זעלבן אות ווי זיין נאמען, צום ביישפיל אויב ער הייסט — אפרים — זאל ער זוכען א ווארט וואס הייבט זיך אָהן מיט אל"ף (או"ח קל"ד בשם נאות דשא, כה"ח קל"ג יג, בשם בא"ח).

ה) אויב דער בעל הגבה שפירט אז דער ס"ת איז שווער און ער האט מורא אז ער איז נישט בכח עס צו האלטען כפרט אנהייב יאר ווען די עיקר וואג ליגט אויף די לינקע זייט מעג ער אנלעהנען יענע זייט אויף די פלייצע (שערי אפרים שער י' או' י"ד).

(ו) מ'דארף מעורר זיין אפילו די לומדים וואס איילען זיך ביי הגבה און גייען שנעל ארום, מ'דארף גיין שטאַטלעך (כמתוך) (שערי חיים שם י"ד).

(ז) דער פסוק וזאת התורה וכו' וואס מ'זאגט ביי הגבה טאר מען נישט זאגען אפילו אינמיטען פסוקי דומרה (כה"ח קל"ז בשם ס' ביי"ע, ובשע"ח שם).

(ח) בשעת הגבה טאר מען נישט זיצען (שע"א שם).

(ט) לויט אסאך פוסקים טאר מען נישט צובינדען דעם ס"ת שבת (אדער יו"ט) נאכן ליינען נאר אויב מ'האט כדיעה צו נוצען די ס"ת ביז 24 שעה, אויב נישט זאל מען מאכען איין קניפ און אריינשטיפען דעם עק (עי' היטב בסי' שיי"ז ומ"א ס"ק ט"ו וט"ז, ופמ"ג, תוס' שבת, ש"י הגר"ז, שו"ת זכרון יהודה קס"ט, נימוקי אור"ח שיי"ז, לבוש"מ מהד"ת אור"ח פ"א, מהרש"ג אור"ח סי' ס', שערי חיים שערי י" ס"ק כ"ב).

(י) בשעת'ן צוזאמדרייען די ס"ת זאלען זאגען סיי דער מגביה סיי דער גולל דעם פסוק "לך ד' הגדולה וכו' טייל זאגען אויך דעם פסוק יה"ר מלפניך ד' אור"א שיגולו רחמיך על מדותיך ותכנס להם לפנים משורת הדין ותתנהג עם בניך במדת טובך (מ"א, ושערי אפרים שער י' או' כ"ד).

(יא) מ'זאל נישט ארויפלייגען אויפן ס"ת א צוריסענע דעק אויב מ'האט א צווייטע (רמ"א קמ"ז א').

(יב) דער גארטעל פון ס"ת דארף מען לויט די צדיקים אנבינדען פון אויבערן דריטעל און העכער (ס' וילקט אברהם סי' קמ"ז ששמע כן מהגאון בעל דכ"ת זצ"ל ששמע מפה קדשו של הגה"ק מצאנו זי"ע לעשות כן דוגמת מזוזה, וכן נהג אחריו בנו בעל מנח"א זצ"ל כמבואר בדחו"ש או' רכ"ה, ובשע"ח שער י' או' כ"א ששמע בשם מרן בעל דברי יחזקאל זצ"ל לכרוך למעלה מחצי מהס"ת ונדחק שם לתת טעם. ונ' ששיבוש הוא והמגיד שמע וטעה ששמע הנ"ל בשם ר"ח וטעה בשתים שתלה הדבר בכך תחת האב, וגם בהשיעור טעה והחליף שלישי למחצה).

(יג) אזוי ווי עס איז דא מחלוקת אויב די שיינע זייט פון גארטעל זאל זיין פון אינעווייניג צום ס"ת אדער פון דרויסען, דערפאר זאל דער גארטעל זיין פון ביידע זייט שייך (א"ר קמ"ז ושע"א שער י' או' ב').

(יד) ביי הגבה זאל מען אכטונג געבן אז כאטש צוויי יריעות זאל זיין ארומגעדרייט אויף יעדע זייט, אויף דעם דארף מען באזונדער אכטונג געבן שבת בראשית — און שמחת תורה (הג' מהרש"ם סי' קמ"ז סעי' ג').

(טו) דער מפטיר זאל ווארטען מיט די ברכות הפטרה ביז די ס"ת איז צוזאמגעדרייט אפילו די גארטעל איז נאכנישט ארויפגעדרייט (סי' קמ"ז פמ"ג א"א י', שע"א שער י' או' ח"י, מסגה"ש סי' ע"ט סק"א).

(טז) א טאג וואס מינעמט ארויס צוויי ספרי תורה זאל מען נישט עפענען די צווייטע ספר ווילאנג די ערשטע איז צוזאמגעדרייט (שם סעי' ח').

(יז) מ'טאר נישט אראפנעמען די ערשטע ס"ת פון בימה ווילאנג די צווייטע ליגט דארט (רמ"א שם). די צווייטע ס"ת וועלכע מ'האט יעצט ארויפגעלייגט ליגט מען רעכטס (שו"ת פאר ישע או"ח סי' מ"ג).

פרק יג

בימה אינמיטען ביהמ"ד

(א) די בימה אויף וואס מ'ליינט דארף ליגען אינמיטען ביהמ"ד דוקא, אבער ח"ו נישט ביי מזרח זייט נעבן ארון הקודש (שו"ע סי' ק"נ ברמ"א, ובשע"א שער ג' או' ט').

די אפיקורסים וואס ווילען אויסרייסען די תורה הבען אנגעהויבען מיט דעם און אלע גאונים וקדושים האבען דאס גע'אָסרט (עי' שו"ת חת"ס או"ח סי' כ"ח, אמרי א"ש, מחנה חיים, ד"ח, מהר"ם שי"ק, בית הלל, ועוד ועוד וכבר ביאר וכירר הכל בס' מחולת המחנים ובס' הר תבור).

(ב) אין אזא ביהמ"ד טאר מען נישט אריינגיין דאווענען אפילו מ'זאל מווען דאווענען צוליב דעם ביחידות (ע"ש ובס' מעשה אבות מתקנת אסיפת מיהאלאוויטץ).

(ג) לכתחילה זאל מען שטעלן די בימה קעגן איבער דעם ארון הקודש וואס איז אינמיטען מזרח וואנט אויב עס איז נישטא קיין ליכטיגקייט אין ביהמ"ד מעג מען ליינען אויף א טיש וואס איז נעבן דרום אדער צפון וואנט צוליב אירע פענסטערס, און אויב מ'האט קיין שום ברירה מעג מען אויך אויף מעריב זייט (שערי אפרים שער ג' או' ט').

פרק לא

ארש נתנה צופיה הליכות. בכונת התפלה וברכות (מס' לב דוד להחיד"א
זי"ע פרק י"א)

א) י'חרד ה'איש וי'לפת ה'מבין כי קצר קצר בטוב עבודת הכורא עולם אדון
הכל ית' בראותו צבא המרום מלאכי עליון כשפה ברורה ונעימה עונים באימה
ואומרים ביראה שכחיו יתב'. ואיך אנוש רימה בעפר יסודו, אשר מענותותו יתב'
נותן רשות לשרת ולברך בשמו. ובכואו לברך ולהתפלל לפניו, ישלח דברו מן
השפה ולחוץ, ולבו הלך חשכים, וכסיל לא יבין, לפני מי עומד ומהו אומר. הלא
מצות תפלה נצטוינו בפסוק ולעבדו ככל לבבכם, עבודה זו תפלה, הביטה וראה
דאפקיה קרא בלשון זה. ולעבדו ככל לבבכם, כי עיקר הכל תלוי בלב. ואיך לבו
בל עמו רק שפתיו נעות ומוציאין את התיב"ה, בבלי דעת תיב"ה היכי סגיא, ומאי
קאמר. ועל זה ידו כל הדוים איך יברך ויתפלל בלי לב לפני ה', שהוא יודע
תעלומות רואה כליות ולב, ולא יבוש ולא יכלם, כי אם ידבר לחכירו פיו ולבו
שוין לדבר אותם הדברים. וק"ו אם יעמוד לפני שר המושל בעירו, ישים כל
מעייניו ויטהר רעיוניו לפניו, ילך דבר, דבור על אופניו. ולאל עליון כותן לב,
חוקר כליות, יבא לפניו לדבר אליו אפיק שפ"ה צפצוף בעלמא ולא ידע מאי
קאמר.

ומירתע כולא גופא ממאי דאתמר, בסדר אליהו רבא וז"ל: כשבא סנחריב
והקיף את ירושלים, עמד חזקיהו בתפלה וכו', נראה שהיה חזקיהו מדבר עם
הקב"ה כאדם שהוא מדבר עם חכירו, מיד נתה רוח אלקים על ישעיהו הנביא,
ואמר לו ישעיה לחזקיה, אדם שהוא מדבר עם מי שגדול ממנו, מרתיע כל גופו
ומזדעזעין כל אבריו המדבר לפני ממ"ה, על אחת כמה וכמה, שיהא מדבר ברתת
ובזיע, לפיכך חלה חזקיהו חולי גדול וכו'. עש"ב ופי' הרב החסיד המפרש
בזיקוקין דנורא דמפיק לה, מדאשכחן דכשהתפלל בחלותו, כתיב ויבך חזקיהו
בכדי גדול, שמע מינה דכשהיה מתפלל על סנחריב, לא בכה כלל, וידוע שכל
תפלה שהיא בכביה היא באימה ויראה, אבל כשאינו מתפלל בכביה מוכח דלא
נכנס בלבו אימה וכו' ע"ש.

ב) אוי ואבוי לעינים שכך רואות, מה עלתה לחזקיהו הצדיק שתלה חולי
גדול על שלא התפלל בכביה ואימה ורתת וזיע, ואנן מה נענה ביום שידובר כמה

תפלות, וברכות בשמיעת קול, וביטוי שפתים לבד, ולב חורש מחשבות אשר נש"א לב"ן משוט בארץ בהבלי עוה"ז, מזוייף מתוכו, תוך ומרמה, וזה וזה גורם, להזכיר שם שמים לבטלה וככל דבר אשר יבא, מעין המאורע, יגדל כאיל היינו עזובה, היינו שכוחה, ורבה עזובה, בקרב האר"ש, ובית הבליעה מחזיק כמה תיבות ואותיות ככל"ע את הקדש, ואם חזקיהו הע"ה, לפי שהיה מדבר כאדם שהוא מדבר עם חבריו, הגם שהיו פיו ולבו שוים, ולב טהור, ממחשבת חוץ עם כל זה נענש. מה יצדק אנוש שמדבר לפני ממ"ה הקב"ה, בפיו ובשפתיו, ולבו רחוק, שזה מדרגה למטה ממי שמדבר עם חבריו, אוי לנו מיום הדין אוי לנו מיום התוכחה.

ג) והנה זה דין פשוט בש"ע א"ח ריש סי' ס"א יקרא קרית שמע בכוונה באימה ברתת וזיע ובסי' צ"ג לא יעמוד להתפלל אלא באימה והכנעה. ובסי' צ"ה ועומד כעבד לפני רבו באימה וביראה ובפחד וכו' ע"ש ואלו הלכות קבועות שנא' כאן, וכי יפקוד מה נשיבהו, כי לא די אשר לא עשינו חובותנו, להתפלל ולברך שם כבודו באימ"ה רבה ורתת וקל זיע שגיא. אף גם זאת, תכסנו כלימתנו כי פינו המדבר, שולח אמרתו, אר"ש עד מהרה ירוץ, קרי חדא, ופרי תרי, חציין של אותיות, בבלי דעת אם, מברך ומתפלל, וזמנין דמשכחת מתחיל כפה, תפלת י"ח ורגלים ממהרות, עלה שלשה פסעי הוא לא ידע ואדם לא זכר, אם בירך אפילו ברכה א', ולב אין רעיוניו, הלכו שבי, וחשב מחשבות הבלים, אדהכי והפי לשון מדברת דידה עבדא, תפלתו טועה בו.

ד) ובאמת המעמיק בזה, יהיה, נבזה בעיניו נמאס, וחרדה ילבש, וכל עצמותיו יאחזמו רעד, על כמה תפלות וברכות, נפסלו ביוצא. ויגדור גדר בעצמו להתפלל כדת מה לעשות, כעבד ישאף את פני האדון אלקי עולם. ובדמע לב יבקש מחילה וסליחה, על מה שעבר ושכ ורפא לו.

ה) וכן יזהר מאד בברכת הנהנין לאומרם כתקנן כי כל הנהנה מעוה"ז בלא ברכה מעל. וגוול להקב"ה וכנסת ישראל, והוא חבר לירבעם כמ"ש ריש פ' כיצד מברכין. הנה כי כן יבורך גבר ירא ה', כל ברכת הנהנין כמשפטן, ביראה ואהבה ושמחה רבה, כי מהמאכל ניזון, ומהברכה יושפע רוחניות במאכל, והוא מזון הנפש כמו שאמרו רז"ל. וכתב בס' החסידים סימן מ"ו מעשה באדם א' שמת לפני זמנו כמה שנים, לאחר שנים הרבה, נתגלה בחלום לא' מקרוביו וכו' אמר לו בכל יום דנין אותי על שלא הייתי מדקדק בברכת המוציא ובברכת פירות ובברכת

המזון בכוננת הלב, ואומרים לי להנאחך נתכוננת, שאלו, והלא אין משפט רשעי ישראל אלא י"ב חדש, וכבר עברו עליך יותר, ועדיין דנין אותך. א"ל, אין דנים אותי פורעניות חזקים כמו ביי"ב הראשונים עכ"ל. וראיתי בקובץ ישן כ"י שכתב ספרה נשמה לרבינו יחיאל בעל הסמ"ק. שהמלאכים זורקין אותה למעלה, ומניחין אותה ליפול מעצמה, על שהיה מדבר בשעה שהחזן אומר ברכה מעין שבע עכ"ד ועמ"ש הטור א"ח סימן רס"ח ע"ש. וכבר העיד בנו הרב החסיד בשער היראה סוף וי"ז. שבא לו נפש בחלום וסיפרה לו שדנים באותו עולם ומענישים על דקדוק הדברים, יותר ממה שהאדם יחשוב בדעתו עכ"ד, הקורא במאמרי האר"י זצ"ל תסמר שערת בשרו וימהר לשוב אל ה'.

(1) מעשה שהי' אצל הרה"ק בעל אור המאיר בשעה שהי' לו עוד שענק (בית מרוח) והי' מוכר יין שרף, ובא איש כפרי יהודי אחד, ולקח כוס יין שרף וחטף וכירך ושחה, ורצה לילך לדרכו, וקרא אותו הרה"ק, ואמר לו: בני! מאמין אתה שיש סוד הגלגול, ולפעמים נגזר על האדם להתגלגל, ונתגלגל באיזה מאכל, ויש לו כמה יגיעות וצער עד שזוכה לעלות לבחינת צומח, וגם בשעת גידול יש הרבה גרעיני תבואה הנאבדים, והנשמה צועקת ומתחננת אל השם שלא תהא בכלל זה, רק תצמח בהצלחה, וגם בשעת הקצירה נאבדים הרבה גרעינים, וגם בשעת הולכת התבואה להבית נאבדים הרבה גרעינים, וכש"כ בשעת עשיית המשקה, והנשמה מתחננת בכל פעם להכורא בתחנונים, שתזכה לבא לשלום בכלל משקה שתהא ראו' לברך עליה, ואז עומדת המשתוקקת שתודמן לבר ישראל ומתחננת להשם שישראל יכרך עליה כראוי, שיהא לה עליה בזה. ובשעה שסיים דיבוריו הקדושים נזכר (הכפרי) שיש לו יאר-צייט מאביו היום שלא על חנם סיפר לו הצדיק, ומרוב פחד ומרירות נפל לארץ ונתעלף, ומאז נעשה בעל תשובה גמור. ותקח לך בני מזה המעשה מוסר והשכל, עד כמה תהי' נזהר שלא לחטוף הברכה רק תכרך בנחת ובכוונה בכל כחך, עכ"ל. (ספר שולחן הטהור דף קס"ג ע"א).

* *

(2) ההגה"צ מוהר"ר אליעזר דוד גרינוואלד, אבדק"ק סאטמאר סיפר שבעל העובדא סיפר לו, שפ"א הי' אצל רבינו הצי"ע קוה"ק מרן רבי מרדכי מנאדבורנא זי"ע בעת קידוש לבנה ורבינו הי' נהוג לחלק לאנשים שהיו אצלו אחר ק"ל מזונות ויין שרף וכידוע הי' בשעות מאוחרות בלילה, והוא הי' בתוך אותן האנשים [שהמתינו לבא לבית רבינו לקבל ברכותיו], והיו ביניהם אנשים

שהיו ישנים ונרדמים והוא הי' ישן ג"כ, ורבינו צוה להקיץ את האנשים הישנים ועליו אמר רבינו שלא יקיצו אותו כי אביו יקיץ אותו, והנה בודאי קיימו דברי רבינו שלא הקיצו אותו, ופתאום הקיץ האיש בעצמו ולקח כוס בידו והלך לרבינו שהי' מחלק היי"ש שיתן לו, ושאל אותו רבינו אמור מי הקיץ אותך, וענה האיש ואמר שאביו בא אליו עתה בחלום ואמר לו שהרבי ר' מרדכי"לי מחלק עכשיו יין שרף שילך ליקח מהיי"ש ויברך עליו כי נשמתו נתגלגל בתוך היי"ש, ויהי' לו תיקון לנשמתו. והי' לפלא בעיני כל שומעיו כי רבינו הקדוש אמר שלא יקיצו אותו כי אביו יקיץ אותו.

(ח) בספר יסוד ושורש העבודה, שער האשמורת פ"ב וז"ל ק:

וכדי להלהיב לב אנשים לגודל הזהירות בזה אעתיק מעשה רב מה שמצאתי בספר, וז"ל: המחבר זרע יצחק ז"ל אנגיד ושמע בכי"ד של מעלה קול רעש גדול פנו מקום לצדיק אחד שנפטר וקבלוהו בכבוד גדול ונתנו לו ס"ת בזרועו ושאלוהו: קיימת תורה שבע"פ, ואמר הן, ומי מעיד כך, ובאו המלאכים כנ"ל והעידו בו, שוב שאלוהו: נזהרת מלהוציא שם שמים לבטלה, וידום, חזר ושאלו אשתיק, ולא א"ל ולא מידי, והכריזו אחר עדות, ובאו גרודי מלאכי חבלה לכושים ומתעטפים שחורים והעידו בו, זה אומר נבראתי ביום פלוני כשהוציא אזכרות כך וכך בתפילה בלא כוונה, וזה אומר כך, ויקרעו שמלותם כל הבי"ד של מעלה, וגם אני קרעתי, ואמרו: טפה סרוחה איך לא יראת וכו', ונגמר דינו או לירד לגיהנום או יחזור ויבא בגלגול, ובחר בגיהנום מגלגול, עכ"ל.

(ט) ...ובסידור האריז"ל כתב: בהזכרת השם יזדעזע כל איבריו ויזהר שלא יזכר שם שמים לבטלה אפילו בכל לשון וכ"ש בלשון הקודש, וכ"ש במבואות שאינם נקיים, עכ"ל.

(י) ובס' שערי אורה ז"ל: דע כי שם הויה יתברך הוא שורש ועיקר לכל שמותיו ית', וכל השמות והספירות והעולמות והמרכבות עליונות ותחתונות כולם אחוזים וסדורות ונשואות בו, וכל האותיות והנקודות תלוין בו, וכל היצור עומד וקיים בו, וכמה אתה צריך להתבונן ולהזהר שבעת שאתה מזכירו דע שאתה נושא על פיך כל השמות והמרכבות העולמות ומלואם, ונאמר (שמות כ, ז), לא תשא את שם ה' אלוקיך לשוא, כי האיך ברי' קלה ושפלה תהי' נושאת על לשונה שם הגדול ית' לעד, שכל צבאות מעלה ומטה נשואין בו, והוא מועיש העולמות

למעלה למעלה ומתקוממים כל צבאות מלאכי מעלה ושואלין אלו לאלו למה העולם נרעש, ואומרים שפלוני הרשע מזכיר את השם ולפיכך נתרעשו שמים וארץ, ואומרים הלא זה הרשע עבר כו', וכמו אילן שמנענע השורש יתרעשו כל הענפים והעלים, כך כשמזכיר את השם ב"ה וב"ש יתרעשו כל צבא מעלה ומטה, עכ"ל.

(א) ראו אחי ורעי אהובי נפשי, מהרעש הגדול בכל צבא מעלה ומטה, בשביל האדם המוציא שם שמים בלא כוונה, רחמנא ליצלן, ואיך לא יתן האדם אל לבו בכואו אל הקודש להזכיר את השם הנכבד הגדול והנורא הוי', ב"ה וב"ש, או שאר שמות הקדושים של יוצרנו ובוראנו ית' ויתעלה זכרו לעד, בכל התפילה מראש ועד סוף ובכל ברכות המצות וההודאות והנהיגין, להוציא מפיו השם הנכבד והנורא בכוונה עצומה עכ"פ, וכשמתפלל בלא לב ולב, כמה שמות הקדושים הוציא מפיו בלא כוונה בלא ידיעתו כלל, כי חושב באותו שעה בענין אחד בעניני עוה"ז ר"ל, ואף שחשב בד"ת עכ"פ נקרא מוציא שם שמים לבטלה, שלא הוציא מפיו שמות הקדושים של בוראנו ית' ויתעלה באימה וברתת, מה גם בלא ידיעת מחשבתו כלל, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה, ואיך ישא פניו אחר פטירתו אם ישאלוהו כנ"ל, ואזהרה זו תועלת גדול לאדם להזהר מאוד להתפלל כל תפילתו בכוונה עצומה, כדי להזהר שלא להוציא איזה שם הקדוש של הבורא ית' ויתעלה באמצע תפילתו בלא כוונה ח"ו, עכ"ל הספר יסוד ושורש העבודה.

(ב) מספר שולחן הטהור, מאמר כונת הברכות פ"ב, וז"ל:

...אוי האיך נתפשט כ"כ אם יש לנו עבודה רמה ועצומה כזו, ואיך נשליך זאת מפינו בלי כוונה, והלא כמה אורות ושפען ושכר בלי שיעור המוכן לנו בעבור כל זה, ובזה תלוי כל תיקון נפשנו, והלא גם בלא זה כשאנו מברכין להקב"ה בלשון נוכח, ואומרים אתה אלקינו מלך העולם, וכי כזה עונים ואומרים למלך העולם אשר ברא ויצר כל העולמות עליונים ותחתונים וכולם מתפחדים ומתבהלים ומתמוגגים ביראה ופחד עד אין שיעור וחקר בעת הזכרת שמו הגדול והקדוש והנורא אשר כל העולמות עליונים ותחתונים, וכל השמות וכינויים, וכל הברואים עליונים ותחתונים כולם תלויים בזה השם כמובא בספה"ק שערי אורה, ואמרו עליו על הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע שהי' אומר הברכה הי' גופו נרתע ונודעוץ

בפחד גדול ונורא ועצום, עד שמצאו אותו פתאום למרחוק ממקום שעמד פעם בין המטות או תחת המטה שנשלך לשם מגודל יראת הרוממות אהבת ופחדו יתברך שאין לו שיעור, ויהי"ר שזכותו יגן עלינו שנזכה לכה"פ לכיין כוונה הפשוטה, עכ"ל.

פרק לב

געקליבענע וויכטיגע הלכות ביי די סעודה

(א) לכתחילה זאל מען זיך נישט וואשן על נטילת ידים און מאכן המוציא א גאנץ יאר אויף מצות (גן המלך מובא בדע"ת או"ח קס"ח, וכ"כ בשו"ת שבט הלוי בחי' על שו"ע, וכ"כ בשו"ת שמחה לאיש ח"א ראיות ברורות ליזהר שלא לאכול מצה בשאר ימות השנה בתור פת, ע"ש).

(ב) עס פאסירט ביי גרויסע סעודות אזוי ווי חתונה א.ד.ג. אז מען גייט אוועק פון טיש אינמיטן עסן שמועסן מיט איינעם א לענגערע צייט, אדער טאנצן, אויב מען וויל נאך עסן ברויט דארף מען זיך נאכאמאל וואשן נטילת ידים סי' ק"ע סעי' א' (עי' היטב מ"ב סוס"י קס"ד, ובה"ל שם).

(ג) אויב מען עסט ביי די סעודה מאכלים וואס געהערן נישט צו א סעודה, צום ביישפיל [מרקחת קרוש אייז קרע'ם בלע"ז דארף מען מאכן דערויף א ברכה, (עי' סי' קע"ז סעי' א' ובאחרונים)].

(ד) אויב מען האט א גאנצע חלה [אדער בילק"ע] זאל מען אויף דעם מאכן די ברכה המוציא נישט אויף א שטיקל ברויט אדער חלה (סי' קס"ח סעי' א').

(ה) א חלה אויב מען האט א ברירה זאל מען עס באקן לענגערדיג, (כ"כ בשל"ה שער האותיות אות ק' מובא בא"ר קס"ז או' ב', כה"ח כ"א, ע"ש).

פון עסן וואס ליגט אויפן טיש זאל מען נישט געבן פאר א הונט אדער א קאץ אדער אנדערע טמא'נע בעלי חיים (ר"ח שעה"ק, חסל"א סי' ק"פ אות א, בא"ח פ' אמור, כה"ח קס"ח, קמ"א).

מען טאר זיך נישט באנוצן מיט ברויט אויב דער ברויט ווערט פארמיאוסט דורכדעם פון צום עסן (קע"א א).

(ח) מען טאר נישט דורכפירן א פולע כוס מיט משקה, איבערא ברויט ווייל אויב עס וועט זיך אויסגיסען וועט דער ברויט קאליע ווערן פון צום עסן (שם).

(ט) מען טאר נישט ווארפן ברויט אפילו אויב עס ווערט נישט פארמיאוסט ווייל עס איז א זלזול פארן ברויט, (שם).

(י) פרוכט אדער גרינצייג וואס ווערן פארמיאוסט דורך ווארפן טאר מען נישט ווארפן, אויב נישט מעג מען יא (שם).

(יא) אפילו פאר שמחת חתן-כלה טאר מען נישט פארדארבן עסנווארג וואס איז ראוי צום עסן (שם טע"ד, ה).

(יב) אויב מען ווארפט אויף זיי פירות, א.ד.ג. מעג מען עס נאר ווארפן אויף א ריינעם פלאץ און נאר אויב עס ווערט נישט קאליע.

(יג) אויב מען עסט א סעודה ביי יענעם צום ביישפיל חתונה, שבע ברכות, ברית א.ד.ג. איז די הלכה אפילו אויב מען האט געזאגט איך וויל שוין בענטשן הייסט דאס נישט מסיח דעת געווען פון די סעודה און מען מעג נאכדעם עסן, אויב מען געט אריין נאך עסען, אבער אויב דער בעל הבית האט געזאגט מיר גייען בענטשן און קיינער האט נישט געזאגט אנדערש טאר קיינער מער נישט עסן — אויסער אויב ער האט זיך בפירוש אויסגענומען צו עסן ווייטער מעג ער (סי' קע"ט סעי' ב').

(יד) אויב איינער איז נישט הונגעריג צו עסן ברויט, נאר ער וואשט זיך צו ברויט צו פארשפארן דאס מאכן א ברכה אויף יעדן מאכל באזונדער, זאל מען זיך נישט וואשן צו ברויט, נאר שבת-יום טוב (מ"א סי' קע"ג, ח"א, גר"ז, מג"ב, לבוש, מחצה"ש, מ"ב).

(יד*) אויב עס איז א האלבע שעה אדער ווייניגער ביז צאת הכוכבים מוז מען קודם דאווענען מעריב און נאכדעם זיך וואשן צו די סעודה, אויסער אויב ער האט זאל אים דערמאנען (רל"ה ב').

(טו) פון חצות [12 אזייגער] בייטאג און ווייטער טאר מען זיך נישט וואשן צו א חתונה אדער ברית, נאר אויב מען דאוונט קודם מנחה, (רל"ב סעי' ב').

(טו*) מען זאל זיך נישט זעצן צו א געהעריגע סעודה און עסן מזונות ברויט, ווייל אפטמאל דארף מען זיך וואשן און מען איז נישט יוצא בלויז מיט א ברכה בורא מיני מזונות (ס' הישר סי' קס"א סעי' י' ובאחרונים ואכמ"ל).

(טז) עס איז פארהאנען געוויסע שפייזן [מאכלים] וואס ווערן געמאכט קינצלעך נאכצומאכן א צווייטן מאכל, צום ביישפיל פון פלייש מאכט מען א מאכל וואס זעהט אויס ווי מזונות [געבעק"ס], דעריבער זאל דער בעל הבית וואס געט דאס צו עסן געווארנט זיין מפרסם צו זיין וואס דאס איז כדי מען זאל וויסן צו מאכן די ריכטיגע ברכה און נישט ח"ו קומען צו ברכות לבטלה (קול שמחה פ"ו).

(יז) מיר וועלן ציטירן עטליכע הלכות ביים נישט מאכן די ריכטיגע ברכה צוליב דעם אויבנדערמאנטן פאל [או' ט"ז] וואס קען פאסירן, א.ד.ג..

(א) אויב מען זאגט געמאכט בורא מיני מזונות אויף אלע סארט עסנווארג אויסער וואסער און זאלץ האט מען יוצא געווען (דרישה, וא"ר קס"ח, בה"ל קס"ז, ח"א כלל נ"ח ג, בא"ח בלק או' יג, ברכת הבית, שער יט, או' כא).

(ב) אויב מען מאכט די ברכה בורא פרי האדמה אויף אלע מינים פירות אפילו די פירות וואס זייער ברכה איז בורא פרי העץ האט ער יוצא געווען (סי' ר"ו סעי' א').

(ג) די פירות וואס וואקסן אויף א בוים איז מען אייביג יוצא מיט בורא פרי העץ (עי' מ"א ריש סי' ר"ו, דאפילו אותם פה"ע שתיקנו חכמים לברך עליהם בפה"א מטעם דלא נגמר הפרי, או שאינו עיקר הפרי מ"מ אם בירך בפה"ע יצא כיון שהוא פרי העץ, וכן סתמו הברכ"י, מגג"ב, פנים מאירות, מ"ב סק"ג, דלא כאבהע"ו, א"ר ומאמ"ר החולקין, ועי' בס' יברך ישראל שסיים דכן עיקר מטעם דסב"ל בפרט שרובם מקילין. ועי' בס' הנ"ל שכ' דמד' מ"ב הנ"ל נלמד דה"ה על פה"ע שרק חיינן או רק מבושלין מברכין בפה"ע כמבואר בס' ר"ב סעי' י"ב מ"מ בדיעבד בכ"ע יצא בברכת בפה"ע, ע"ש).

(ד) פירות וואס זענען בפה"א נאר רוי, אדער נאר געקאכט, איז מען אייביג יוצא מיט בפה"א (מ"ב ר"ו סק"ג).

(ה) אויף אלע מינים עסנווארג איז מען יוצא מיט שהכל אפילו ברויט און וויין (סי' ר"ו סעי' א' ודוקא בדיעבד אבל לכתחלה לא כמבואר באחרונים, ועי' שע"ת סוס"י ר"ב דלא יאמר אדם אפטר בברכת שהכל דהר"ז בור שקללוהו חכמים, אלא יש ללמוד לידע, ומה שהוא ספק דינו שהכל, ואם יכול לפטרו בתוך הסעודה טפי עדיף, ע"כ).

(ו) דער וואס האט געמאכט די ברכה בורא מיני מזונות אויף ברויט האט יוצא געווען (עי' בספרי אכילת מצות שרפסתי שנת תשל"ח במדור שמחת החג עמ' ו')

שמניתי קרוב לעשרים פוסקים דס"ל כן. לעומת הפוסקים דלא ס"ל כן שהם בערך ד' ומהם יש דיש מפרשים כוונת בדרך שגם הם ס"ל דיצא, ע"ש ואכמ"ל). [זעה ווייטער או' י'].

(ז) דער וואס האט געמאכט די ברכה בורא פרי האדמה אויף ברויט איז א ספק אויב ער האט יוצא געווען דעריבער זאל מען נאכאמאל מהרהר זיין די ברכה המוציא (בר"ז יש מבוכה בפוסקים והלא הוא כתובה בספרי הנ"ל או' ד' דדעת הרמ"ע, בית מאיר, פנים מאירות, נשמת אדם ועוד דיצא, ודעת הריטב"א, רא"ה, ברכ"י זכ"א, ועוד דלא יצא, וע"כ טוב להרהר, ואע"ג שבספרי שם יעצתי למי שאפשר לשמוע ברכה מאחר שלא בירך עדיין, מ"מ אחרי שובי התכוננתי דיש לפקפק בה דהרי אולי יצא בהברכה שבירך כבר, ואם יהדר אחר מי שלא בירך עדיין יבא לידי הפסק והיסח הדעת ונמצא ברכתו לבטלה, וגם עצות האחרונים לכרך בלי שם ומלכות אי אפשר להשתמש בו בכה"ג מה"ט, ועצות הנ"ל נאמרים בעיקר על המסתפק ועומד אם צריך לכרך על איזה מאכל, או איזה ברכה לכרך באופן שאין שום חשש הפסק להדר אחר המברך דר"ק ותשכח, אשר ע"כ בכה"ג נשאר רק העצה להרהר. כנ"ל). [זעה ווייטער או' י'].

(ח) טייל זאגן אויב מען האט געמאכט בורא פרי העץ אויף ברויט האט מען אויך יוצא געווען, (שם ספרי הנ"ל או' ז' בשם כה"ח ר"ו או' ע"ו, ומ"מ פשיטא דלאו לכ"ז הוא דלהפוסקים הנ"ל או' ז' דלא יצא, כ"ש בזה, וע"כ יעשה כנ"ל להרהר בהברכה בלבד). [זעה ווייטער אות י'].

(ט) אויב איינער האט געמאכט די ברכה המוציא אויף ברויט, און נאכדעם האט ער זיך דערמאנט אז ער האט זיך פארגעסן צו וואשן נטילת ידים זאל ער זיך וואשן נטילת ידים און נאכדעם עסן, (ביכרך ישראל דיני נט"י העלה שיאכל פחות מכזית מיד ואח"כ יטול ידיו ומטעם דהרי פלוגתא יש אם צריך כלל נטילת ידים לפחות מכזית ע"י מ"א וט"ז קנ"ח סעי' ג' ומ"ב שם ס"ק י', והכריע המ"ב דלכתחילה יש להחמיר וא"כ בשכבר בירך המוציא ויש כאן חשש הפסק ודאי יאכל פחות מכזית דשעהד"ח כדיעעבד, ועוד כי המעיין היטב בדברי עשיריות פוסקים שצטטי דבריהם בספרי שמחת החג שם פ"ג יראה שכולם כמעט בדיעה אחד דבכירך על איסור דרבנן ונזכר לאחר ברכתו מיד יאכל פחות מכזית ומטעם דמסתבר גם הם לא העמידו דבריהם, וה"ה לענין נט"י שהוא מצוה מד"ס דינו כמותם לדוגמא ברמ"א רע"א ה' בירך המוציא קודם הבדלה, ונזכר מיד יטעום פחות מכזית, וגם כבירך על פת עכו"ם

ונזכר י"א שיאכל פחות מכזית וכן בשאר מאכלים שאיסורם רק מדרבנן, כמבואר בשער בת רבים שער יט, או' יז, ואף לש"מ שחולק עליו זהו במאכל איסור אבל במאכל היתר רק שדבר אחר מונע אכילתו כמו מניעת נטילת ידים גם הוא יודה, מיהו למעשה מסיק שם דיטול ידיו מיד ועוד קודם טעימה דכיון שרוצה לאכול שיעור הצריך נט"י חייב בנטילה ואין שום חשש הפסק בנטילתו ומותר אפילו לברך על נט"י וכמבואר להדיא בס"י קס"ז סעי' ז' ומ"ב ס"ק מ"ה דאפילו בשכבר בירך המוציא אין שום הפסק בנוטל ידיו ומברך ענטל"י אח"כ דהוי צורך סעודה, ע"ש, ולא גרע ממה דקי"ל [שם בסעי' ו'] בבירך על הפת וקודם הטעימה אמר הביאו מלח, או' תנו מאכל לבהמה, וכיוצא דאינו הפסק ע"ש, וע"ע בסמוך או' י').

(י) ביי די אלע אויבנדערמאנטע אופנים ווי מען האט געמאכט די נישט ריכטיגע ברכות אויף ברויט, [זעה או' ו, ז, ח,] כאטש מען האט יוצא געווען כדיעבד, דארף מען אבער זיך וואשן קודם על נטילת ידים, און נאכדעם מעג מען עסן (עי' הערות או' ט, הנ"ל ומשם תדין דה"ה לכאן דדא ודא אחת הם).

(יח) אויב איינער האט זיך געוואשן צום עסן און דאס פלאץ פון עסן איז נישט אין דעם זעלבן שטיב ווי ער האט זיך געוואשן זאל ער מאכן די ברכה על נטילת ידים און אפווישן די הענט אין דעם שטיב ווי ער וויל עסן (כ"כ בשו"ת עונג יו"ט סי' ח"י, פת"ע קנ"ח או' כ"ז, כה"ח או' י', ותמהני קצת לפמ"ש בכה"ח טעמא למילתא דכיון שהניגוב חלק מהמצוה ולא נגמר עדיין און כאן הפסקה מצד ההליכה, א"כ למה ימתין עם הברכה עד שיהי' בתוך חדר האכילה והלא בזה מפסיק בין הנטילה לברכה שלא לצורך הנטילה ויותר הי"ל לברך מיד ולהתחיל תיכף אחריו הניגוב ובשעת הניגוב ימשיך דרכו לחדר האכילה דבאופן זה אין כאן הפסק כלל, וס' עונג יו"ט אינו תח"י לעיין בו וצ"ע).

(יט) אויב מען זעהט איינעם עסן זאל מען נישט קוקן אויף יענעם אדער אין זיין טעלער ווייל ער ווערט פארשעמט (סי' ק"ע סעי' ד').

(כ) א בעל הבית זאל נישט אויפרעגן ביי די סעודה אויף גארנישט ווייל די אורחים [געסט] און די בני בית שעמען זיך דורכדעם צו עסן (ל"ח פ' כל הבשר או' צ"ג, עט"ז סי' ק"ע או' ג', א"ר או' י').

(כא) עס איז נישט קיין מדת דרך ארץ צו האלטן ברויט אין די האנט אזוי גרויס ווי א איי אדער גרעסער און עסן דערפון (ב"י סי' ק"ע, לבוש שם, פרישה ג, ט"ז סק"ד, מ"א סקי"א).

יצחק לשוח

קנא

(כב) אויב מען עסט צווישן אנדערע מענטשן דארף מען געווארנט זיין נישט אריינצובייסן אין א ברויט און אראפלייגן דאס איבריגע אויפן טיש, אדער טעלער וועגן מדת דרך ארץ (שם סעי' י', ועי' בפר"ח שפי' הכוונה ביושב עם אחרים וע"כ צ"ל כן דאל"כ מ"ש דנקט בשו"ע לפ"ז דלא יאחוז פרוסה כביצה ויאכל ממנה הלא אפילו אם הפרוסה קטנה אסור לעשות כן, אלא ש"מ דהעיקר תלוי אם אחרים יושבין שם אין חילוק בשיעור ובכ"ע לא ישוך ויניח השאר, ואם אין אחרים שם אזי אם הפת כביצה לא יאחוז ויאכל, ודו"ק).

(גג) אויב מען טרינקט אויס א גאנץ כוס אויף איינמאל הייסט מען א זויפער [גרגרן] (סי' ק"ע סעי' ח') שבת מעג מען יא (תוס' שבת סי' רע"ד).

(כד) מען טאר נישט עסן ציבעלעך פון קאפ ערשט [דאס מיינט דאס ווייסע טייל], נאר קודם די גרינע בלעטלעך נאכדעם די ווייסע (סעי' ט') שבת מעג מען (מ"א ס"ק יד, פמ"ג שם, א"ר שם) אבער די וואס עסן בלויז די ווייסע און לאזן איבער די גרינע, מעגן (כה"ח או' ל"ו, וכע"ז תמצא בסי' קס"ח סעי' א' ברמ"א, סוס"י רי"א ברמ"א ע"ש).

(כה) מען טאר נישט שניידן מיט א מעסער א עסנווארג וואס מען האלט אויף דער וואנט, (ברכות ח' ע"ב, מ"א ס"ק כ, ע"ש).

(כו) עס פאסט נישט פאר א תלמיד חכם זיך אראפצוזעצן נעבן א עם הארץ ביי די סעודה, (סעי' כ').

(כז) א קינד וואס עסט נאך ביי זיינע עלטערן מעג אוועקגעבן אהנעם וויסן פונם טאטען א שטיקל ברויט פאר א ארימאן, אדער פארן זוהן פון זיין חבר, (יור"ד סי' רמ"ח סעי' ו', מ"א סי' ק"ע ס"ק כ"ב, ומלשון נותן פרוסה דנקטי נ' דדוקא דבר קטן שרי), אויב ער איז מקפיד טאר מען נישט (מ"א, א"ר שם).

(כח) קיינער ביים טיש זאל נישט עסן ביז דער גרעסטער ביים טיש הייבט אהן (הגם שהדרישה, וט"ז כתבו דביש קערה לפני כל אחד לא שייך האי דינא, מ"מ דעת רוב הפוסקים אינו כן, רק כמ"ש הב"ח דאפי' בכה"ג ימתין לגדול, ע"ת, מ"א י"ז, א"ר ט"ז, פמ"ג ו, קש"ע מ"ב ו, מ"ב או' כ"ח, כה"ח או' מ"ו).

(כט) איינער וואס שטייט ביי א פרעמדן דארף ער אלעס פאלגן דעם בעל הבית (סעי' ה') און נישט נאר דעם בעל הבית נאר אויך די ערוואקסענע קינדער פונם בעל הבית (ברכ"י ז, ושע"ת) [דארט ווי עס ווערט דערמאנט דעם אויסדוק בעל הבית איז

נישט קיין חילוק אויב עס איז סתם א אורח אינמיטן יאר, אדער א בעל הבית וואס מאכט א סעודת מצוה צ.ב.ש. חתונה, ברית, פדה"ב, שבע ברכות, א.ד.ג.].

(ל) אויב דער אורח האט א חומרא דארף ער נישט פאלגן דעם בעל הבית עובר צו זיין (עי' שע"ת בשם ברכ"י דאם יש בו סרך איסור לא יקיל, ואם סתם פרישות טוב לו להסתיר מעשיו, ע"ש).

(לא) א פרוי וואס איז אין א פרעמדע גאסטרויז אפילו מיטן מאן טאר נישט טרינקן קיין וויין (כתובות ס"ה ע"א, מ"א שם, א"ר י"ב), און אויך נישט קיין שום משקה [געטראנק] וואס מאכט שיכור, אזוי ווי ביער, ברוינפען, ליקער, א.ד.ג. (מ"א, קש"ע מ"ב ט"ז).

(לב) ווען א קלענערער קומט צו א גרעסערן מענטש טאר ער זיך נישט אליינס אראפזעצן ביז דער גרויסער מענטש הייסט אים נישט זיצן (ירושלמי פ"ק דכתובות מובא בכה"ח שם כ', ומזה נשתרבב מנהג העולם ההולכין לקבל ברכת צדיק, או מבקרין בבית אדם גדול בתורה אין יושבין בלי פקידה).

(לג) עס איז א מדת דרך ארץ אליינס צו געבן טרינקן פאר די מענטשן וואס עסן ביים טיש, (קידושין לב: מ"א שם, ומזה נוהגין לעמוד הבעה"ב עם צלוחית משקה ולכבד כל הבאים בסעודות מצוה).

(לד) אורחים [געסט] טארן נישט נעמען פונם עסן וואס מען האט אנגעגרייט פאר זיי און געבן פאר די קינדער פון בעל הבית. נאר מיט רשות (סעי' כא, והטעם משום שמא יתבייש הבעה"ב דדלמא אי"ל יותר ונמצא הקטנים יאכלו הכל, (רמב"ם ה' ב' פ"ז, מ"א כג), אבער א עסנווארג וואס איז דא אסאך אויפן טיש און אפילו די קליינע נעמען בלייבט נאך פאר די געסט מעג מען (קש"ע מ"ב יז, א"ר שם כה"ח ס"ד).

(לה) אבער אורחים מעגן געבן איינער פארן צווייטן פון די עסענס וואס איז אנגעגרייט פאר זיי (ב"ח, א"ר כב, כה"ח ס"ו).

(לו) עס איז אבער פאסענד [ראוי] צו געבן א אייגענע עסנווארג פאר די קינדער פון בעה"ב צו מערן דורכדעם אחרות, שלום, פריינטשאפט (חסל"א יב, כה"ח ס"ט).

(לז) די איידעלע אידן פון ירושלים פלעגן זיך נישט אראפזעצן צו א סעודה נאר אויב זיי האבן געוויסט ווער עס וועט זיצן מיט זיי, (סנהדרין כג. סי' ק"ע

סעי' כ', וע"ש בש"ס שמונה ג' דברים: לא היו חותמין על השטר אא"כ יודעים מי חותם עמהם, לא היו יושבין בדין אא"כ יודעים מי יושב עמהם, לא היו נכנסין בסעודה אא"כ יודעים מי מיסב עמהם, וכ"ה ג"כ בכרכות מג:).

אפילו א סעודת מצוה צ.ב.ש. ברית, חתונה (תוס' פסחים קי"ד ע"א, רמ"א יו"ד סעי' י"ב, מט"מ רצ"א, שכנה"ג י"ז, ע"ת יא, עט"ז ו', א"ר כג), אפילו אויב זיי זיצן ביי צוויי אנדערע טישן (רו"ח או' ג', והאריך שם שלא ירגיל הת"ח לילך לסעודות מילה וז' ברכות [וכיוצא בהסעודות] דלא יבצר שיש שם ע"ה ואומרים מרבה סעודתו בכל מקום, ובפרט אם הוא מרביץ תורה ולא יחוש על הנדבה שנותנין לו ע"כ והוא לו נשנה בכה"ח או' ע"א.

לח) חסידים הראשונים פלעגן נישט עסן פון קיין שום פרעמדע סעודה אפילו סעודות מצוה (רמב"ם ה' דעות פ"ה, יפל"ל ח"ה או' יט, ובימינו הרבה מדקדקים בזה לא מטעם פרישות יתירה בלבד, אלא גם מטעם חשש כשלון דברים שזהירים בהם בבית).

לט) דער וואס עסט נאר וויפיל ער דארף כדי ער זאל זיין געזונט און שטארק צו דינען דעם באשעפער זענען אלע זיינע סעודות סעודות מצוה (של"ה דף פ"ד).

מ) מען טאר נישט עסן שטייענדיג, אדער טרינקן שטייענדיג ווייל עס שוואכט אפ דעם קערפער (גיטין ע., רוקח סי' שכ"ט, מס' דרך ארץ, א"ר ובאה"ט סי' ק"ע).

מא) נאכן עסן אדער טרינקן טאר מען זיך נישט באלד אויפשטעלן (גיטין ע. רוקח שם, באה"ט שם), מען דארף ווארטן כאטש אזוי לאנג ווי עס דויערט צו מאכן א ברכה אחרונה אויף דעם וואס מען האט געגעסן, צ.ב.ש. מען האט זיך געוואשן צו ברויט זאל מען זיך נישט אויפשטעלן נאך די סעודה אזוי לאנג ווי עס דויערט צו בענטשן — אויב מען האט געגעסן געבעקסן [קעי"ק בלע"ז], זאל מען ווארטן ווילאנג עס דויערט צו זאגן על המחיי, א.א.וו. (ליקוטי מהרי"ל).

מב) די אידן אין די צייטן פון חורבן בית המקדש פלעגן נישט גיין צו א סעודה נאר אויב מען האט זיי גערופן צוויי מאל, (מדרש איכה עה"כ בני ציון היקרים, ועי' ביפל"ל או' י"ב דכן נוהגין בני עלייה דהגם שמזמין אותם בעה"ב לסעודה בעת הנשואין או ברית מילה פה אל פה עכ"ז אינם הולכין אם לא יבא

עוד שליח מאתו בזמן הסעודה להזמינו, מפני דרך ארץ, וגם דשמה בתחלה הזמינו מפני הברושה, ע"כ בכה"ח או' ע"ג, וכן בסי' יעב"ץ נ' כן. וכמדומה שכן נהגין הבני עלייה בימינו שאין חוששין לכרטיסי הזמנה לחתונה עד שיקראו פה אל פה דאולי מפני הכבוד בלבד נשלח להם, ועפ"י רוב גם היחידים היודעין שאי"ל שייכות לבעל השמחה אין ממהרין לרוץ אל הסעודה על סמך הכרטיס בלבד מטעם שידוע כי הרבה נשלחים מפני הכבוד, דלפעמים מרגיש הנשלח פגיעה בכבודו על שפלוני שיש לה שייכות כל שהוא עמו אינו מזמינו לקחת חבל בשמחתו, אבל לא מטעם שרוצה לשמוח אתו, ושמעתי משמא דמור"ר מרן רשכבה"ג מסאטמאר זצ"ל כי הכרטיסים הללו רובם שקר שנשלחו להפיס דעת הנשלח ולא בכונה רצוי' שיבא, ומד' מדרש ופוסקים הנ"ל יש ללמוד דמה שאמרו חז"ל בפ' ער"פ קשות למי שאינו הולך לסעודת מצוה מ"מ בכה"ג דאיכא למיחש שאין כוונת המזמן רצוי' אין חשש, שהרי לא העירו כלום מחשש זה, ואח"כ נזכרתי שכמדומה דכן העיר בס"י יעב"ץ, ואינו תח"י כעת מחמת סיבה, לעיין בו).

(ג) א גלאז וואס מען האט אויסגעטרונקן דאס געטראנק וואס איז געווען דערין זאל מען נישט אראפלייגן צוריק אויפן טיש, (סעי' י"ז) אבער אויב מען האט נאר אפגעטרינקן האלב מעג מען עס איבערלאזן אויפן טיש (פרישה או' י"ד, כה"ח ס', והנה מעולם תמהתי על האי דינא שהלא קשה לזיחר בד' עד שראיתי לאחד מדבר בס' יש קונה עולמו שכ' ג"כ לתמוה מטעם שאין הצבור יכולין לעמוד בה, וגם שעמא דבר להקל בזה, וסיים דע"כ הכוונה כמו שביאר בשלחה"ט להגה"ק מהרי"א מקאמארנא זצ"ל דמיירי באופן שידוע בעצמו כי לא ישתה עוד דאז אינו דרך כבוד להניח כלי ריק על השלחן, אבל כ"ז שיש לו צורך בה אין חשש כלל להניח כלי הריקן על השלחן, ובשלחה"ט שם הוסיף דה"ה צלוחית ריקן יסלקו מהשלחן, ועוד י"ל עפמ"ש בכה"ח ס"י קס"ז או' מא' להדר שלא להיות סכין כלל על השלחן משעת המוציא עד אחר ברכהמ"ז, אלא אם יצטרך לו סכין לחתוך בו לחם או בשר יניחה אצלו ולא על השלחן וחותרך בה וחוזר ומניחה אצלו, ע"כ וא"כ עצה זו יכול להשתמש בה גם בנידון דידן, ולמסקנא מסיק שם בס' הנ"ל דהעיקר כד' הגה"ק מקאמארנא זצ"ל וע"כ יזהר שלא להניח כלי ריקן על השלחן אם אינו משתמש בו עוד באותה סעודה, וכ' עוד דגם חידושו של הכה"ח הנ"ל בענין סכין לא נחקבל כלל אפי' אצל רבני קשישאי

ומעולם לא שמענו ולא ראינו מי שינהוג כן, ואין לך בו אלא מה שחידשו חז"ל לסלק הסכין בשעת בהמ"ז ולא יותר, עכתוב"ד, עיי"ש.

(מד) דער וואס טרינקט פון א כוס וואס אנדערע דארפן נאכדעם טרינקען זאל ער אפווישן דעם פלאץ פון ווי ער האט געטרינקען (סעי' כ"ב, ועי' כה"ח או' נ"ט דלפמ"ש בא"ר בשם צוואת ר"א הגדול ליוהר מאד מלשתות מכוס ששייר חבירו כי שמא יש לו איזה חולי בתוך גופו ויצא ריח מפיו לאותו שיור, והוא סכנת נפשות, לפ"ז הא דמועיל קינח מקום נשיקת הפה משום מיאוס היינו דוקא במכירו שאין בו חולי אבל אם אינו מכירו אין לשתות משיריו אפי' כקינח, ע"כ).

(מה) מען זאל נישט לאזן קינדער עסן פון דעם טעלער וואס איז אנגעגרייט פאר ערוואקסענע צו עסן ווייל די קינדער האבן פארשמירטע הענט און דורכדעם וועלן די ערוואקסענע נישט וועלן עסן דערפון (ס"ח תרכ"ט), דאס בעסטע איז מען זאל בכלל נישט לאזן די קליינע קינדער עסן ביים טיש ווייל געווענליך זענען זיי איינגעשמירט (יפל"ל או' י"א, כה"ח או' ע"א).

(מו) מען טאר נישט טרינקען וואסער נאך פיש עסן (פסקי תוס' מו"ק או' ל"ז, חי' רעק"א יור"ד קט"ז, פתחי עולם או"ח סי' ק"ע או' כ"ז).

(מז) אויב איינער עסט אהנע טרינקן, אדער ער עסט און טרינקט און שפאצירט נישט פיער אמות [ד' אמות], שעדיקט עס זיינע בני מעים (שבת מא, וברש"י, ר"ח בחופת אליהו רבה שער ג, כה"ח פ"א).

(מח) מען דארף אויפקערן די ברעקלעך [פירורי אוכלין] ווייל עס ברענגט ארעמקייט (חולין ק"ה ע"ב, סי' ק"פ ס"ד).

(מט) מען טאר נישט אראפבלאזן אדער טרינקן די שוים פון א משקה, (מקורו בחולין ק"ה ע"ב, ומובא גם ביש"ש פרק כל הבשר סי' ר"ב, וכ' עלה בשל"ה דף פ' שהגם ששמע דעיקר כוונת רז"ל על מה שתוסס החבית ולא כששופך לתוך הכלי, מ"מ נכון גם שם ליוהר כי חמירא סכנתא מאיסורא, ע"כ, מובא בכה"ח פ"ג).

(נ) מען דארף געווארנט זיין ביים עסן אין די פאלגענדע זאכן: נישט צו עסן וואס פאלט אראפ פון טיש אויף דער ערד: גרינצייג וואס איז ארומגעבינדן זאל

מען נישט ארויסשלעפן די גרינצייג פון בינטל: מען זאל נישט זיצן אונטער א ריניע [מרוזב, צינור של גג] (שם).

(נא) דער וואס וויל טרינקן וואסער וואס איז אנגעשעפט געווארן פון טייך זאל קודם אפגיסן אביסל אויף דער ערד, חולין שם, יש"ש, שם, של"ה שם, א"ר סי' ק"ע או' כ"ד).

(נב) מען זאל נישט האלטן אויף א טיש ווי מען עסט א ספר וואס מען האט נישט געלערנט דערין א פאר טעג, ווייל עס האט קליינע ווערעמלעך און עס קען ח"ו צוקומען צו א איסור, און אפשר צו א סכנה, (ח"א כלל מ"ה או' ח', ובפרט ספרים הישנים).

(נג) [עי' דבר פלא מ"ש בס' חסל"א או' ה' בסופו דמצא כתוב בספר כ"י דבעודו על השלחן לא ישחה מעלה עשן, מובא בכה"ח או' פ"ג, ולא שמענו מי שיזהר בזה יותר משאר זמן, ועוד יש להוסיף כי כפי שנתוודע ע"י חקירות ודרישות של החוקרים והרופאים העלאת עשן מזיק מאד לבריאות הגוף, ואצל הצעירים גם לנשמה, אשר ע"כ אין איסור מעלה עשן אצל השלחן חל על איסור העלאת עשן בכלל שחומר איסורו מפורש בקרא, ונשמרתם מאד לנפשותיכם, ואך את דמכם לנפשותיכם אדרוש, ופוק חזי מ"ש הגה"ק בעל בני יששכר בדפ"ק אצל רציחה, שקבלה מאת הצדיקים לפמ"ש חז"ל עה"כ נפשי יצאה בדברו, דעל כל אחד נגזר כדיוק כמה דיבורים ידבר ואם מוציא דברים לבטלה הר"ז תולדה מרציחה וענף ממצות ונשמרתם מאד לנפשותיכם, וכ"ש כאן שעושה מעשה ממש ואפילו לחלל שבתות, ולאכול יוה"כ מאמינים להרופאים ואפילו רוב נגד מיעוט, כ"ש בזה שכולם מעידים כן, והמשכיל ישים אל לבו כי הגורם לעצמו חלאים וקוצר ימים עי"ז הקולר תלוי בצוארו, אחר שמוזהר ועומד על כך].

(נד) מען מעג זיך באנוצן מיט עסנווארג אויב מען דארף עס פאר א צוועק אפילו נישט פאר רפואה (מ"א ר"י סי' קע"א, א"ר א).

(נה) אויב איינער זעהט עסנווארג אויף דער ערד טאר מען נישט ווייטער גיין און דארט לאזן נאר מען דארף עס אויפהייבן (עירובין סד, מ"א שם, א"ר שם, ותמיהני על הרכה שאין נזהרין בהולכם בשוק וחתיכות פת או פירות מוטל בשוק ולטירחא יחשבו לפחות להעבירו ברגלו לצדי השוק שלא ידרסו עליו, והמשכיל יזהר).

יצחק לשוח

קנז

(נו) מען זאל נישט לייגען קיין עסנווארג און געטראנקן אונטער א טיש ווי מען עסט ברויט, [אדער חלה] בשעת מען עסט, ווייל די חיצונים זענען דארט (ס' כה"ח סי' ל' או' כ"ח למהרח"פ, מובא בכה"ח האחרון קע"א או' ז' והוסיף בשם רב פעלים דוקא שלחן שיאכלו עליו פת, ודוקא בשעה שאוכלין וע"ש דכן משמע בכתבי האריז"ל דבשעת הסעודה הסט"א מצוי' שם, מיהו כדיעבד ודאי אין לאסור כי אינו חמור כ"כ רק זהירות בעלמא, ע"כ).

(נז) ברויט טאר מען נישט ווארפן אפילו עס ווערט נישט פארמיאוסט, (כ"י, כ"ח קע"א, ט"ז סק"ב, מ"א סק"א א"ר ב, מש"ז ב, ח"א כלל מ"ה ו, קש"ע מב"ב ט, ובס' שערי רחמים דף ע"ג ע"ב דלא ינהיג בזיון בלחם כי מושפע ע"י השכינה מובא ביפ"ל או' א', כה"ח ו).

(נח) אנדערע עסנווארג טאר מען נישט ווארפן אויב עס ווערט פארמיאוסט (קע"א סעי' א, כ"י, כ"ח, ח"א שם). דאס מיינט אפילו בלויז צוקוועטשט (כ"י, כ"ח, ח"א שם).

(נט) א זאך וואס ליגט דערין פירות אדער אנדערע עסנווארג טאר מען נישט זיצן דערויף, ווייל עס פארמיאוסט און פארדארבט די פירות, אבער אויב עס איז א האלצענע קאסטן וואס דריקט נישט אויף די פירות מעג מען יא (כ"ח).
(ס) א האלצענע קאסטן וואס עס ליגט דערינען ספרים טאר מען נישט דערויף נאר בשעת הדחק, (דעת רוב הפוסקים להחמיר והם הט"ז קע"א סק"ג, שכנה"ג ב, מ"א ב, א"ר ג, שו"ת הרמ"א לד' והכריע הבכ"ש עירובין ל' ע"ב דבשעהד"ח הסומך על הב"ח המקיל לא הפסיד, ובפרט כמונח גם שאר דברים בתוך התיבה דאז אינו בטל לספרים לחוד, ומובא במש"ז או' ג, שע"ת ג, וגם כדאים הם הפוסקים המקילין הב"ח באו"ח קע"א, נקה"כ יור"ד רפ"ב, ואם הכלי מחזיק מ' סאה בלח יש להקל גם בצורך קצת דאז המ"א ר"מ ס"ק ח"י, מחה"ש קע"א מקיל לכתחילה).

פרק לג

וויכטיגע דינים פון מים אחרונים

(א) מען טאר זיך נישט וואשן מים אחרונים מיט הייסע וואסער (סי' קפ"א סעי' ג).

(ג)

(ב) טייל פוסקים זאגן אז מיט לעבלעך וואסער (פושרין) אויך נישט נאר קאלט וואסער (מ"א בשם רש"ל פכ"ה, א"ר אות ד', ס' החינוך להרא"ה מצוה ת"ל, וחמין שנצטננו שרי כ"כ המב"ב סק"ט, וכה"ח ס"ק ט"ז, ובליח ל' אחר שרי, מ"ב).

(ג) דער עיקר חיוב איז צו וואשן ביזן צווייטן קניפ פון די פינגער [אינמיטן די פינגער] (שם סעיף ד', ומן אצבע אגודל עד פרק ראשון, והטעם שמשם ואילך אינו מגיע לכלוך המאכל, כמ"ש בב"י ומ"א שם, וכ"כ בפמ"ג או' ד', ח"א כלל מ"ו אות א').

(ד) אויב די פינגער זענען איינגעשמירט געווארן ביים עסן מער פון דעם דארף מען מער אפּוואשן (א"ר או' ה' בשם כלבו, מאמ"ר או' ד', ומועתק להלכה במ"ב סק"י, כה"ח או' טו"ב).

(ה) עפ"י קבלה דארף מען זיך וואשן ביזן סוף פון די פינגערס (כה"ח ס"י קנ"ז ס"ק כא, וסי' קפ"א או' טו"ב בשם האריז"ל, שעה"מ פ' עקב ובס' שלחן הארבע, וסי' הר"ש שרעבי, וכ' בכה"ח דעפ"י הכלל שבידינו דבמקום שפליגי הפוסקים עם המקובלים נקטינן כמקובלים ה"ה בזה נקטינן הלכתא כהאריז"ל, וכ' המ"ב בבה"ל דהעושה כן יוצא ידי' הכל וטוב לנהוג כן, ועי' סי' כ"ה ותמצא דדעת הרדב"ז, הרא"ם והרמ"א דנקטינן כהפוסקים נגד הזוהר, אבל דעת הב"י, מהר"ש הלוי, ס' יוחסין, א"א בטשאטש מהד"ק ס"י נ"א, דנקטינן כזוהר ומקובלים נגד הפוסקים בדבר שלא נתבאר דינו בש"ס, ובשו"ת משאת בנימין ס"י ס"ב דאם יהיו כל חכמי ישראל שאחר חתימת התלמוד בכף אחד, ור' שמעון בן יוחאי בכף שניה מכריע את כולם, ע"כ, ובס' תורה אור דהשיב הגר"ז בעל התניא לתלמידיו דבדבר שהמקובלים חולקים עם הפוסקים יש לנהוג כהמקובלים וכ"כ בס' חיים ושלום לאבי"ף סי' י"ג.

ועי' שו"ת שמחה לאיש על מנהג העולם ליטול רק מקצת מן המקצת וכאילו כל הממעט משובח וכל המוסיף גורע ונוטלין ראשי אצבעות בב' וג' טיפות בלבד, והידיים נשאר מזוהמים כבתחילה ולפעמים עוד יותר, וכבר התרעם במ"ב סק"י ע"ז, שהעולם נגררין אחר דברי החיד"א בעבוה"ק וכ"כ בבא"ח פ' שלח או' ט', כה"ח למהרח"פ ס"י כ"ה, כה"ח סק"ו, ועוד ספרים שכתבו למעט במים אחרונים כל האפשר, מטעם דהולך לסט"א, אבל האמת שהעולם טועין ככוונת הדברים דאין הכוונה לעקור דין המפורש בשו"ע דצריך ליטול עד סוף פרק שני, אולם הכוונה דהמים שנוטל לצורך זה יהי' בצמצום ולאפוקי מנטילת מים ראשונים שמדקדיקין

ליטול בשפע דוקא ושיעורו רביעית לכה"פ, הכא מקפידין לצמצם, וא"צ שיעור כמ"ש בעט"ז, וגר"ז, ופע"א בלבד — מרדכי ברכות, אבל מ"מ אל יחסר השיעור המפורש.

ומה שטוענין דהולך לסט"א חדא אין לנו עסק בנסתרות, ובהדי כבשא דרחמנא למה לך וכמבואר בש"ס ברכות אצל חזקיהו המלך דאסור לעקור הלכה מטעמים כאלו, ומלבד זה למה אין חוששין למה שכי' המקובלים בטעם נתינת מים אחרונים לסט"א כדי לגרשו מהנשאר, ואם יצמצם מהמדה יש להם מקום עדיין לאחוז בו, ופוק חזי שאפילו בקיום מצוה גדולה מקפידין החיצונים על חלק שלהם ומענישים הנוגע בשלהם כמ"ש בירושלמי שקלים פ"ה הט"ז, מובא בברכ"י או"ח סי' רל"ה ויור"ד סי' רמ"ז.

ומי לנו גדול ממרין האריז"ל ראש המקובלים והוא הוסיף להחמיר ליטול עד סוף פרקי אצבעות ש"מ דאין רגלים לפי' המוזר שיצמצם מעיקר השיעור.

ומה שראו אצל צדיקים לנהוג כן, כבר ידוע מ"ש בסור מרע וע"ט דח"ו להרהר אחריהן, וח"ו לעשות כמותן נגד המפורש בשו"ע, והם קדשים שאין אתה חייב באחריותן, וכמו שאסור לעשות דוגמתן באיחור זמן תפלה וכיוצא ה"ה בזה, ובמ"ב ס"ק י"ט בשם מעשה רב דהנהגת הגר"א היתה ברביעית, ועי' בדברי שלום (מנהגי הגה"ק מסטראפקוב זצ"ל) שכידוע הי' קדוש בכל מיני קדושות מרחם אמו והתנהגותו בקודש עד להפליא (ומקצת תהלוכותיו בקודש הלא היא כתובה שם) וכ' שם שדרכו הי' ליטול מים אחרונים עד פרק שני של אצבעות, סוף דבר מצוה לעורר ולהזהיר ההמון ע"ז עכ"ד הנ"ל).

פרויען דארפן זיך אויך וואשן מים אחרונים (הוא פשוט דהרי תרי טעמי שנאמרו במים אחרונים שהידים מזוהמות, ומלח סדומית שייך גם בהן, וכ"כ בפלא יועץ להזהיר נשי העם).

מען טאר נישט בלויז איינטינקן די הענט אין א כלי מיט וואסער (מ"א סק"א בשם מהרש"ל, ע"ש ובמחה"ש, ואם אין המים מזוהמין עי"ז שרי, אולם עפ"י קבלה לעולם יזהר שיהי' ע"י שפיכה, כה"ח או' ט', ובליקוטי מהרי"ח ח"א בשם קצת ראשונים ליטול מכלי דוקא, וכן כ' בש"ג פ' אלו דברים בשם ריא"ז מובא בכנה"ג, אבל סתימת הפוסקים ככלבו סי' כ"ג בשם הראב"ד דמים אחרונים נוטלין מכל דבר וא"צ כלי, וא"צ כת אדם, וכ"כ במ"ב או' כ"א, וע"ע לקמן או' י"א.

(ח) נאכן וואשן מיס אחרונים דארף מען זיך אפוווישן (סעי' ח', ועי' פמ"ג א"א ו' ומחה"ש דבכולם מברכיין כולם צריכיין ניגוב).

(ט) מיס אחרונים מעג מען זיך וואשן מיט אלע מינים משקים [געטראנקן]. (סעי' ט' ובאחרונים) אויסער וויין (והלבוש כתבו רק חוץ מיין, וכ"כ המ"ב דלא כב"ח וע"ת שכתבו גם שמן). נאר אויב מען האט נישט קיין וואסער אויב יא ניצט מען וואסער (א"א ט, מאמ"ז, ח"א כלל מ"ו או' ב', חסל"א ח, בא"ח פ' שלח או' י"א, מ"ב כ', בה"ח כ"ד).

(י) אפילו וואסער וואס איז פסול פאר נטילת ידים אנהייב סעודה צ.ב.ש. מען האט עפעס געטוהן דערמיט, אדער עס האט באקומען א אנדערע פארב, אפילו עס איז שוין נישט ראוי פאר א בהמה צו עסן איז כשר פאר מיס אחרונים (מ"ב ס"ק כ"א).

(יב) מיס אחרונים האט נישט קיין שיעור (ב"י, עט"ז, או' א' הגר"ז או' ד', כה"ח ד', ובמ"ב ס"ק י"ט דהנהגת הגר"א היתה ברביעית, ע"ש) און מען דארף נאר גיסן איינמאל (מרדכי פ' אלו דברים, כה"ח או' ד').

(ג) מען דארף זייער געווארנט זיין זיך צו וואשן מיס אחרונים, (דעת הגר"א קפ"א דגם האידנא שייך, במ"א בשם המקובלים החמירו מאד, וכן המהרש"ל ביש"ש פ' כל הבשר, וכן בברכ"י החמיר הרבה, וכ"נ דעת מ"ב, וכ' בכה"ח או' כ"ז דכ"נ דעת זוה"ק ומקובלים).

עס ראטעוועט פון יסורים (בילקוט ראובני — ויקרא דאיוב לא נטל מיס אחרונים והא גרמא ל"י היסורין, מובא בכה"ח שם).

עס איז א סגולה צום לאנג לעבן (שו"ת מן השמים סי' כ"ה דהשיבו לו משמים דהמקיל בו מקילין לו ימיו ושנותיו, ברכ"י אות ז' בשם מהר"א אזולאי, זכל"א או' מ' חסל"א או' א').

מען טאר נישט רעדן גארנישט פון ווען מען האט זיך געוואשן מיס אחרונים ביז נאכן בענטשן (סי' קע"ט מ"א סק"א, א"ר בסי' קס"ו, ח"א, מ"ב קע"ט א, פמ"ג שם, זכל"א או' ס', כה"ח קע"ט א, בשם האריז"ל) אפילו רעדן דברי תורה טאר מען נישט (כ"כ האריז"ל בשעה"מ פ' עקב) עס קען ברענגן גרויסע ווייטאג אין די פלייצע (בשעה"מ שם שלא יפסיק אפילו בד"ת וכ' שפעם אחד בא אדם והתאונן לפני האריז"ל כי זה שני ימים שמרגיש כאב חזק בלתי רגלי בכתפו, ונסתכל בו האריז"ל

יצחק לשוח

קסא

[כידוע שכרשטוטי המצח נרשמים העונות] וא"ל כי בא לזה מפני שהפסיק בין מים אחרונים לכהמ"ז בקריאת פרק משניות ולכן נהפך תכף לכתף והרגיש כאב, עכ"ד).

טו) אפילו סתם זוּימען זיך [שהייה בעלמא] צווישן מים אחרונים און בענטשן טאר מען נישט (מ"ב ועי' שעה"צ דהשיעור כ"ב אמה), אויב מען האט יא מפסיק געווען זאל מען זיך נאכאמאל וואשן (מ"ב שם, ולענ"ד צ"ע טובא דבין לטעם מלח סדומית, ובין לטעם ידיים מזוהמות כבר יצא בנטילה ראשונה, ומה יועיל לו נטילה השניה, והא שעשה איסור שהפסיק זה מעוות לא יוכל לתקן, ואולי יש בזה ענין ע"פ קבלה, וצ"ע, והמשכיל יזהר שלא יבא לידי כך, ע"כ מס' יברך ישראל דיני בהמ"ז, ע"ש).

טז) דער וואס וויל מאכן א ברכה אינמיטן די סעודה אויף וויין, א.ד.ג. דארף זיך קודם אפרייניגן די הענט (ס"ח סי' נ"ח, מ"א סק"ט, זכ"א או' מ', א"א אות ט, מ"ב ס"ק כ"ג, כה"ח כט), דער זוה"ק שרייבט (פ' בלק קפ"ו ע"א) אז דער וואס מאכט א ברכה מיט נישט ריינע הענט איז חייב מיתה [פארדינט טויט שטראף (כה"ח סי' קנ"ח או' ג"ן)].

יז) איידער מען הייבט אן בענטשן זאל מען אראפשטעלן די מים אחרונים פון טיש (כה"ח למהרח"פ מובא בכה"ח קפ"א או' ח', וכן ביארתי בעניי פרק או' ד' "עטליכע דינים פארן בענטשן" ע"ש).

יח) אסאך פירן זיך נאך וואשן מים אחרונים מיט די פייכטע הענט [ידיים רטובות] אפצו-ווישן די ליפן, (מקורו כיומא וכ"כ בדע"ת, ובליקו"מ, וכבר כתבתי בספרי אכילת מצות בישראל בהשמטות [כת"י] דהאדמו"ר מהרשב"ב מליובאוויטש לא נהג להטפוח שפתיו בפסח מטעם מצה שרוייה [געבראקטס], כ"כ בהשיחות תש"ג ע"ש).

פרק לד

עטליכע דינים פארן בענטשן

א) מען טאר נישט אראפנעמען דעם טישטעך און דאס ברויט פון טיש ביז נאכן בענטשן ווייל א טיש וואס האט נישט קיין ברויט ביים בענטשן וועט נישט זעהן קיין סימן ברכה (סי' ק"פ סעי' א, ב, וטעם שיור כדי שיוודה להקב"ה שהשפיע לו בחסדיו המרובים מזונות עד שאכל והותיר, ועוד טעם דהברכה אינו

שורה על דבר ריק, ועוד דצריך לשייר כדי שיהא מזומן לעני שיבא, זאלץ זאל מען אויך נישט אראפנעמען, (קי' של"ה). אויב מען עסט אויף מערערע טישען דארף מען איבערלאזן אויף יעדן טיש, (כה"ח ב), אויב די טישען זענען איבערגעצויגן אלע מיט איין טישטעך דארף מען בלויז איין שטיקל (בס' יברך הנ"ל ומקורו מסי' קס"ז סעי' יא).

(ב) לכתחילה זאל דאס שטיקל ברויט זיין גענוג גרויס עס זאל ראוי זיין צו געבן פאר א ארימאן (מ"ב בשעה"צ סק"ג ונימוקו דלטעם רש"י ז"ל צריך שיהא מזומן לעני שיבא, וא"כ ראוי שיהא בו כדי נתינה ע"כ) דאס מיינט א כזית (בשורת שמחה לאיש סי' כ"ב דקדק כן מדר' המ"ב והעתקתיו בהערות לק' אות ה').

(ג) אבער א גאנצע ברויט אדער חלה זאל מען נישט ברענגען צום בענטשן ווייל עס זעהט אויס ווי מען דינט עבודה זרה, (סעי' ב' ובמ"ב כ' בשם הגר"א דאם אין פתיתין על השלחן מותר להביא גם שלמה, אבל בכה"ח כ' כיון דסתמיות לשון זזה"ק נ' דאין להביא וכ"נ דעת המחבר, וש"א יש להחמיר, וע"כ אם אכלו כל הפת יביאו שלמה ויאכלו קצת ממנה, [או ישברו קצת משלמה ויביאו אותה] ע"כ, ובס' יברך ישראל דיני בהמ"ז כ' דפת שלמה היינו כמו שהיתה אחר אפייה וכמורגל בשאר מקומות, אבל כגון פרוסת לחם משלימה אף שנראה נאה ויפה שנחתק ע"י מכונה, מ"מ שם פרוסה עלה.

(1) וע"ש בס' הנ"ל שעלה ונסתפק מהו השיעור שיחסר מהפת ותאבד שם שלימה, ומסיק דחלוי בדין לחם משנה בשבת, ושם דעת רוב אחרונים [שע"ת רע"ד, אשל אברהם ש"ח, מחצה"ש סי' עד"ר בשם חכ"צ, סי' ס"ד, וכן הסכים המחזה"ש] וכ"נ דעת מנח"ש ס"ק מ"ב כמנחת יעקב סי' י"ב דבניטל מאחד מן הלחמים חלק מועט כגון חלק ממ"ח או פחות פשיטא דשלם מיקרי, (וזה דלא כא"ז, ותור"ש), אח"כ מצאתי במנוה"ט רע"ד סק"א דדחו כל האחרונים שיטה זו, ובהג' מהרש"ק ציין לק"נ על הרא"ש פ"ז דעירובין דגבי לחם משנה גם הרא"ש מודה, וצ"ע.

(2) בנשרף קצת מהפת ועומד לחתוך לא אמרי' כחתוך דמי רק נחשב שלימה לשבת (שער אפרים, שו"ת חכ"צ, וכן הביא בעיקרי הד"ט בשם הרבה אחרונים דיוצאין ללחם משנה בפת שנחרך ונשרף קצתה, ויש מחלקין דנשרף כ"כ עד שאינו ראוי לאכילה חשיב כחתוך (שע"ת שם בשם מקום שמואל, ושו"ת בנין

יצחק לשוח

קסג

עולם סי' ט), ולהלכה מסיק דבכ"ע מיקרי שלם ק"ו ממ"ש בסי' קס"ח ס"ב ומ"א שם דחיבור ע"י קיסם ג"כ מהני ללח"מ ע"ש, [וציין לשו"ת חת"ס סי' מ"ו שהאריך בע"ז], ואפילו לפמ"ש בשו"מ דב' לחמים שנדבקו בתנור דינם כנפרדים מטעם כל העומד לחתוך כחתוך, י"ל דוקא שם שגם למראית העינים מיחזי כב' שנדבקו יחד.

3) ב' לחמים שנדבקו יחד והפרידן מיקרי שלם בנידונינו (אע"ג שלענין לח"מ נסתפק בזה במחה"ש רע"ד, מיהו במנח"פ שם כ' דמיקרי שלם, וגם דעת השו"מ כן שהרי כ' בנתחברו שא"צ להפרידן משמע דכ"ש במפרידן דנקראין שלימים, וכן המהרש"ק דעתו כן שכ' דצריך להפרידן, הרי לן ג' עמודי הוראה שכל בית ישראל נשען עליהם דשלימים נקראין, ומ"ש בשו"ת יגל יעקב דיחזירם קצת לתנור אחר ההפרדה לענ"ד אי"ב צורך רק ליתר שאת שהרי דעת רוב מנין ובנין דא"צ כנ"ל, ובשו"ת שמחה לאיש הביא דברי יגל יעקב ותמה עליו דמהיכי תיתי שהחזרת התנור מועיל לזה, הכי יעלה על הדעת דאם יקח פרוסת פת ויתנו לתנור לאפות קצת יתחדש דינו כשלם והלא הכרת פניו ענתה בו שהוא פרוסה, וה"ה בזה, אולם אף ע"י החזרה נשתנה מקום הפירוד ונעשה קרום יפה כשאר החלה מבחוץ או מוכן, וזה אינו נעשה ברוב פעמים, והמחמיר צריך לידע דזהו שיעורו.

4) ב' לחמים שנדבקו בתנור פשיטא דדינם כשלם דממ"נ אם נידונם כעכשיו פת שלם הוא, ואם כלאחר שנפרדו הרי שנים שלימים הם וגרע יותר, עכ"ד שם, יצאתי קצת מגדרי לכתוב בענין שאינו שייך לכאן מ"מ נ"מ גדולה מדי שבת בשכתו והוא דבר המצוי מאד ע"כ הארכתי קצת, ואגב אזכיר פלא שבס' נחלה לישראל מובא באו"ח החדש כ' דשנים שרוצין לצאת בב' חלות באופן שאחד יברך עליהם ואח"כ השני לא מהני מטעם כל העומד לחתוך, ע"ש).

ד) אויב עס ליגט א גאנצע חלה אדער ברויט אויפן טיש דארף מען עס נישט אראפנעמן פארן בענטשן, (ט"ז א, מ"א ב', ואף שמהר"ו מחמיר מובא במ"א, מ"מ בזוה"ק משמע דמותר להכין מתחלת הסעודה פת שלם שישתייר אח"כ בבהמ"ז, באר שבע דף סט., ש"ך יור"ד קע"ח סק"ה, והברכ"י השיג על הא"ר שיצא להגין בעד מהר"ו, וכ"ד הגר"ז אות ג', ב"מ אות ב' בא"ח ג, וכ' בכה"ח דנקטינן כדעת הזוה"ק, ועמ"ש לקמן פרק ג (דינים פין מים אחרונים) אות ה' (בהערות).

ה) אויב מען וואשט זיך מיט אחרונים אין א כלי אויפן טיש, דארף מען אוועקרוימען אלע ברעקלעך פארן וואשן (כ"ח, ל"ח, א"ר, מ"ב, כה"ח י'), און איבערלאזן בלויז איין שטיקל אין א ווינקל ביז נאכן בענטשן (מ"ב ט), אדער מען זאל אלע ברעקלעך צוזאמנעמען אין איין ווינקל און צודעקן ביז נאך מיט אחרונים (כה"ח י').

והנה מדברי מ"ב הללו דקדק שו"ת הנ"ל אות ב' דלד' המ"ב ישאר לפחות כזית לחם על השלחן, דאל"כ למה טרח המ"ב כדת מה לעשות בשיוור הפת היות שיש לחוש לניצוצי מים אחרונים, ישאיר חתיכה פחות מכזית דבזה אין חשש כמבואר להדיא בסעיף ג', אלא ש"מ דהשיעור כזית עפ"ד דלעיל [שהעתקתי בסעי' ב'], ועוד טעם דלא מצינו בשום מקום שיעור חשיב פחות מזה, עכ"ד).

ו) אפילו אויב מען וואשט זיך אויף דער ערד איז א כבוד אראפצורוימען אלע ברעקלעך פון טיש פארן בענטשן כדי דער טיש זאל זיין שיין און ריין ביים בענטשן (לבוש) אנדרעע זאגן מען זאל עס צוזאמנעמען אין א ווינקל אדער א כלי און לאזן אויפן טיש (כה"ח י"א, ועמא דבר שאין מנקין השלחן עד לאחר בהמ"ז, יברך ישראל — דיני בהמ"ז).

ז) מדקדקים זענען געווארנט אז קיין שום ליידיגע כלי זאל נישט זיין אויפן טיש ביים בענטשן (תפא"ש על הרא"ש סו"פ ג' שאכלו, ברכ"י סי' קפ"ג א, שעת"ש שם, וכ"כ בנו בקב הישר זכ"א אות כ', חסל"א שם, בא"ח ד), און קיין שום פארדארבענע מאכל זאל אויך נישט זיין אויפן טיש (כה"ח אות ה', ומדקדוק הלשון ג' דאפילו כלי הנקי וצח שלא השתמשו בו עכשיו, או נשתמשו והדיחו אותו ג"כ בכלל, ועי' בס' יברך ישראל דיני בהמ"ז שהעלה דמה"ט אפילו אותם שמניחין כלי ריקם על השלחן עפ"י חיוב הדין כגון לענין הלכה המבוארת ביו"ד סי' פט, וכן ביו"ד סי' קצ"ה, מ"מ בבהמ"ז ששוב אין צורך בו כמובן, טוב לסלקו משם, ע"ש, ומה"ט ג' דהנוהגין שלא למלאות מיד כוס ברכת חתנים קודם ברכה"מ לא יניחו כוס הריקן על השלחן עד אחר בהמ"ז).

ודבר פלא ראיתי בכה"ח קפ"ג, שכ' דיש מקובלים שכתבו שאין להסיר כלום מעל השלחן אפילו עצמות וקליפין עד לאחר בהמ"ז שניצוצות הקדושה הדבוקים בעצמות וקליפין יוצאין ע"י בהמ"ז, חסל"א, אות א', בא"ח פ' שלח אות ב', והוא פלא גדול שהרי ידוע כי במקום המאוס שמה הרשע מקום חיות מחנות החיצונים והקליפות וסט"א וכמ"ש בס' יעב"ץ בסדר הסעודה כי שרא

דעניווא נבל שמי' דקפיד אמנקיותא, ושם בארה דבמקום מאוס שורה כו' ועי' רמב"ן עה"ת פ' תצא (דברים כ"ג פסוק י') בסוה"ד בזה"ל וטעם כיסוי הצואה כו' אסור לראות בעת התפלה ובהיות הלב דבק בשם הנכבד מפני שהדברים הנמאסים יולידו גנאי בנפש, וישרשו כוונת הלב הטהור וכאשר נעלמה מעיני רואה אין רע, עכ"ל, וה"ה כאן מטריד הכוונה, ומ"ש שכן דעת המקובלים, פוק חזי מ"ש החיד"א בשם הגדולים, ובשאר חיבורין דהעיקר סומכין על שמונה שערים שחיברן מהרח"ו, וסידרן מהרש"ו, שהם סולת נקי' מתורת האריז"ל, וגם הפע"ח, אבל השאר יש בהם כמה שיבושים, וד"ז שהביא הכה"ח כאן אינו לא בשעה"כ, פע"ח, שעה"מ, [שהעתיק הכה"ח לשונם בעניני סעודה בכמ"ק] ולכך דקדק בלשונו לכתוב דיש מן המקובלים, אולם מצד זה לחוד לולא שהדברים תמוהין מצד עצמם הי' ראוי לחוש לדבריהם עפ"י המבואר בס' הזכרונות לר' צדוק הכהן זצ"ל מ"ע ג' דגם עליהם יש לסמוך במקום שלא נמצא ההיפוך בשמונה שערים, אבל מצד פליאתו צ"ע, ועוד א"כ מה יעשו אותן שאם סוף אכילתן בשר רק מאכלים אחרים ועפ"י רבו קודם שמביאין מאכל חדש ישן מפני חדש יוציאו, וא"כ האיך נעשה העלאת הניצוצות, ועוד הלא עצמות הדגים הכל מפנין קודם אכילת בשר, ואין מקפיד להניחם.

ועוד מה נענה לדברי הפוסקים [הנ"ל אות ז'] שלא להניח כלים רקים על השלחן מטעם דאין הברכה שורה על דבר ריק, והלא גם כלים הללו המלאים עצמות, קליפות וגרעינין בכלל זה דהכי יעלה על הדעת כי שם יצוה ד' את הברכה במקום מאוס ושפל, ושמה"ט נ"ל ברור ג"כ שאחר נטילת מים אחרונים יעברינו מעל גבי השלחן כי לא ינוח שם ברכת ד' והוא נכלל בד' הפוסקים לענין כלים רקים, וכ"כ בכה"מ למהרח"פ מובא בכה"מ באחרון קפ"א אות ח' דטוב שיסלקו מעל פניו בעת הברכה ויניחנו חוץ מהשלחן, אע"כ צ"ע בחומרא זו, ויותר נראה דברי הלבוש שכ' ומ"מ טוב ונראה הוא לנקות המפה ולהסיר הפירורין קודם שיברך כדי שי' הלשחן טהור ונקי בשעת ברכה, מובא בכה"ח ח"ג אות יא, וכ' עלה בכה"ח שם דכדי שלא יהא נגד המקובלים הנ"ל יקבצם למקו"א בשלחן, או ליתן בתוך כלי והכלי יהא על השלחן, ולמעשה פוק חזי שאין העולם מקפידין לנקות השלחן קודם בהמ"ז, ונהרא נהרא ופשטי', וביודע שהפסולת מטרידו ודאי ע"ז נאמר ונקה.

ח) שטיקלעך ברויט אדער חלה וואס האבן א כזית טאר מען נישט אוועק ווארפן אפילו אין ים ווי קיינער וועט נישט טרעטן דערויף, (סעיף ג, ואחרונים,

וצ"ע כדת מה לעשות בפירורים שיש בהם כזית ורוצה ליפטר מהם, אם נאמר שיפררם לפירורין קטנים שאין בהם כזית ואז יאכדם ודלמא גם זה בכלל האיסור לאבד פירורי כזית ביד, ואפשר שצריך להמתין עד שיפסל מאכילת אדם דאז לא שייך כ"כ ביזוי, או י"ל שצריך ליחנו לכהמה חי' או עוף, וזהו עדיף מגדר איבוד, ובוה יתיישב מה שנתקשה במ"ב סי' קע"א ס"ק י"א דמאין לקחו העולם היתר ליתן פת לעופות והלא איתא בתענית כ' דר' הונא סוכר מאכל אדם אין מאכילין לכהמה וה"ה לעופות, ותירץ שם דבאין לו דבר אחר להאכיל מותר ומה"ט נהגו העולם היתר, ע"כ. ולהנ"ל י"ל פשוט דעל הרוב ניתנין להתרנגולין ואווזין משירי פת של סעודה שא"א לאבדן מטעם הנ"ל, וע"כ מכוונין להאכילן לתרנגולים.)

(ט) אריב עס האט נישט קיין כזית מעג מען עס אוועק ווארפן אויף א פלאץ ווי מען וועט נישט טרעטן דערויף, (סעי' ג', ד', ואע"פ שהמחבר סיים דבריו דקשה לעניות מ"מ כבר ביארו האחרונים [מ"א, א"ר, הגר"ז, מ"ב, כה"ת], דהיינו דוקא בדורס עליהם, אבל לאבד אין חשש, ע"ש, בברכ"י בשם מהר"א אזולי מובא בשע"ת ג' העלה דאם בכל הפירורין יחד יש כזית אסור לאבד, והמ"ב הביא דיעה זו בשם יש מחמירין, וצ"ע דא"כ לדיעה זו האיך הגדר והגבול לזה דאם במצטרפין יחד לכזית אסור א"כ לעולם יאסר לאבד פחות מכזית בהשלכה לים דאם נצרף לזה מה שהשליך כבר יעלה ליותר מכזית, ועכצ"ל דאין מצרפין אלא מה שמאבדין בפעם אחד וגם בזה צ"ע אך דוקא במשליך לים בבת אחת כל הפירורין אסור, או ה"ה בזה אחר זה באותו מעמד, או שנאמר שתלוי באם נראין יחד דהיינו בכגון שמשליך לאשפה וכולם נראין יחד, ומסתבר דבכלי אשפה אפילו השליך בזמנים שונים כיון שהשליך לאותה כלי הכלי מצרף הכל יחד וכמו דקי"ל לענין חלה דהכלי מצרף החלה, ה"ה בזה, מיהא על עצם חידוש זה עי' ככה"ח י"ב דיש חולקין וכמדומה שעמא דבר להקל, וגם דעת המ"ב נ' שנוטה להקל דלא כ' דיעה זו אלא בשם יש מחמירין.)

(י) מען טאר נישט אראפטערעטן אפילו אויף קליינטשיגע שטיקלעך חלה אדער כרויט ווייל דאס ברענגט ארימקייט (חולין פ' כל הבשר, ע"ש מעשה פלא בע"ז, וסי' ק"פ סעי' ד' ודעת החכ"צ בנוספת ליקוטים אות ו' דדוקא להשליכן לנהר שרי, משא"כ ליטול ידיו עליהם, כה"ח אות יג.)

דער מנהג איז צוצידעקן דעם מעסער ביים בענטשן, אבער נישט שבת או יו"ט (שם סעיף ה') טייל זאגן מען זאל עס אראפנעמען אינגאנצן (עי' כה"ח אות

ט"ו דלפ"ד האריז"ל שמי שהוא משורש קין לא די לו בכיסוי ע"כ כיון שאין אנו יודעין עד מה ע"כ יסירו הסכין).

פרק לה

כוס פון בענטשן:

ג) אויב דער כוס פון בענטשן איז נישט ריין דארף מען אים אויסשווענקן פון אינעווייניג און דרויסן (או"ח קפ"ג א') אויב עס איז שייך ריין דארף מען נישט (א"ר שם)

עפ"י קבלה דארף מען עס אויסשווענקן אפילו אויב עס איז ריין (בכה"ח סי' קפ"ג אות ד' ור"י סי' תע"ג ותע"ט בשם זזה"ק ותיקונים דצריך שטיפה והרחה אפילו הוא נקי, ע"ש).

ד) דער כוס דארף זיין גאנץ (שם סעי' ג').

לכתחילה זאל נישט זיין אויבן אפגעבראכן אביסל [ובא"ר כ' אפילו רק כדי חגירת צפורן, ופמ"ג כ' דחומרא הוא, — שעה"צ שם], עס זאל נישט האבן קיין שפאלט [אפילו אויב עס רינט נישט ארויס קיין וויין], א"ר, ח"א כלל מ"ו ז, קש"ע מ"ה ד, חסל"א ד', בא"ח כ"ג, דער פיסל פון בעכער זאל נישט זיין אפגעבראכן, [אפילו אויב דער בעכער קען שטיין אהן דעם], אויב מען האט נישט קיין אנדערע בעכער מעג מען דאס נוצן אויב עס האלט די וויין (מ"ב סקי"א שם, ובשו"ת בית שלמה או"ח סי' ל"א דעתו להכשיר כוס זכוכית שנשבר בסיסו, ועשו לו של מתכת, מובא בכה"ח סי' קפ"ג אות ט"ו).

*ד) אויב דער בעכער האט א לאך אינטען און עס קען נישט האלטן א רביעית איז עס פסול אפילו בדיעבד (שם בשעה"צ אות י"ד, וע"ש דנ' דבנקב למעלה מרביעית אינו מעכב בדיעבד.

אויב עס איז אפגעבראכן פון אויבן און עס האלט א רביעית וויין, מעג מען עס נוצן באין ברירה (א"ר, מ"ז, בי"מ ג, סי' יעב"ץ).

ה) דער כוס דארף מען אויפהייבן מיט ביידע הענט און נאכדעם אפלאזן די לינקע האנט (שם סעי' ד').

עפ"י קבלה דארף איינער אויפהייבן מיט זיינע צוויי הענט דעם כוס און איבערגעבן פארן מברך (זוה"ק תרומה דף קנ"ז, סי' האריז"ל וכ"ה בפרע"ח שער י"ח ריש פט"ו ובנגיד ומצוה, ומובא בכה"ח סי' רע"א אות נ"ח. ובסי' יעב"ץ בכהמ"ז, ובתולדות שמואל מצות קידוש היום של שבת, ובשלחה"ע סי' ט' רי" סעי' ד', ובשו"ת בית ישראל-עדעלין, ע"ש).

וראיתי בס' בשם מאירי ברכות סופ"ז שכ' בזה"ל נוטלו בכ' ידיו מן השלחן ונותנו אח"כ בימינו עכ"ל נ' דא"צ לקבלו מידי הזולת, אבל עפ"י קבלה צריך ועי' בשע"ת סי' כ"ה דדבר שאינו מוזכר בש"ס היפוך זוה"ק הולכין אחריו).

ז) טייל מענטשן זענען מקפיד צו נוצן א זילבערנע בעכער, (בסי' האריז"ל לענין קידוש [שדינו בכהמ"ז כמבואר בסי' רע"א סעי' י' דכוס של קידוש ככוס של בהמ"ז, ע"ש בש"ע הגר"ז סעי' י"ח] למהרי"ק דהמדקקים בוחרין בכוס של כסף משום זה אלי ואנוהו, ובכה"ח סי' תע"ב סעי' ב' אות י"א לענין כוס של פסח דמי שהשיגה ידו יקח כוסות של כסף שמרמז אל החסד שכוס בגימ' אלקיים שהוא הדין ואם יהי' של כסף יהי' ממותק, ע"כ, וכן בזה"ק וארא דף כ"ד ע"א, ומשפטים קט"ו ע"א (מובא בר"ח שעה"ק פ"ו) דזהב מורה על דין, וכסף לחסד, וכ"ה בחתם סופר עה"ת ריש פ' בלק, ע"ש, ועמ"ש המהר"ל מפראג סוף מס' קידושין עה"כ לי הכסף ולי הזהב דהכסף יותר קרוב להשי"ת ע"ש, ועי' רמב"ן פ' תשא, עה"כ פרקו נזמי הזהב, ובשו"ת שב יעקב סי' ס"ד דשבח לאשה [שלא עבדו לעגל] וגנאי לאיש, וע"ע במט"א שהאריך בענין עטרות הקיטלע"ן לעשותן דוקא בכסף ולא בשל זהב.

טייל נוצן א גלאזערנע כוס, (בהגדת ויגד משה עמוד מ"ב בשם הגדה חיים לראש בשם ס' נזירות שמשון סי' תע"ב שטוב שלא ישתה בכוס של זהב כי אם בכוס של זכוכית, וכן הי' מנהג מרן מצאנז זצ"ל כמ"ש בדרכי חיים אות פ', ומנהגי קאמארנא אות שכ"ט דהשתמשו לסדרים רק בזכוכית קריסטאל, ושם העתיק מהיעב"ץ בהגותו על סי' שערי שמים (הגדמ"ח מכת"י) לענין כוס של ברכהמ"ז, דאביו בעל החכ"צ זצ"ל הי' בוחר בכוס עגול של זכוכית בהיר ויפה לכוס של ברכה אף שלא חסרו לו כל מיני כלי כסף וזהב ממינים שונים, מטעם שהכתוב מוכיח "אל תרא יין כי יתאדם, כי יתן בכוס עינו" דשבח הוא ליהנות גם ממראיתו, וגם מטעם לקיים "נותן עינו כו" הנאמר בכוס של ברכה, ועוד כי בזכוכית יראה היטב כל דבר מאוס הצף או מרוטט ושוקה בתוכו, מה שלא יראה ימצא בכוס של זהב, עכ"ל).

יצחק לשוח

קסט

(ח) מען דארף האלטן דעם כוס העכער דעם טיש איין טפח, (שם סעי' ד').
(ט) דער כוס דארף ליגן אויף די האנט, און די פינגערס ארום דעם כוס, און נישט אנכאפן דעם כוס בלויז מיט די פינגער ארום דעם כוס, (באה"ט שם אות ה' בשם של"ה).

(י) טייל זאגן אז דער כוס זאל ליגן בלויז אויף די פינגערס (שם בשם נגיד ומצוה להאריז"ל, שער המצות פ' עקב להאריז"ל, וע"ש שנקט בלישני' להעמיד הכוס על ה' האצבעות, וזה קשה לקיים מפחד שלא יפול הכוס וישפך ויש עושין כעין הכרעה בין השל"ה [לעיל אות ט'] ובין האריז"ל דהיינו שמעמידים הכוס חציו על כל היד, וחציו על האצבעות, והשאר מן האצבעות מקיפות הכוס, [וע"ע בסמוך בהערות].

און די פינגערס וואס בלייבן ארויס פונם כוס זאלן אויך ארומנעמען דעם כוס, (עי' בכה"ח קפ"ג אות כ' שמדקדק משעה"כ דף ע"ג עמוד ו' דצריך גם לאחוז הכוס באצבעותיו, וכ"כ בשם עוז, והיינו שלא יהי' הכוס על אצבעות הפשוטים, רק חלק מאצבעות הנמשך אחר הכוס יהיו פשוטים לצד מעלה סביב הכוס, ואולי מה שמקצת מדקדקים נהגו באחיזת הכוס באצבעות שעליה הרגיש השל"ה לא לעשות כן, יצא להם משעה"כ שפשטות לשונו מורה כן, אולם כדי שלא יסתור דבריו בשעה"מ, וכן בש"ש ח"ד על העה"מ כ' להדיא דכוונת שעה"מ כאופן הלזה, יותר טוב להשוות הספרים ולומר דגם בשעה"כ כוונתו כן, שלא להרכות מחלוקת בכדי, ועפי"ז המנהג באחיזה לבד חסר עדיין מקור נכון, [וצ"ע].

(יא) מען דארף האלטן דעם כוס קעגן די בריסט (אור צדיקים סי' כ"ג אות ל"ז דיחזיק הכוס נגד החזה ממש ויש בו סוד, וכ"כ האחרונים בשם האריז"ל לענין כוס קידוש).

(יב) מען טאר נישט האלטן דעם כוס מיט האנשוך [בתי ידים], (ברכות מהר"ק, מ"א סק"ו, א"ר אות ב, באה"ט שם).

(יג) ביים בענטשן טאר מען נישט צו האלטן דעם כוס מיט די לינקע האנט אויך נאר בלויז מיט די רעכטע, אויב עס קומט אהן שווער מעג מען מיט די לינקע האנט אינטערלעהנען די רעכטע האנט, אבער נישט דעם כוס, (כ"כ בט"ז סק"ב, מ"א י', א"ר אות ז' והוסיף שכן משמע בזה"ק, הגר"ז אות ז, וצל"ע

לפמ"ש בסי" יעב"ץ בשם אביו החכ"צ זצ"ל דלא יניח הכוס עד אחר ברכת בפה"ג, אך גם שם צריך להחמיר בר"ז, לפחות לסמוך יד ימין בשמאל).

(יד) מען זאל האלטן דעם כוס אין די האנט ביז נאך די ברכה בפה"ג (סי" יעב"ץ בשם החכ"צ ז"ל מובא בשע"ת סוסי" ק"צ, ועי' כה"ח קפ"ג י"ט שכ' דכן משמע מזוה"ק וכתבי האריז"ל, ע"ש) אבער ביי די שבע ברכות בענטשן טוט מען נישט אזוי (כן המנהג, ומסתבר דגם להחכ"צ א"צ לטרוח כ"כ, או דגם כוונתו אינו אלא לומר שיהי' בידו בכל ברהמ"ז עד הסוף ממש, וכן בשעה שמברך בפה"ג, אבל אם יש הפסקה ביניהם כגון לברכת חתנים וכיוצא א"צ להיות גם אז בידו, או אפשר לאידך גיסא דלעולם צריך להיות בידו ואף אם שוהה מחמת איזה סיבה בין בהמ"ז לבפ"ה"ג, ומטעם שיהא ניכר דכוס זה של בהמ"ז הוא ולא להסיח דעת ממנו, דאם יניחו מידו בגמר ברכה רביעית או לאחריו, ואח"כ ישתה אולי אי"ב הוכחה שכוס זה של בהמ"ז הוא דהרי בהמ"ז א"צ כוס, וברכת בפה"ג אומרים בלא"ה על יין וע"כ צריך שלא יניחנו מידו להראות שהכל המשך אחד, אבל ברכת חתנים אם מברך זה גופא מוכיח שכוס האחר של ברכהמ"ז דיגיד עליו ריעו, דאל"כ למה לא בירכו ברכת חתנים על אותו הכוס, אע"כ דהוא של ברכה"מ, וע"כ צריך כוס שניה לבח"ת משום חבילות כמבואר באה"ע ס"ב, והוא תירוץ נאה ומתקבל ומה"ט ס"ל לחכ"צ דאם המברך על הכוס בהמ"ז לא יברך בפה"ג בכרכהמ"ז על הכוס, דאז אין היכר דשייכי אהרדי, וק"ל.

(טו) א געלינקטער [איטר יד] דארף אויך האלטן די כוס אין די רעכטע האנט (אע"ג דמפורש במחבר קפ"ג ס"ה דיטול בשמאל, מ"מ עי' בכה"ח דדעת זוה"ק, טור וב"י דאין חילוק ולעולם בימין, הכי נקטינן, וכ"כ בא"ח פ' שלח אות י"ט, ופוק חזי שכן עמא דבר).

סיי דער וואס בענטשט אויפן כוס, און אזוי אויך די אנדערע דארפן קוקן אויפן כוס בשעת'ן בענטשן (סי' קפ"ג סעי' ד', והנה הט"ז, מ"א, והגר"א, א"ר ט', הגר"ז ט', כולם הקשו על הרמ"א סעיף ד' שכ' דאין ליקח כוס שפיו צר שקורין גלו"ק גלא"ז מטעם דצריך להסתכל בהיין שבכוס, ובזה קשה, והקשו דהלא אין מצוה להסתכל אלא בקנקן, ולא במה שבתוכו, אשר ע"כ העלו לדינא דלא כרמ"א שכ' כהחלט דאין ליקח בפיו צר, אלא דבאינו יכול להשיג בקל כלי אחר יכול ליקח גם זה, עכתו"ד, ואולי מקום הניחו לי ליישב דברי אדונינו

יצחק לשוח

קעא

הרמ"א ז"ל דמשה אמת ותורתו אמת, ודברי חז"ל שמשמעות דבריהם מוכיחין דסגי להסתכל על הכוס מיירי בכוס של זכוכית דאז היין נראה מבחוץ וסגי בהסתכלות על הכוס, ודברי הרמ"א מיירי בכוס של כסף או שאר מתכות שאין היין נראה דאז ודאי צריך להסתכל על פני הכוס שמשם רואה היין, וא"כ אם הכוס צר אינו רואה כלום, ולפי"ז יוצא נ"מ לדינא דבאם הוא של זכוכית שרי לכתחילה בכוס צר, וסמך גדול לדברינו מד' היעב"ץ הבאתיו לעיל אות ז' שכ' דענין נותן עיניו בכוס שייך באם הכוס של זכוכית, ע"ש, מיהו מסתפינא להקל למעשה דהכי בשביל שאנו מדמין נעשה מעשה, מ"מ לעת הצורך טוב יותר ליקח כזאת, וצ"ע).

יז) קיינער טאר נישט רעדן און שמועסן פון ווען דער מברך האט גענומען דעם כוס אין די האנט אריין ביז נאכ'ן אויסטרינקן (ב"י בשם רבינו יונה, מ"א שם. א"ר אות י"ב, ב"מ אות י"ג וכ' וכן עיקר, מ"ב אות כ"א).

יח) מען דארף זיצן ביים גאנצן בענטשן אפילו ביי די פערטע ברכה הטוב והמטיב (אע"ג שהיא מדרבנן, כי היכי דלא לזלולי בה, (מ"ב ס"ק ל"א).

יט) נאכן בענטשן דארף דער וואס האט געבענטשט מאכן בפה"ג און טרינקן א רביעית לכל הפחות (סי' ק"צ ס"ג, ובשו"ת חכ"צ קס"ח, מובא בשע"ת סי' ק"צ דאם בירך בהמ"ז על הכוס ואחר בהמ"ז נתן הכוס לאחר לברך ולשתות נסתלק מעשה ראשון ודינו כלא בירך על כוס כלל, ועי' בה"ל שם שדעתו דאם בירך המברך בהמ"ז בפה"ג על הכוס ואחר טועם אין חשש גם לחכ"צ והעיקר תלוי בהברכה, וכן יעשה באינו רוצה לטעום בעצמו, וכ"ז דלא כחי' רעק"א שכ' דרק הטועם רשאי לברך, וע"כ כ' בשו"ת שמחה לאיש סי' ל"ד דלכתחילה לצאת לכו"ע יתנו לברך על הכוס למי שיטעום ממנו ג"כ, ע"ש).

כ) עס איז א מצוה מן המובחר אז יעדער זאל טרינקן פון כוס (שם סעי' ד').

כ*) מען טאר נישט אנהייבן בענטשן פאר דער וואס בענטשט אויפן כוס, (מש"ז אות ג, כה"ח קפא כא).

כא) אינמיטן בענטשן טאר מען נישט אויסרעדן פונקט ווי אינמיטן שמונה עשרה, (סעי' ח', ד"מ שם אות ד' בשם אבודרהם, וכ"כ הלבוש, והגר"ז אות י"א).

כב) אפילו קדיש און קדושה טאר מען נישט נאכזאגן אינמיטן בענטשן (כה"ח אות מ"ה בשם ער"ה, חסל"א ו', הרח"פ בס' כה"ח סי' כ"ה אות כ"ב, בא"ח פ' חקת, וכ' שם דד' ברכות של בהמ"ז דינם כתפלה ואין לענות כו' ואם שמע מודים ירכין ראשו לכד לצד שהקהל משתחוים, ובשמעו קדיש וקדושה ישתוק וישמע כדין תפלת י"ח, ע"כ וברמ"א סי' קפ"ג סעי' ז' מוכח דעל אותה ברכה שגמר עכשיו מותר לענות אחר ברכת חבריו, וכ"כ להדיא בשו"ת בנין עולם סי' ה', וכ' דפשיטא יעלה ויבא, והרחמן לא יענה אחריהם אמן, ע"ש.

כג) מען דארף זיצען ביים בענטשן מיט אימה [פארקט] מיט א היט און רעקל (סעי' ח', מ"א בשם הב"ח, ומ"ב שם).

כד) מען זאל בענטשן אין א ספר, (ב"ח סי' קפ"ה מובא בבאה"ט שם).

אנדערע זאגן מען זאל בענטשן מיט צוגעמאכטע אויגן (מ"א סי' קפ"ב סק"ו, וכן דעת האריז"ל כמ"ש במשנ"ח, ובשעה"מ פ' עקב כ' בזה"ל: יסגור עיניו ויברך בהמ"ז בכוונה וישים ידו השמאלית על לבו כנגד החזה, ויד ימינו על שמאלו ויברך בהמ"ז בכוונה גמורה, כי סט"א עומד לקטרג אם לא יברך בכוונה, מובא בכה"ח אות ל', וכ"כ בס"י הר"ש שרעבי זצ"ל מובא בכה"ח אות מ"ו, ובערוה"ש סי' צ"ג דעצימת עינים מועיל מאד לכוונה, ע"ש, ושמעתי לחלק הפלוי לפי הרגשת נפשו אם מכוין יותר בספר או בע"פ וכמ"ש המ"א סי' צ"ג אות ב'. ואציין לפלא כי שם העתיק המ"א בשם האריז"ל להתפלל מתוך הספר כדי שיכוון מאד, וכאן מצינו להיפוך, וצ"ע).

כה) דער וואס בענטשט מיט כוונה: וועט ער האבן פרנסה בריוח און מיט כבוד זיין גאנץ לעבן (ס' החינוך, עטרת זקנים קפ"ה).

ווי מער פריילעך ער בענטשט וועט ער עס באקומען פרייליכער (שעה"מ וכה"ח שם).

דער וואס בענטשט בכוונה וועט זוכה זיין צו הערן בענטשן לעתיד לבא פון דוד המלך ע"ה, ווען הקב"ה וועט מאכן א סעודה פאר די צדיקים (קב הישר פ"ז, ע"ש).

קיין שום שלעכטע מלאך קען נישט האבן קיין שליטה ביי א סעודה וואס מען בענטשט בכוונה (רקח שט"ו, תשב"ץ שט"ו).

(כו) מען טאר נישט שיקן כוס של ברכה פון בענטשן פאר א פרעמדע פרוי, (השולח כוס של ברכה לאשה אחרת חייב מיחה) (מס' כלה פ"א מובא בב"י סי' קצ"ה ביור"ד, ומקו"ח שם) אבער אויב דער מאן ווייסט דערפון מעג מען (מקו"ח שם ע"ש הטעם).

דערפאר דארף מען געווארנט זיין אויב א פרוי גייט צו א פרעמדן מאן הערן קידוש זאל דער מאן איר נישט שיקן קידוש וויין נאר דער בעל הבית'טע פון דעם וואס האט געמאכט קידוש זאל דאס פון זיך אליינס טוהן און אויב נישט זאל מען נישט שיקן (ע"י או"ח סי' רע"א דאין חיוב כלל שהשומעים קידוש יטעמו ממנו רק למצוה מן המוכחר, וא"כ במקום שא"א טוב שלא תטעום כלל, ואם אפשר יכול אשת או בת המקדש לתת לה מיין הקידוש).

פרק לו

וויכטיגע דינים פון בענטשן

(א) לכתחילה טאר מען נישט אויפהאלטן דאס בענטשן פון נאכן ענדיגן דאס עסן מער ווי 72 מינוט אויב מען האט זיך לענגער געזוימט, אדער מען שפירט זיך הונגעריג זאל מען עסן א כזית ברויט [חלה] פארן בענטשן (או"ח סי' קפ"ד מ"ב ס"ק כ') אבער לכתחילה זאל מען נישט מאכן קיין הפסקה פון עסן צום בענטשן נאר פון צייט צו צייט עפעס עסן אדער טרינקן (שם).

(ב) אזוי ווי ביי א חתונה אז מען שטארק פארנומען בפרט די מחותנים דעריבער זאלן זיי געווארנט זיין באלד ביים אנהייב סעודה צו עסן א כביצה [אזוי גרויס ווי א איין] ברויט אדער חלה כדי זיי זאלן נישט האבן קיין שאלה וועגן נטילת ידים, און וועגן בענטשן (ע"י או"ח סי' קנ"ח סעי' ב' דבאוכל פחות מכביצה יטול ידיו ולא יברך, וע"י בש"ע הגר"ז שם, וכן בתה"ל דצריך לאכלו בתוך כדי אכילת פרס, ואע"ג דלפ"ד הריטב"א חולין ק"ו מובא בשע"ת סק"א אין חשש מ"מ נכון לחוש לכתחילה כמבואר באחרונים, וגם משום ברכת המזון צריך ליזהר עפ"י המבואר בסי' קפ"ד סעי' ו' דשיעור הקטן ביותר לברך בהמ"ז כזית, ע"ש בבה"ל באורך, וע"י בקול שמחה פכ"ה שכ' עוד טעם דהרי מבואר באחרונים דבסעודת חתונה צריך לאכול בשר מטעם שמחה, ולדעת הרבה ראשונים במקום שמחה צריך פת ג"כ הרא"ש ברכות פ"ז סי' ג' ע"י מעדני יו"ט שם, וריטב"א בסוכה כז. וזהו דלא כהרשב"א ברכות מ"ט ע"ב דרק בשבת דאיכא

חיוב עונג מצוה לאכול פת ולא ביו"ט, וכן בתוס' רבינו יהודה מס' ברכות אי' דאין שמחה בלא לחם, מובא בבה"ל סי' קפ"ח, ולענ"ד נ' להביא ראוי מד' הש"ס סוכה כה: בזה"ל אין שמחה אלא במקום סעודה וברש"י דף כז. ד"ה תניא כ' דסעודה היינו עוף ובשר, [ועפ"יז יש לתמוה על דברי מ"א שכ' בס' תרצ"ה סק"ט דאין חיוב לאכול פת בפורים, שוב מצאתי שמהר"ם שיי"ק או"ח סי' ש"מ ד"ה ומאיזהו כבר קרא תמה על המ"א מטעם זה, ע"ש, ויש להוסיף עוד לתמוה עפ"י דברי כתב סופר סי' ע"א שכ' דחיוב פת ביו"ט מטעם דעיקר אכילה הוא הפת ועל הלחם יחי' האדם.

ועי' ערוה"ש שחולק על המ"א שם ודעתו דחייב לאכול פת, וכ"כ בנימוקי או"ח שם, וכ"נ דעת של"ה, רש"ל בשם גאון הדור מהר"י פולאק, ומט"מ המובאים במ"א שם דס"ל בשכח על הנסים דחוזר מטעם דלא סגי דלא אכיל, ופוק חזי שכן עמא דבר לעשות סעודה דוקא ואפילו בחל ער"ש, ומה שיש לדקדק ממה דקי"ל שכח על הנסים אינו חוזר אפילו בסעודה הראשונה כמ"ש בא"ר, ומ"ב וש"א דלא כמ"א היינו מטעם ספק ברכות להקל וכמ"ש במ"ב, ועוד י"ל מטעם שאינו מה"ת דומיא דאמרו חז"ל בשבת פ' במה מדליקין לענין חנוכה, ואכמ"ל.]

ועוד יש להביא ראוי לענין יו"ט משל"ה וש"א הנ"ל המובאים במ"א דס"ל דסעודת פורים בעי פת ומנ"ל הא וע"כ דכיון דכתיב שם שמחה בעי פת, וא"כ ה"ה לדעתם ביו"ט, ונשאר רק דעת הרשב"א הנ"ל ושו"ת רעק"א בהשמטות לסי' א' שדעתו דחיוב פת ביו"ט אינו מטעם שמחה, וכ"נ קצת בתורת משה להחת"ס פ' יתרו בדרוש לבר מצוה, ע"ש, ובשאלת חיים סי' ו' הביא דברי רעק"א וחולק עליו ומסיק דחיוב פת מטעם שמחה, וא"כ לדעת האומרים דבסעודת חתונה צריך בשר, ה"ה פת, ועי' גם בשו"ע הגר"ז סי' קס"ח קו"א אות צ' דפת מביא שמחה, וי"ל דמה"ט מהדרין פורים דגים לבד ממזלו, מטעם שמחה כמבואר במ"א סי' תקנ"ב ע"ש.

פרק לד

דיני וסדר הוספות לקרה"ת

ה' כללים וועגען מאכען הוספות

חמשה כללים בעשיית הוספות

(א) יעדען שבת ווען עס איז דא א חתונה א ברית, אדער אנדערע חיובים קען מען מאכען הוספות אין קריאת התורה, מען זאל אויפרופען מער ווי זיבען עליות. ווי פיעל מען בריוך, יום כפור קען מען קיין הוספות נישט מאכען. יום טוב איז דא פוסקים וואס זענען מתיר צו מאכען הוספות אויב עס איז נויטיג.

ב א הוספה איז ניט וועניגער פון דריי פסוקים און דער בעל קורא טהאר נישט אויסלאזען צו בלייבען שטעהן וועניגער ווי דריי פסוקים פאר א פרשה. סיי א פרשה סתומה, סיי א פרשה פתוחה. דעסגלייכען טהאר מען נישט אויסלאזען צו בלייבען שטעהן וועניגער ווי דריי פסוקים נאך א פרשה.

ג דאס וואס איז אנגעצייכענט אין חומש, שני, שלישי, רביעי, און זא ווייטער, הייסט נישט קיין אנהויב פון א נייע פרשה. דעסגלייכען אן אנהויב פרק אין חומש ווי עס הויבט זיך אן צו רעכענען א נייע מספר פון פסוקים א' ב' ג', דאס הייסט אויך נאך נישט א נייע פרשה, נאר וואו עס איז דא אין ספר תורה א לעדיג שטיקעל אין א שורה, סיי אין דער מיט שורה, סיי צום סוף שורה, דא הויבט זיך אן א נייע פרשה. אין חומש איז אנגעצייכענט אויף די ערטער א מאהל אן אות פ, א מאהל אן אות ס, אות פ בעצייכענט אז די נייע פרשה איז א פתוחה, אות ס בעצייכענט אז די נייע פרשה איז א סתומה.

ד מען טהאר נישט מאכען קיין הוספה אויף אזא ארט ווי עס לאזט זיך אויס אדער ווי עס הויבט זיך אן מיט א שלעכט ענין אדער מיט א מעשה רע, דאס שלעכטן פון די פערצייטיגע אומות געצען-דיענער וואס ווערט געדענקט אין די תורה, הייסט נישט קיין שלעכטער ענין.

(א) בכל שבת אם יש חתונה או ברית מילה או חיובים אחרים יכולים לעשות הוספות בקריאת התורה להוסיף על מנין ז' קרואים כמה שנצרך, מלבד ביום כפור שאין להוסיף בו על ו' קרואים וביום טוב יש מתירין לעשות הוספות אם נחוץ לזה.

(ב) אין הוספה פחות מג' פסוקים. ואסור לסיים ולעמוד בפחות מג' פסוקים סמוך לפרשה, הן פרשה סתומה והן פתוחה. וכן לא יסיים לעמוד בפחות מג' פסוקים אחר הפרשה.

(ג) מה שנרשם בחומש, שני, שלישי, רביעי וכו' אין זאת מורה על התחלת פרשה חדשה, וכן גם התחלת פרק חדש בהחומש, שמתחיל לרשום מחדש סכום הפסוקים א' ב' ג' וכו' אין זאת מורה על פרשה חדשה, רק דוקא אם יש בתורה מקום פנוי בין הפסוקים, הן באמצע שיטה והן בסוף שיטה. זאת מורה על התחלת פרשה חדשה. ונרשם עבור זה בתוך החומש לפעמים אות פ ולפעמים אות ס. אות פ מורה שהפרשה החדשה היא פתוחה, אות ס מורה על פרשה סתומה.

(ד) מה שנרשם בחומש, שני, שלישי, רביעי וכו' אין זאת מורה על התחלת פרשה חדשה, וכן גם התחלת פרק חדש בהחומש, שמתחיל לרשום מחדש סכום הפסוקים א' ב' ג' וכו' אין זאת מורה על פרשה חדשה, רק דוקא אם יש בתורה מקום פנוי בין הפסוקים, הן באמצע שיטה והן בסוף שיטה. זאת מורה על התחלת פרשה חדשה. ונרשם עבור זה בתוך החומש לפעמים אות פ ולפעמים אות ס. אות פ מורה שהפרשה החדשה היא פתוחה, אות ס מורה על פרשה סתומה.

(ד) אין לעשות הוספה במקום שמסיים או שמתחיל בענין רע או במי שעשה מעשה רע.

ה) אז מען מאכט א הוספה קאן מען אויפרופען א כהן צו אחרון, אין טהייל ערטער איז מען זיך נוהג אז מען דארף מאכען פיעל הוספות מאכט מען עטליכע שורות, צו זיעבען עליות אין יעדער שורה, דיינו אז מען דארף האבען איין און צוואנציג עליות מאכט מען פערצעהן הוספות, און נאך די ערשטע זיעבען עליות הויבט מען אן אויפסניי אויפצורופען א שורה פון זיעבען עליות כסדר: כהן, לוי, שלישי, רביעי, חמישי, ששי, שביעי. נאכהער הויבט מען אן אויפצורופען א דריטע שורה כסדר: כהן, לוי, ישראל, און זא ווייטער, צום סוף רופט מען אחרון, און אזוי יעדעס מאהל ווען מען מאכט א הוספה רופט מען אויף דעם לעצטען "יעמד פכ"ב אחרון". און צו מפטיר קען מען ליינענען די זעלבע פסוקים וואס מען האט געליינעט צום אחרון.

כדי להקל על הסגן והבעל קורא בענין עשיית הוספות נרשם בזה בכל סדר בעליות האחרונות באיזה מקומות שיש לעשות בהן הוספות. ואם נצרך ליותר הוספות ידעו ויבינו מזה הסגן והבעל קורא איך להקדים ולהתחיל עשיית הוספות עוד בעליות הראשונות בחמישי ברביעי בשלישי ועוד במוקדם יותר כפי הצורך של מספר העליות:

רעת אומות הקדמונים עובדי אלילים שנוכרו בתורה, זה לא מקרי ענין רע:.

ה) כשעושין הוספה יכולים לקרות כהן לאחרון, ויש מקומות נוהגים כשצריכים לעשות הרבה הוספות עושין איזו שורות של ז' קרואים. ובכל שורה קורא, כהן, לוי, ישראל, רביעי, חמישי, ששי, שביעי, אחר כך חוזר לקרות כהן, לוי, ישראל, עד שביעי, ולבסוף קורא אחרון, וכן בכל פעם שעושין הוספה קורין להעולה באחרונה "יעמד פכ"ב אחרון". ולמפטיר יכולין לקרות אותן הפסוקים שקראו להאחרון.

כדי להקל על הסגן והבעל קורא בענין עשיית הוספות נרשם בזה בכל סדר בעליות האחרונות באיזה מקומות שיש לעשות בהן הוספות. ואם נצרך ליותר הוספות ידעו ויבינו מזה הסגן והבעל קורא איך להקדים ולהתחיל עשיית הוספות עוד בעליות הראשונות בחמישי ברביעי בשלישי ועוד במוקדם יותר כפי הצורך של מספר העליות.

וירא ..... שבע הוספות:

בששי ..... הוספה:

א' ..... ויכרתו שניהם ברית

ב' ..... כי חפרתי את הבאר הזאת

בשביעי ..... הוספה:

ג' ..... אשר אמר לו האלהים

ד' ..... ואת המאכלת וילכו שניהם יחדו

ה' ..... על המזבח ממעל לעצים

ו' ..... בהר ה' יראה

ז' ..... וישב אברהם בבאר שבע.

חיי שרה ..... עשר הוספות:

ברביעי ..... הוספה:

א' ..... ורגלי האנשים אשר אתו

ב' ..... ולקחתי אשה לבני

ג' ..... אשר הוכיח ה' לבן אדני

ד' ..... והצמידים על ידיה

בחמישי ..... הוספה:

ה' ..... שלחוני ואלכה לאדוני

ו' ..... ואת עבד אברהם ואת אנשיו

ז' ..... והוא יושב בארץ הנגב

בששי ..... הוספה:

ח' ..... כל אלה בני קטורה

ט' ..... ושבעים שנה וחמש שנים

בשביעי ..... הוספה:

י' ..... יטור נפיש וקדמה.

תולדות ..... י"ב הוספות:

בחמישי ..... הוספה:

א' ..... באר שבע עד היום הזה

ב' ..... לצוד ציד להביא

ג' ..... לאשר אני מצוה אתך

ד' ..... שמע בקלי ולך קח לי

בראשית ..... שש הוספות

ברביעי ..... הוספה:

א' ..... לשמר את דרך עץ החיים

ב' ..... מפרי האדמה מנחה לה'

ג' ..... ואתה תמשל בו

ד' ..... וישב בארץ נוד קדמת עדן

ה' ..... ואחות תוכל קין נעמה

בשביעי ..... הוספה:

ו' .. המה הגבורים אשר מעולם אנשי השם.

נח ..... י"א הוספות

בשישי ..... הוספה:

א' ..... איש ללשנו למשפחתם בגויהם.

ב' ..... ואכד וכלנה בארץ שנער

ג' ..... פלשחים ואת כפתרים

ד' ..... ללשנתם כארצתם בגויהם.

ה' ..... ושם אחיו יקטן.

בשביעי ..... הוספה:

ו' ..... אשר בנו בני האדם.

ז' ..... על פני כל הארץ

ח' ... ויחי ארפכשד וגו' ויולד בנים וכנות.

ט' ..... ויחי עבר וגו' ויולד בנים וכנות.

י' ..... ויחי רעו וגו' ויולד בנים וכנות.

י"א ..... ויחי נחור וגו' ויולד בנים וכנות.

לך ..... עשר הוספות

בששי ..... הוספה:

א' ..... עון האמורי עד הנה

ב' ..... ואת הגרגשי ואת היבوسی

ג' ..... לאכרם אישה לו לאשה

ד' ..... על העין כדרך שור

ה' ..... ולא יספר מרב

ו' ..... הגם הלם ראיתי אחרי ראי

ז' ..... בלדת הגר את ישמעאל לאכרם

בשביעי ..... הוספה:

ח' ..... וזויה לאות ברית ביני וביניכם

ט' ..... לכרית עולם לזרעו אחריו

י' ..... ויעל אלהים מעל אברהם

ה' . . . . . בעבור חברי נפשך	ה' . . . . .
ו' . . . . . כידי עשו אחיו שערת ויכרחהו	ו' . . . . .
בששי . . . . . הוספה:	בששי . . . . .
ז' . . . . . ועשו אחיו בא מצדינו	ז' . . . . .
ח' . . . . . גם ברוך יהיה	ח' . . . . .
ט' . . . . . הלא אצלת לי ברכה	ט' . . . . .
י' . . . . . וקום ברח לך אל לבן אחי חרונה	י' . . . . .
י"א . . . . . לא תקח אשה מבנות כנען	י"א . . . . .
י"ב . . . . . ויצו עליו לאמר לא תקח אשה מבנות כנען	י"ב . . . . .
ה'	ה' . . . . .
ו'	ו' . . . . .
ג'	ג' . . . . .
ד' . . . . . ויהי כהרימי קולי ואקרא ויעזב בגדו אצלי וינס החוצה	ד' . . . . .
בשביעי . . . . . הוספה:	בשביעי . . . . .
ה' . . . . . ויהי ימים במשמר	ה' . . . . .
ו' . . . . . ספרו נא לי	ו' . . . . .
ז' . . . . . ואתן את הכוס על כף פרעה	ז' . . . . .
ח' . . . . . והוצאתני מן הבית הזה	ח' . . . . .

ויצא

הוספה:	הוספה:
הוספה:	הוספה:
א' . . . . . וישם את פניו הר הגלעד	א' . . . . .
ב' . . . . . ולבן תקע את אחיו בהר הגלעד	ב' . . . . .
ג' . . . . . מדבר עם יעקב מטוב ועד רע	ג' . . . . .
ד' . . . . . ויבא באהל רחל	ד' . . . . .
ה' . . . . . ויוכיחו בין שנינו	ה' . . . . .
בשביעי . . . . . הוספה:	בשביעי . . . . .
ו' . . . . . וירמה מצבה	ו' . . . . .
ז' . . . . . על כן קרא שמו גלעד	ז' . . . . .
ח' . . . . . אשר יריתי ביני ובינך	ח' . . . . .
ט' . . . . . ויאכלו לחם וילינו בהר	ט' . . . . .

וישלח

הוספה:	הוספה:
הוספה:	הוספה:
א' . . . . . וישם את פניו הר הגלעד	א' . . . . .
ב' . . . . . אשר ילד כפרדן ארם	ב' . . . . .
ג' . . . . . אשר ילדו לו בארץ כנען	ג' . . . . .
ד' . . . . . עשו הוא אדום	ד' . . . . .
ה' . . . . . צפו וגעתם וקנו	ה' . . . . .
ו' . . . . . ואת יעלם ואת קרח	ו' . . . . .
בשביעי . . . . . הוספה:	בשביעי . . . . .
ז' . . . . . ברעתו את החמרים לצבען אביו	ז' . . . . .
ח' . . . . . לאלפיהם בארץ שעיר	ח' . . . . .
ט' . . . . . כת מטרד בת מי זהב	ט' . . . . .

וישב

הוספה:	הוספה:
הוספה:	הוספה:
א' . . . . . הנותן אמרי שפר	א' . . . . .
בששי . . . . . הוספה:	בששי . . . . .
ב' . . . . . מאת בני חת	ב' . . . . .

מקץ

הוספה:	הוספה:
הוספה:	הוספה:
א' . . . . . וידברו אליו פתח הבית	א' . . . . .
ב' . . . . . ויוצא אלהם את שמעון	ב' . . . . .
ג' . . . . . וישתחו לו ארצה	ג' . . . . .
בשביעי . . . . . הוספה:	בשביעי . . . . .
ד' . . . . . ויתמהו האנשים איש אל רעהו	ד' . . . . .
ה' . . . . . ויעש כדבר אשר דבר	ה' . . . . .
ו' . . . . . וידבר אלהם את הדברים האלה	ו' . . . . .
ז' . . . . . ואתם תהיו נקים	ז' . . . . .
ח' . . . . . ויפלו לפניו ארצה	ח' . . . . .

ויגש

הוספה:	הוספה:
הוספה:	הוספה:
א' . . . . . אשר בארץ כנען באו אלי	א' . . . . .
ב' . . . . . כי תועבת מצרים כל רעה צאן	ב' . . . . .
ג' . . . . . ישבו נא עבדיך בארץ גשן	ג' . . . . .
ד' . . . . . ויברך יעקב את פרעה	ד' . . . . .
בשביעי . . . . . הוספה:	בשביעי . . . . .
ה' . . . . . את הכסף ביתה פרעה	ה' . . . . .
ו' . . . . . ככל מקנהם בשנה ההוא	ו' . . . . .
ז' . . . . . ותהי הארץ לפרעה	ז' . . . . .
ח' . . . . . ולאכל לטפכם	ח' . . . . .

ויחי

הוספה:	הוספה:
הוספה:	הוספה:
א' . . . . . הנותן אמרי שפר	א' . . . . .
בששי . . . . . הוספה:	בששי . . . . .
ב' . . . . . מאת בני חת	ב' . . . . .

בשלה ..... שמנה הוספות:
בששי ..... הוספה:
א' ..... לכם לאכלה
ב' ..... איש לפי אכלו לקטו
ג' ..... וחם השמש ונמס
ד' ..... ודמה לא היתה בו
ה' ..... וישבתו העם כיום השביעי
ו' ..... למשמרת לדרתיכם
בשביעי ..... הוספה:
ז' ..... עלו ראש הגבעה
ח' ..... ואת עמו לפי חרב

יתרו ..... חמש הוספות
בחמישי ..... הוספה:
א' ..... את רבדי העם אל ה'
ב' ..... המה יעלו בהד
ג' ..... ויחדר כל העם אשר במחנה
ד' ..... אל העם ויאמר אלהם
בשביעי ..... הוספה:
ה' ..... אשר שם האלהים

משפטים ..... תשע הוספות:
בחמישי ..... הוספה:
א' ..... גרים הייתם בארץ מצרים
ב' ..... לא ישמע על פיך
ג' ..... את מעשיך מן השדה
ד' ..... וצדתי את צדריך
בששי ..... הוספה:
ה' ..... ונחלת את הארץ
ו' ..... אשר דבר ה' נעשה
ז' ..... נעשה ונשמע
ח' ..... ויאכלו וישתו
ט' ..... מי בעל דכדים יגש אלהם

תרומה ..... שמנה הוספות:
ברביעי ..... הוספה:
א' ..... לפאת נגבה תימנה
ב' ..... תחת הקדש האחד
ג' ..... לשני המקצעת יהיו
ד' ..... צלע המשכן לידכתים ימה

ג' ..... ויבכו אתו מצרים שבעים יום
ד' ..... עזבו בארץ גשן
ה' ..... על פני ממדא
ו' ..... ויבך יוסף בדברם אליו

שמות

שמות ..... שמנה הוספות:
א' ..... ולא ישלח את העם
ב' ..... חתן רמים למולת
ג' ..... והשבתם אתם מסבלתם
ד' ..... נלכה נזבחה לאלהינו
ה' ..... אין נגרע מעבדתכם דבר
ו' ..... גם תמול גם היום
ז' ..... על כן אתם אמרים נלכה נזבחה לה'
ח' ..... נצבים לקראתם כצאתם מאת פרעה

וארא ..... תשע הוספות
בששי ..... הוספה:
א' ..... העתירו כערי
ב' ..... ולא שלח את העם
ג' ..... ולא ימות מכל לבני ישראל דבר
ד' ..... ויכבד לב פרעה ולא שלח את העם
ה' ..... כאשר דבר ה' אל משה
ו' ..... ואת מקנהו בשדה
ז' ..... אשר שם בני ישראל לא היה ברד
ח' ..... למען תדע כי לה' הארץ
ט' ..... כי אפילות הנה

בא ..... תשע הוספות:
בששי ..... הוספה:
א' ..... וכרכתם גם אותי
ב' ..... וינצלו את מצרים
ג' ..... וגם צדה לא עשו להם
ד' ..... לכל בני ישראל לדרתם
ה' ..... כל עדת ישראל יעשו אותו
בשביעי ..... הוספה:
ו' ..... אתם יצאים בחדש האביב
ז' ..... ולא ידאה לך שאד בכל גבלך
ח' ..... מימים ימימה
ט' ..... וכל כבוד ארם בכניך תפרה.

בחמישי	הוספה:	בשביעי	הוספה:
ה'	ארון העדת בקדש הקדשים	ג'	כל כליו עשה נחשת
בששי	הוספה:	ד'	נכוב לוחת עשה אתו
ו'	עד חצי המזבח	ה'	ולפאת צפון מאה כאמה וגו' וחשקיהם
בשביעי	הוספה:	כסף	
ז'	וכן לפאת צפון וגו' וחשקיהם כסף	ו'	קלעים חמש עשרה אמה גו' ואדניהם שלשה
ח'	ואדניהם שלשה	ז'	כל עמדי החצר
תצוה	תשע הוספות:	פקודי	שבע הוספות
בחמישי	הוספה:	בחמישי	הוספה:
א'	ובגדי בניו אתו	א'	והעלית את נרתיה
ב'	תנופה לפני ה'	ב'	ונתת שם מים
ג'	מאשר לאהרן ומאשר לבניו	ג'	והיה המזבח קדש קדשים
ד'	אל אהל מועד לשרת בקדש	ד'	וקדשת אתו וכהן לי
ה'	לא יאכל כי קדש הוא	בששי	הוספה:
בששי	הוספה:	ה'	ויפרש את האהל וגו' כאשר צוה ה' את
ו'	לכבש האחד	משה	
ז'	ונקדש בכבודי	ו'	ויערך עליו וגו' כאשר צוה ה' את
בשביעי	הוספה:	משה	
ח'	זר זהב סביב	בשביעי	הוספה:
ט'	אשר אועד לך שמה	ז'	כבאם אל אהל מעד וגו' כאשר צוה ה' את
		משה	

ויקרא

ויקרא	שבע הוספות
בששי	הוספה:
א'	וכפר עליו הכהן ונסלח לו
ב'	על חטאתו אשר חטא ונסלח לו
ג'	וכפר עליו הכהן מחטאתו
בשביעי	הוספה:
ד'	והיתח לכהן כמנחה
ה'	כאיל האשם ונסלח לו
ו'	אשם אשם לה'
ז'	או את האבדה אשר מצא

צו

צו	חמש הוספות
ברביעי	הוספה:
א'	ותקהל העדה אל פתח אהל מועד
ב'	ויאפד לו בו

כי תשא

כי תשא	שבע הוספות
בחמישי	הוספה
א'	אל מול ההר ההוא
בששי	הוספה:
ב'	ואת אשריו תכרתון
ג'	אלהי מסכה לא תעשה לך
ד'	ולא יראו פני ריקם
ה'	הארץ ה' אלהי ישראל
בשביעי	הוספה:
ו'	עור פניו בדבורו אתו
ז'	אתו בהר סיני

ויקהל

ויקהל	שבע הוספות
בששי	הוספה:
א'	משקדים כפתריה ופרחיה
ב'	ואת כל כליה

ג' שאר אביך הוא .....
 ד' ערות אחיך הוא .....
 בשביעי ..... הוספה:
 ה' והגר הגר בתוכם

ג' ויקדש אתם .....
 בחמישי ..... הוספה:
 ד' מחוץ למחנה כאשר צוה ה' את משה
 בששי ..... הוספה:
 ה' על המזבח סביב

קדושים

בשני ..... הוספה:
 א' ואהבת לרעך כמוך אני ה'
 בשלישי ..... הוספה:
 ב' אני ה' אלהיכם
 ג' לא תתנו בכם אני ה'
 בששי ..... הוספה:
 ד' ולא תהיה זמה בתוכם

שמיני ..... שש הוספות:
 בששי ..... הוספה:
 א' אתה תאכלו
 ב' בימים ובנתיים אתם תאכלו
 ג' ואת הנץ למינהו
 ד' ואת העטלף
 ה' ואת התגב למינהו
 בשביעי ..... הוספה:
 ו' הרמש על הארץ

אמר

בחמישי ..... הוספה:
 א' והקרבתם אשה לה'
 ב' לפני ה' אלהיכם
 בששי ..... הוספה:
 ג' כיום הראשון וגו' כל מלאכת עבדה לא
 תעשו
 ד' אשר תתנו לה'
 ה' בתדוש השביעי תתנו אתו
 בשביעי ..... הוספה:
 ו' את הנרות לפני ה' תמיד

תזריע

ארבע הוספות:
 בחמישי ..... הוספה:
 א' את נגע הנתק שבעת הימים
 ב' וכבס בגדיו וטהר
 בששי ..... הוספה:
 ג' כמראה צרעת עור כשר
 ד' והסגיר את הנגע שבעת ימים

כהר

חמש הוספות:
 בחמישי ..... הוספה:
 א' וכיכל יצא
 ב' אתזת עולם הוא להם
 בששי ..... הוספה:
 ג' ויראת מאלהיך
 בשביעי ..... הוספה:
 ד' או השיגה ידו ונגאל
 ה' ישיב את גאלתו

מצורע

תמש הוספות:
 ברביעי ..... הוספה:
 א' יבא הכהן לראות את הבית
 ב' יקח וטח את הבית
 ג' והאכל בבית יכבס את בגדיו
 ד' אל כלי חרש על מים חיים
 בחמישי ..... הוספה:
 ה' וכל כלי עץ ישטף במים

בחקתי

שש הוספות:
 ברביעי ..... הוספה:
 א' ולנקבה עשרת שקלים

אחרי

חמש הוספות:
 בחמישי ..... הוספה:
 א' הוא בנפש יכפר
 בששי ..... הוספה:
 ב' ערות אביך הוא

ב' יעריכנו הכהן	ב' ונתן ה' לכם בשר ואכלתם
ג' כערכך הכהן כן יהיה	ג' ויתנבאו ולא יספו
בחמישי הוספה:	בשביעי הוספה:
ד' ונגרע מערכך	ד' ויהיו בחצרות
בששי הוספה:	ה' אשר על פני האדמה
ה' עשרים גרה יהיה השקל	ו' בכל ביתי נאמן הוא
בשביעי הוספה:	ז' אל נא רפא נא לה
ו' חמישתו יסף עליו	

שלח

ברביעי הוספה:	ש הש הוספות
א' ויהושע בן נון	
ב' לתור את הארץ	
ג' ברבעית ההין שמן	
בחמישי הוספה:	ד' ויין תקריב וגו' ריח ניחח לה'
ה' כל האזרח וגו' ריח ניחח לה'	
בששי הוספה:	ו' תרומה לדרתיכם

קרח

בחמישי הוספה:	שש הוספות
א' לראש בית אבותם	
ב' ומטה אהרן בתוך מטותם	
בששי הוספה:	ג' גם הם גם אתם
ד' קדש יהי לך	
ה' כל טהור בביתך יאכלנו	
ו' עשרים גרה הוא	
בשביעי הוספה:	ז' לא ינחלו נחלה
ח' לאהרן הכהן	

חקת

בששי הוספה:	שש הוספות
א' בין מואב ובין האמרי	
ב' ואתנה להם מים	
בשביעי הוספה:	ג' כי עז גבול בני עמון
ד' תבנה ותכונן עיר סיחון	
ה' אשר עד מידבא	
ו' למלחמה ארעיי	

במדבר

במדבר	שבע הוספות
בששי הוספה:	א' שלשה ושבעים ומאתים
ב' עשרים גרה השקל	
בשביעי הוספה:	ג' באהל מועד קדש הקדשים
ד' ולחם התמיד עליו יהיה	
ה' ונתנו אתה וגו' ונתנו על המוט	
ו' ופרשו עליו כגד ארגמן	
ז' בקדש ובכליו	

נשא	י"ב הוספות:
בחמישי הוספה:	א' לחנכת המזבח
ב' נחשון בן עמינדב	
ג' נתנאל בן צוער	
ד' אליאב בן חלץ	
ה' אליצור בן שדיאור	
בששי הוספה:	ו' אליסף בן דעואל
ז' אלישמע בן עמיהוד	
ח' גמליאל בן פדהצור	
ט' אבירן בן גדעוני	
בשביעי הוספה:	י' פגעיאל בן עכרן
י"א אחירע בן עינן	
י"ב עשרים ומאה	

בהעלותך

בששי הוספה:	שבע הוספות:
א' ועינו כעין הברלח	

שש הוספות	מסעי
הוספה:	בששי
ערי מקלט תהיינה	א'
על המשפטים האלה	ב'
בכל מושבותיכם	ג'
הוספה:	בשביעי
מטה אבותינו יגרע נחלתן	ד'
ידבקו בני ישראל	ה'
כן עשו בנות צלפחד	ו'

דברים

עשר הוספות	דברים
הוספה:	בחמישי
אשר נתן ה' להם	א'
יקראו להם זמזמים	ב'
השמירם וישבו תחתם	ג'
דברי שלום לאמר	ד'
הוספה:	בששי
לא השארנו שריד	ה'
אשר צוה ה' אלהינו	ו'
בלתי השאיר לו שריד	ז'
ושלל הערים בזונו לנו	ח'
באמת איש	ט'
הוספה:	בשביעי
אשרת הפסגה מזרחה	י'

ראתחנן

תשע הוספות:	ראתחנן
הוספה:	בחמישי
כמני ויחי	א'
ולבניהם לעלם	ב'
בארץ אשר תירשון	ג'
הוספה:	בששי
ביתך ובשערך	ד'
מבית עבדים	ה'
כאשר דבר ה'	ו'
ובכל ביתו לעינינו	ז'
הוספה:	בשביעי
ופסיליהם תשרפון באש	ח'
מיד פרעה מלך מצרים	ט'

עשר הוספות	בלק
הוספה:	בחמישי
שוב אל בלק וכה תדבר	א'
וברך ולא אשיבנה	ב'
מה פעל אל	ג'
הוספה:	בששי
ויעל פר ואיל במזבח	ד'
נפל וגלוי עינים	ה'
ותנשא מלכתו	ו'
זה שלש פעמים	ז'
הוספה:	בשביעי
נפל וגלוי עינים	ח'
והאביר שריד מעיר	ט'
עד מה אשור תשבך	י'

פנחס

עשר הוספות	פנחס
הוספה:	בששי
כל מלאכת עבודה לא תעשו	א'
תמימם יהיו לכם ונסכיהם	ב'
לריח ניחח אשה לה'	ג'
הוספה:	בשביעי
מנחתה ונסכה	ד'
ומנחתה ונסכיהם	ה'
ומנחתה ונסכה	ו'
מנחתה ונסכה	ז'
ומנחתה ונסכה	ח'
מנחתה ונסכה	ט'
מנחתה ונסכה	י'

מטות

שבע הוספות	מטות
הוספה:	בששי
ולעברך מקנה	א'
הוספה:	בשביעי
והיצא מפיכם תעשו	ב'
כאשר אדני דבר	ג'
ונאחזו בתכם בארץ כנען	ד'
ערי הארץ סביב	ה'
ערי מבצר וגדרת צאן	ו'
ויורש את האמרי אשר בה	ז'

יצחק לשוח

שלאמקא.

שם הקודש שלו הוא שלמה:

שמעלקא. שמוליק.

שם הקודש שלהם הוא שמואל, ולפעמים שמעון. לכן צריך לשאול אותו בזה:

שמערל. שמערקא.

שם הקודש שלהם הוא שמריה או שמריהו. לכן צריך לחקור אותו בזה:

שמריה. שמריהו.

שני שמות הקודש הם. לכן צריך לחקור אותו כחתימתו ואיד נקראים בני משפחתו שיש להם שמות האלה, כך יקראו אותו לתורה. ובדליכא בירר יקראו אותו בשם שמריה אם נקרא כן בפי כל:

שמעיה. שמעיהו.

דינם כנוכר לעיל בשמות שמריה שמריהו:

שאמשיץ.

שם הקודש שלו הוא שמשון:

שניאור.

כך הוא שם הקודש שלו וכך יקראו אותו לתורה:

שעפם. שעפמל.

שם הקודש שלו הוא שבתי:

שעפמל.

שם הקודש שלו הוא דוד או יעקב או שבתי. לכן צריך לחקור אותו בזה:

שרגא.

כך הוא שם הקודש שלו וכך יקראו אותו לתורה:

אות ת

תאמער. סאמער.

שם הקודש שלו הוא איתמר:

תאנא. סאנא.

שם הקודש שלו הוא נתנאל:

תנחום.

כך הוא שם הקודש שלו וכך יקראו אותו לתורה:

התנהגות עלייה לתורה לבר מצוה-וחתן

(ר"ד ברב שפטרני)

מי שבנו הגיע לבר מצוה היינו שנעשה בו י"ג שנה מחויב אביו לברך ברב שפטרני לאחר שעולה לתורה. ודעת רוב הפוסקים לברך ברב זה בשם ומלכות, ופירוש הפטור מעונש הזה הוא שהאב פטור מעתה מן העונש בשביל בנו שאינו מתנהג בשורה. כי עד עתה ה' מחויב האב לחנכו במצות. ואם מתרשל בחניכו הוא נענש על זה. כדאיתא במדרש על הפסוק ויגדלו הנערים. אמר רבי עקיבא צריד אדם לספל בבנו עד י"ג שנה. מכאן ואילך צריד שיאמר ברוד שפטרני וכו' :

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם שפטרני מעונש חלזה :

(זמר לכבוד החתן בשבת קודם חתונתו בשקוריו אותו לעלות לתורה)

זה הזמר מקובל מקדמונים שנהגים לומר לכבוד החתן בשבת קודם חתונתו לאחר שעלה לתורה ובירך ברב האחרונה. העתקתי זה הזמר בשלימות כמו שמצאתיו בסידורי ספר הנבררים. ולא ידלנו ולא יקרעו עוד ממנו גורים. וגם לא יוסיפו עליו דברים זרים. ותוכנו הזמר הזה הוא לחזק לב החתן שיבטח בהשם יתברך ולא יראג על אשר מתחיל להלך בעולם חדש שתוליו רחיים על צוארו. ויקיים כמו שכתוב גל על ה' רכך ובטח עליו והוא יעשה. ולסימנא טבא נוהגין הנשים לזרוק או על החתן אגוזים ומגדנות. השם דעואל כומר הזה פירושו שהחתן ידע ויבין שיש אל אחד בשמים ובארץ. והשם עמנואל מורה שעמנו שורה שכינת אל יתברך שמו :

אַחַד יָחִיד וּמְיֻחָד אֵל
 נִדְרָשׁ לְבַר לְכַב אֲשֶׁר שׂוֹאֵל
 אֵךְ טוֹב אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל
 הוּא יִדְרָשׁ גַּם לֵךְ רְעוּאֵל
 הַזֶּקֶן וְהַחַזוֹק כִּי עַמְנוּאֵל
 הַתְּרַאָה יִשׁוּרוֹן כִּי אֵין כְּאֵל
 לְאֵמֶן לֵךְ לְמוֹשִׁיעַ וְגוֹאֵל
 הַלְלוּיָהּ :

כשמגביהוין הס"ת להראות הכתב יאמר הקהל זה :

זוֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם לְפָנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל פִּי יי בִּיר מִשָּׁה . תּוֹרָה צְוָה לָנוּ
 מִשָּׁה מוֹרְשָׁה קְהֵלֶת יַעֲקֹב . עַץ חַיִּים הִיא לְפִחְחֻקִּים בָּהּ , וְתוֹמְכִיהָ מְאֹשֶׁר :
 דְּרָכֶיהָ דְרָכֵי נְעוּם וְכָל נְתִיבוֹתֶיהָ שְׁלוֹם : אֲרֵךְ יָמִים בִּימִינָהּ כְּשִׂמְאוּלָהּ עֵשֶׂר
 וְכַבּוֹד : יי חֶפֶץ לְמַעַן צְדָקוֹ יִגְדִיל תּוֹרָה וַיֵּאדִיר :

יצחק לשוח

צלאל. צלקא. צלא.

כל אלה שם הקודש שלהם הוא בצלאל :

צמח.

כך הוא שם הקודש שלו וכך יקראו אותו לתורה :

אות ק

קאפיל. קאפעלמאן.

שם הקודש שלו הוא יעקב :

קויפמאן.

שם הקודש שלו הוא יקותיאל או משולם. לכן צריך לחקור אותו בזה :

קעסיל.

שם הקודש שלו הוא קהת או יקותיאל או יחזקאל. לכן צריך לחקור אותו בזה :

קדיש.

על פי רוב שם הקודש שלו הוא „קיים“. ובדליכא בירוד על זה יכול לקרותו לתורה בשם „קדיש“ :

קלמן. קלמנקא. קלמיש.

שם הקודש שלו הוא קלונימוס :

קונא. קאנא.

שם הקודש שלו הוא אלקנה :

קארפ. קארפל.

שם הקודש שלהם הוא אפרים או נתן. לכן צר. לחקור אותו בזה :

קסיאל.

שם הקודש שלו הוא יקותיאל :

אות ר

ראכמיל.

שם הקודש שלו הוא ירחמיאל :

יצחק לשוח

ריוועל. רעבעל.

שם הקורש שלהם הוא מרדכי:

ריזער.

שם הקורש שלו בעז או גדליה:

רייכער.

שם הקורש שלו יקיר או אפרים:

אות ש

שאעל. שאלקא.

שם הקורש שלהם הוא שאול:

שבח.

לפעמים הוא שם קורש, ולפעמים הוא כינוי לשם שלמה. לכן צריך לחקור אותו בזה:

שולמאן.

שם הקורש שלו הוא שלום או שלמה. לכן צריך לחקור אותו בזה:

שוימאן.

על פי רוב הוא כינוי לשם שמעון. אבל צריך לחקור אותו בזה:

שוימא.

על פי רוב הוא כינוי לשם שמאי. אבל צריך לחקור אותו בזה:

שוינמאן.

שם הקורש שלו הוא אפרים:

שויקא. שיקא.

שם הקורש שלהם הוא יהושע או ישעיה. לכן צריך לחקור אותו בזה:

שיעלה. שיעלא.

שם הקורש שלהם הוא יהושע:

שעיה. שיעלא.

שם הקורש שלהם הוא ישעיה או ישעיהו. לכן צריך לחקור אותו בזה:

שילם.

על פי רוב הוא קיצור השם מן משולם. אבל צריך לחקור אותו בזה:

שכנא.

על פי רוב הוא כינוי להשם „שלום“. אבל לפעמים כך הוא שם הקורש. לכן צריך לחקור איתו בזה:

יצחק לשוב

סיידא. סעדי.

שם הקודש שלהם הוא סעריה:

סנדר. סענדרל. סענדרמאן.

שם הקודש שלהם הוא אלכסנדר. הגם שזה השם מוצאו מכיו האומות, אמנם עוד בזמן חכמי התלמוד נתנייר זה השם משום מעשה שהיה בזמן המלך אלכסנדר מוקרון:

סעם. סעמקא.

זה הכינוי מצוי מאד בארצות אמריקא ואנגליה. ועל פי רוב שמות הקודש שלו הם שמואל, שמעון, שמעיה, שמריה, שמשון, שמאי. לכן צריך לחקור אותו היטב בזה:

סיימאן.

שם הקודש שלו הוא שמעון:

אות ע

עבדיה. עבדיהו.

שני שמות הם. וצריך לחקור אותו איד חתימתו ואיד נקראים בני משפחתו בשם זה, וכך יקראו אותו לתורה. וברליכא זה הכירור יקראו אותו לתורה בשם עבדיה כמו שנקרא בפי העולם:

עוזר.

אין זה שם הקודש, רק הוא כינוי לאחד משמות קדושים האלה: אליעזר, אביעזר, עזריאל, עזרא, עזריה, עזריהו. לכן צריך לחקור אותו היטב בזה איד חתימתו ואיד שנקראים בני משפחתו בשם זה. ואם אין כאן כירור, יקראו אותו לתורה בשם עוזר, כיון שיש לזה השם הוראה ומשמעות בלשון הקודש:

עזריה. עזריהו.

שני שמות הם, כמו עבדיה ועבדיהו, ודינם שזה כנזכר לעיל:

ענדיל. ענדיל.

שם הקודש שלו הוא אשר:

עקיבה. עקיבא. עקביא.

שלשה שמות הם. וצריך לחקור אותו בזה איד חתימתו וחתימת בני משפחתו שנקראים כך, וכן יקראו אותו לתורה:

יצחק לשוח

אות פ

פאליק.

שם הקודש שלו הוא אחד מן השמות האלה: יהושע, אורי, שרנא, יהונתן, יונתן, שלמה.
לכן צריך לחקור אותו בזה:

פולי. פולקא.

שם הקודש שלהם הוא רפאל:

פיניא. פינמשא.

שם הקודש שלהם הוא פינחס:

פייבל. פייבלא. פייביש. פייוול. פייוולא. פייוויש.

שם הקודש שלהם הוא אחד מן השמות האלה: אורי, שרנא, אליעזר, אליקום, חיים,
חזקיה, יחזקאל, משולם, נחמיה, יואל, שמואל. לכן צריך לחקור אותו בזה:

פישל. פישלא.

שם הקודש שלהם הוא אחד מן השמות האלה: משה, אפרים, ירוחם, שמואל. לכן צריך
לחקור אותו בזה:

פיילימ. פעלמא.

שם הקודש שלהם הוא פלטיאל או פלטי או אלימלך, לכן צריך לחקור אותו בזה:

פלטיאל. פלטי.

שני שמות הקודש הם. וצריך לרקרס בזה:

פרידמאן.

שם הקודש שלו הוא „שלום“:

פייטל.

על פי רוב שם הקודש שלו הוא יקיר. אלא לא כן בכל המדינות. לכן צריך לחקור
אותו בזה:

פעליקס. פיליפ.

שם הקודש שלהם הוא פלטיאל, או פלטי, או נפתלי, או אפרים, או הילל.

אות צ

צדוק, צדיק, צדק.

שלשה שמות הקודש הם. וצריך לרקרס בזה:

יצחק לשוב

לעמל. לעמלי.

שם הקודש שלו הוא אשר או עזריאל. לכן צריך לשאול אותו בזה :

לעזער. ליזר. לוזער. לאזער. לואי. לואיז.

שם הקודש שלהם אלעזר או אליעזר, ומסתבר כי לעזער ליזר שם הקודש שלהם הוא אליעזר, ולאזער לוזער שם הקודש שלהם הוא אלעזר. וצריך לחקור אותו בזה :

אות מ

מארים. מאריץ.

שם הקודש שלהם הוא מאיר :

מאזעם.

שם הקודש שלו הוא משה :

מאקם.

שם הקודש שלו הוא מאיר :

מאנים. מאנילא. מוניש. מענדל. מענדקא.

כל אלה שם הקודש שלהם הוא מנחם :

מאשיל. מעשיל. מושל. מאשקא.

כל אלה שם הקודש שלהם הוא משה :

מאטיל. מארדיש. מייזיל. מייקא. מרקיל.

כל אלה שם הקודש שלהם הוא מרדכי :

מיכל. מעכל.

שם הקודש שלהם הוא מיכאל או יחיאל, לכן צריך לחקור אותו בזה :

מיילעך. מילעכל.

שם הקודש שלהם הוא אלימלך :

מאטעם. מאטים.

שם הקודש שלו הוא מתתיה או מתתיהו. וצריך לשאול אותו בזה :

מתתיהו. מתתיהו.

שני שמות הם. וצריך לחקור אותו איד חתימתו ואם יש בכני משפחתו שנקראים כך איד קבלתם בזה, וכך יקראו אותו לתורה :

אות נ

נחום.

מסתמא כך הוא שם הקודש על שם הנביא נחום, אבל לפעמים הוא כנוי למנחם:

ניסל.

שם הקודש שלו הוא ניסן או נסים. לכן צריך לשאול אותו בזה:

נעכיל.

שם הקודש שלו הוא נחמן:

נטע. נעמיל. נתילא.

שם הקודש שלהם על פי רוב הוא „נתן“. אמנם יש מקומות שנוהג שם שם קודש „נטע“ בלתי השם „נתן“. לכן צריך לחקור אותו בזה איך היא חתימתו ואיך חתימת בני משפחתו שנקראים כך, וכן יקראו אותו לתורה. ועוד צריך לדעת שלפעמים קורין „נתן“ או „נתילא“ למי ששמו הוא יונתן, והרי זה קיצוד השם. לכן צריך לחקור אותו גם בזה:

נייטאן. נאטאן.

שם הקודש שלהם הוא נתן, או נטע, או יונתן. לכן צריך לחקור אותו בזה:

אות ס

סאמסאן.

שם הקודש שלו הוא שמשון:

סאליס. סאלימאן. סלאמאן. סולמאן.

שם הקודש שלהם הוא שלמה או שלום. ולכן צריך לחקור אותו בזה:

סאנא. סאנילא. סאנקא.

שם הקודש שלהם הוא נתנאל או נתניה או נתניהו. לכן צריך לחקור אותו בזה:

סיני.

כך הוא שם הקודש שלו וכך יקראו אותו לתורה:

סעדיה.

כך הוא שם הקודש שלו וכך יקראו אותו לתורה:

יצחק לשוח

אות י

יאנטל.

שם הקודש שלו הוא „יום טוב“:

יאקוב. יאנקל.

שם הקודש שלהם הוא יעקב:

יוקל. יעקיל. יעקיוו. יעקיווקא.

שם הקודש שלהם על פי רוב הוא יעקב. אבל לפעמים שם הקודש שלהם הוא יואל או אליקים. לכן צריך לשאל אותו בזה:

יאצקא. יאצקן.

שם הקודש שלהם הוא יעקב:

יודל. יודא.

שם הקודש שלהם הוא יהודה:

יאשא. יאסא.

שם הקודש שלהם הוא יוסף או יוסי. לכן צריך לחקור אותו בזה:

יוסל. יוסילא. יאסקא. יוזל. יוזף. יוזפא.

כל אלה שם הקודש שלהם הוא יוסף:

יושע.

צריך לחקור אותו היטב אם הוא חותם עצמו כך ואם יש לו בכבלה שכך הוא שם בני משפחתו. אז יקראו אותו לתורה בשם יושע. ובדליכא זה הבירור יקראו אותו לתורה בשם יהושע:

יהושע. ישועה.

במקומות ששכיח שם הקודש ישועה מלבד השם יהושע. יחקרו אותו אם כך היא חתימתו ואם יש בבני משפחתו השם ישועה, אז יקראו אותו לתורה בשם ישועה. אבל אם בסתמא נקטינו שהשם ישועה הוא כינוי להשם יהושע וצריך לקרות אותו לתורה בסתמא עם השם יהושע:

ישעיה. ישעיהו.

אם נקרא כפי כל ישעיה צריך לחקור אותו איד היא חתימתו אם חותם עצמו ישעיהו או בידוע ברור שבני משפחתו יש ששמותם ישעיהו, אז יקראו אותו לתורה בשם ישעיהו. ובדליכא זה הבירור יקראו אותו לתורה בשם ישעיה כמו שנקרא כפי העולם:

ירמיה. ירמיהו.

דינו כמו ישעיה ישעיהו:

יצחק לשוח

יונתן. יהונתן.

צריך לחקור אותו אם חותם עצמו יהונתן ואם יש בבני משפחתו שנקראים בבירור יהונתן ואז יקראו אותו לתורה בשם יהונתן. וברליכא זה הבירור יקראו אותו לתורה בשם יונתן כמו שנקרא בפי העולם:

יאקער. יקיר.

שם הקודש שלהם הוא יקיר, וכך יקראו אותו לתורה:

יאיר.

כך שם הקודש שלו וכך יקראו אותו לתורה:

אות כ

כעסריל. כעתריל.

שם הקודש שלהם הוא אכתריאל. מכל מקום המנהג לקרותם בשם כתריאל בלא אל"ף בתחילתו. וכתב הרש"ל טעם מנהג זה משום שהשם אכתריאל הוא שם של מלאך נשגב ונורא ברקיע הקושר כתרים לקונו מן תפלות ישראל. לכן אין דרך ארץ לקרות לבני אדם בשם זה:

כעמיא. כעמקא.

שם הקודש שלהם הוא נחמיה:

כיעל. כיליש.

שם הקודש שלהם הוא יחיאל:

אות ל

ליב. ליבוש. ליבקא. ליבל. ליבלי. ליאן. ליווק. לעא.

כל אלה שם הקודש שלהם הוא יהורה או אריה. לכן צריך לחקור אותו בזה:

ליבער. ליבר.

שם הקודש שלהם הוא מאיר, או אליעזר, או זאב:

ליברמאן. ליבקינד. ליבמאן. ליפמאן. ליפא. ליפיש.

כל אלה שם הקודש שלהם הוא אחד מן השמות האלה: אורי, אלעזר, אליעזר, יהודה, יום טוב, ירדיה, מתתיהו. לכן צריך לחקור אותו היטב בזה:

יצחק לשוח

זילא. זילכל.

שם הקודש שלהם הוא עזיאל:

זלא. זאלא.

שם הקודש שלהם הוא שלמה:

זיסמאן. זיסקינד.

שם הקודש שלהם הוא אליעזר, או אלכסנדר, או יואל, או יקותיאל, או ירחמיאל, או ישראל, או משולם, או מרדכי, או עמנואל, או עזריאל, או שניאור. לכן צריך לחקור אותו היטב בזה:

זירא. זיירא.

שם הקודש שלהם הוא זרח:

זלמן.

שם הקודש שלו הוא אברהם, או אלעזר, או אליקום, או אפרים, או יקותיאל, או משולם, או שלמה, או שמריה, או שניאור. לכן צריך לחקור אותו בזה:

זעליג. זעליק.

שם הקודש שלהם הוא אחר מן השמות האלה: אביעזר, אביהעזרי, אהרן, אשר, גרשון, חיים, יצחק, יעקב, יהודה, יהושע, יסיר, יקותיאל, נתן, עזריאל, פנחס, ראובן, שמשון. וצריך לחקור אותו היטב בזה:

זעלקא. זאלקא.

שם הקודש שלהם הוא יהודה:

זאנגביל. זנויל.

שם הקודש שלהם הוא שמואל או נתן. לכן צריך לחקור אותו בזה:

זרח. זרחית.

הם שני שמות הקודש. וצריך לחקור אותו איד הוא חותם עצמו ואיד קורין לבני משפחתו כך יקראו אותו לתורה:

אות ח

חאוויא. חביה.

שם הקודש שלהם הוא רחביה:

חאזקיל. חאצקיל.

שם הקודש שלהם הוא יחזקאל, או חזקיה, או חזקיהו. לכן צריך לחקור אותו בזה:

יצחק לשוח

חזקית. חזקיהו.

שני שמות הם. לכן צריך לחקור אותו איד היא חתימתו ואיד הוא מקובל מבני משפחתו כך יקראו אותו לתורה. ובדליכא זה הבירור יקראו אותו לתורה בשם חזקיה כמו שנקרא בפי העולם:

חיל. חיליש. חילמשא.
שם הקודש שלהם הוא יחאל:

חייקא. חייקל. חלפן.
שם הקודש שלהם הוא חיים:

חנינא. חנניה. חנניהו.
שלושה שמות הם. לכן צריך לחקור אותו בזה איד היא חתימתו ואיד יש לו בקבלה מבני משפחתו:

חנא. חנת. חנן.
שם הקודש שלהם הוא אלחנן או יוחנן. לכן צריך לחקור אותו בזה:

אות ט

טודרום.

הוא שם קודש וכך צריך לקרות אותו לתורה. כי אין לו שם קודש אחר:

טעאדאר.

שם הקודש שלו הוא טודרום, או טוביה, או יהונתן, או יונתן. לכן צריך לחקור אותו היטב בזה:

טרייטל.

שם הקודש שלו הוא יהודה:

טרייסטל.

שם הקודש שלו הוא נחמיה או מנחם. לכן צריך לחקור אותו בזה:

טעבל. טעבלי.

שם הקודש שלהם הוא דוד:

טאביאם.

שם הקודש שלו הוא טוביה:

טשארלי.

שם הקודש שלו הוא מנשה, או שלמה, או אשר:

יצחק לשוח

אות ה

הודל. הודקא. הוצקא.
שם הקודש שלהם הוא יהודה:

העשיל. העשיק. העשקא. העשא.
כל אלה שם הקודש שלהם יהושע. ולפעמים „הושע“ אבל זה מיעוט שנקראים „הושע“
לכן אם אומר ששם הקודש שלו „הושע“ צריך לחקור אותו היטב כזה. ועוד יש
לכנוים האלה שם הקודש „יהושע“ או צכי או נפתלי:

הושע.
אף אם נקרא כן כפי העולם צריך לחקור אותו היטב כזה אם כך חתימתו ואם יש
לי כך ככבלה מכני משפחתו שכך הוא שם הקודש שלהם, ואז יקראו אותו לתורה
כשם הושע:

הענמשא. הענמשיל.
שם הקודש שלהם הוא „חיים“:

היימי. היימאן.
שם הקודש שלהם הוא נחמן או נחמיה:

הילמאן. היילמאן.
שם הקודש שלהם הוא שמואל:

הירין. הערין. הערציל. הערצקא.
כל אלה שם הקודש שלהם הוא נפתלי:

הירש. הירשל. הערש. הערשל. הערי.
כל אלה שם הקודש שלהם הוא „צכי“ או נפתלי. לכן צריך לחקור אותו כזה:

הענדל. האנדל.
שם הקודש שלהם הוא „מנוח“. ולפעמים „שכתי“. לכן צריך לחקור אותו כזה:

הענוך. היינע. היינאך.
שם הקודש שלהם הוא „חנוד“, ולפעמים „חנו“ או „אלחנו“:

אות ו

וואלק. וואליק.
שם הקודש שלהם יהושע או יהונתן או שלמה או אורי או שרנא. לכן צריך לחקור
אותו כזה:

יצחק לשרח

וואלף. וואפמשא. וואווי. וואלי. וועלוויל. וועפמשא. וועווי. וועלי.
 כל אלה שם הקודש שלהם הוא „זאב“ או בנימין:

ווייבל. ווייבש.

במקומות שמבטא אות וא"ו הוא כמבטא אות פ"א רפויה, והם כמבטא אצלנו פייבל, פייבש, שם הקודש שלהם הוא אורי, או שרגא, או אלעזר, או אליעזר, או אליקים או חזקיה, או חיים, או משילם, או נחמיה, או שמואל, או שניאור, או יואל. לכן צריך לחקור אותו היטב בזה:

וישל. וישלא.

במקומות שמבטא שלהם כמו פישל, פישלא, שם הקודש שלהם הוא משה, או אפרים, או ירוחם, או שמואל. וצריך לחקור אותו בזה:

ורידמאן.

במקומות שמבטא שלו כמו פרידמאן, שם הקודש שלו הוא „שלום“:

וריידמאן.

במקומות שלו כמו פריידמאן, שם הקודש שלו הוא שמחה:

וואדיא. ודיא.

שם הקודש שלו עבריה או עבריהו. והרבר תולה בחתימתו ובקבלתו מבני משפחתו. לכן צריך לחקור אותו בזה:

ויגדר.

שם הקודש שלו הוא אביגדור:

אות ז

זאלקי. זאלקינד. זאלי. זאליש.

שם הקודש שלהם על פי רוב הוא שלמה. ולפעמים בצלאל. לכן צריך לחקור אותו בזה:

זימל. זומעל.

שם הקודש שלהם שמעון או שמואל, ולפעמים משולם. לכן צריך לחקור אותו בזה:

זינדל. זונדעל.

שם הקודש שלהם חנוך או יוסף או יהודא. לכן צריך לחקור אותו בזה:

זישא. זיסא. זיסל. זומעל.

שם הקודש שלהם הוא אלעזר, או אלכסנדר, או יהושע, או יואל, או יקותיאל, או ירחמיאל, או ישראל, או משולם, או עזריה, או שניאור. לכן צריך לחקור אותו היטב בזה:

קצט

יצחק לשוח

אות ב

כאמשא.

יכול להיות ששם הקודש שלו הוא ברור. אמנם צריך לחקור אותו בזה:

בינם. בונם. בינש. בעני. בענא.

כל אלה שם הקודש שלהם בנימין או שמחה או שמואל או בן ציון. לכן צריך לחקור אותו בזה:

בן ציון. בעז.

כך הוא שם הקודש שלהם:

בער. בעריל. בעריש. בערציא. בערמשא. בערמאן. בערנאד.

כל אלה שם הקודש שלהם רוב או ישכר או יששכר או יצחק. לכן צריך לחקור אותו בזה:

בנעט.

שם הקודש שלו הוא „יום טוב“:

בירך. ברך. ברכמשא. ברכציא.

כל אלה שם הקודש שלהם ברוך או ברכיה או ברכיהו. לכן צריך לחקור אותו בזה:

אות ג

גאדיל. געדיל. גידל.

כל אלה שם הקודש שלהם גר או גדליה או גדליהו. לכן צריך לחקור אותו בזה:

גדליה. גדליהו.

הם שני שמות הקודש. וצריך לחקור אותו איד הוא חותם עצמו ואיד שיש לו קבכה מבני משפחתו כך יקראוהו לתורה. ואם אין לו קבלה ברורה וגם אין חותם עצמו צריך לקרותו לתורה בשם גדליה כמו שנקרא בפי העולם:

גאטליב. גוטליב.

שם הקודש שלהם הוא „ידידיה“ או „אהוביה“. לכן צריך לחקור אותו בזה:

גוטמאן. גוטקינד.

שם הקודש שלהם הוא „טוביה“:

גרונם.

שם הקודש שלו הוא שמואל:

יצחק לשוח

גראסמאן. גרויסמאן.

שם הקורש שלהם הוא גדליה או גדליהו. לכו צריך לחקור אותו בזה :

געציל. געין. געצילא.

שם הקורש שלהם הוא אליקום :

גימפל. גימפלא. גומפעל.

שם הקורש שלהם הוא אפרים או מרדכי. לכו צריך לחקור אותו בזה :

גליקסמאן. גיליק.

שם הקורש שלהם הוא יעקב או יוסף. לכו צריך לחקור אותו בזה :

גרשם. גרשון.

הם שני שמות הקורש. וצריך לחקור אותו איד הוא חותם עצמו ואיד שיש לו סבלה מבני משפחתו כך יקראוהו לתורה. ואם אין לו סבלה ברורה וגם אין חותם עצמו צריך לקרותו לתורה בשם גרשון כמו שנקרא בפי העולם :

אות ד

דודקא. דאוומשא. דאווצי. דיוויד.

שם הקורש שלהם הוא רוד :

דודיא. דידיא.

שם הקורש שלהם הוא רוד או ירדיה. לכו צריך לחקור אותו בזה :

דזשאהן.

שם הקורש שלו הוא יוחנן :

דזשזעף.

שם הקורש שלו הוא יוסף :

דזשיקאב.

שם הקורש שלו הוא יעקב :

דאלא. דלא.

כד צריך לקרותו לתורה, כי אין לו שם קורש אחר :

דענעל. דענילא. דענזעל. דענזשילא. דענקא. דענמשא.

כל אלה שם הקורש שלהם דן או דניאל. לכו צריך לחקור אותו בזה :

יצחק לשוח

קצו

אות א

אברם. אברהם.

מי שנקרא כפי כל אברם לא אברהם, צריך לחקור אותו אם הוא חותם עצמו אברם, וגם אם יודע בכירור שיש בבני משפחתו שנקראים אברם, אז צריך לקרות אותו לספר תורה אברם. אבל אם הוא חותם עצמו אברהם, או שאינו יודע בכירור שיש בבני משפחתו שנקראים אברם, אז צריך לקרותו לספר תורה בשם אברהם:

אברמקא. אברמלא. אברמטשא.

כל אלה שם הקודש שלהם אברם או אברהם:

אבא. אבל. אבוש. אייב. אייבי.

כל אלה שם הקודש שלהם אברהם:

אדאלף.

שם הקודש שלו אליהו או אפרים או אדם:

ארוץ. אהרן.

מי שנקרא כפי כל ארוץ לא אהרן, צריך לחקור אותו אם הוא חותם עצמו ארוץ וגם אם יודע בכירור שיש בבני משפחתו שנקראים ארוץ, אז צריך לקרות אותו לספר תורה ארוץ, אבל ברליבא זה הכירור צריך לקרותו לספר תורה אהרן:

ארטשא. ארילא. אורקא. אורישי.

כל אלה שם הקודש שלהם ארוץ או אהרן:

אורי.

בר הוא שם הקודש שלו:

אייזיק.

על פי רוב שם הקודש שלו הוא יצחק, אבל יש לפעמים שנקרא אייזיק ושם הקודש שלו הוא שאלתיאל או אהרן, לבן צריך לשאל אותו איד הוא שם הקודש שלו, ואם אינו יודע דבר ברור צריך לקרותו בשם יצחק:

איזי. אייזא. אייזל.

שם הקודש שלהם הוא יצחק, רק לפעמים יש לאייזל שם הקודש „יקיר“, לכן צריך לשאל אותו בזה:

איזק. איסק. איציק. איטשא. איצל. איזידר.

כל אלה שם הקודש שלהם יצחק:

יצחק לשוח

אידל.

שם הקורש שלו יהודה:

איכל.

שם הקורש שלו יחיאל:

איסר. איסרל. איסרייעל. איורייעל.

שם הקורש שלהם הוא ישראל:

אלטר.

זה הוא רק שם של סגולה כדי שיהי' ויאריד ימים. ומסתמא יש לו שם קורש נסתר. לכן צריך לשאול אותו מה הוא שם הקורש שלו. ואם אינו יודע יכול לקרות לו לספר תורה בשם אלטר:

אליה. אליהו.

כי שנקרא אליה לא אליהו, צריך לשאל אותו אם הוא חותם עצמו אליה, ואם יש לו בקבלה שיש בבני משפחתו שנקראים אליה, אז צריך לקרותו לספר תורה בשם אליה. וברליכא זה הברור, צריך לקרותו בשם אליהו:

איליש. אליאש.

שם הקורש שלהם מסתמא הוא אליהו, ורק לפעמים אליה, לכן יחקור בזה:

אליעזר. אלעזר.

הם שני מיני שמות הקורש, לכן צריך לחקור אותו בזה:

אלכמנדר.

כד צריך לקרותו לספר תורה, כי אין לו שם קורש אחר:

אנשיל. אנמישיל.

שם הקורש שלהם הוא „אשר“:

אנאשטאש.

שם הקורש שלו הוא אליקים:

אסקאר. אשקר.

שם הקורש שלהם אשר או יצחק או נפתלי או שבתאי. לכן צריך לחקור אותו בזה:

פאררעדע צו די דריטע טהייל

וואס יעדער שוהל-גבאי דארף וויסען.

איך פלעג הערען ווי אזוי מען רופט אויף צום ספר די עולי תורה. אממייסטענס אין די קליינע שוהלעכלעך, קלויזלעך, מנינים, חברות, דארט ווערען זיי ניט אויפגערופען צום ספר מיט זייערע ריכטיגע הייליגע אידישע נעמען, נאר מיט די אומהייליגע נעמען, אזוי ווי מען רופט זיי אין גאס. דהיינו, טרייטיל, פייטיל, גימפל, גרונם, זלמן, ליפא, סעם, מאקס, איזידאר, און זא ווייטער. אבער לויט דעם אידישען דין דארף אזוי ניט זיין, אויסער דעם וואס דאס איז א בזיון התורה, קאן אבער נאך פון דעם אמאהל ארויס-קומען א גרויסער טראכעל און א שמערונג צום אידענטיהום, אזוי ווייט אז דורך דעם זאל געמעהרט ווערען ממזרים צווישען אידען, ווייל אן אשת איש וועט שלא כדין מותר ווערען צו די וועלט. דהיינו, ביי א גט שרייבען איז א גרויסער חילוק לויט דעם דין ווי אזוי דער מאן ווערט אויפגערופען צום ספר, און אזוי באלד אז דאס אויפרופען איז ניט ריכטיג לויט זיין ריכטיגען שם הקודש, און אויב דער גט ווערט געשריעבען מיט דעם ניט-ריכטיגען נאמען וואס מען רופט איהם צום ספר איז דער גט פסול, און עס ווערט מותר צו דער וועלט אן אשת איש שלא כדין, און אויב זי האט חתונה זענען איהרע קינדער פון אנדערען מאן ממזרים. דאס אלץ איז דורך די שולד פון דעם אויפרופער צום ספר, ווייל ער האט ניט קיין חקירה ודרישה געהאט, ווי אזוי זיין ריכטיגער שם הקודש איז. אלזא דארף דער גבאי מיט דעם חזן דער אויפרופער זיין שמארק געווארענט זאלען האבען גוט חקירה ודרישה ביים אויפרופען צום ספר מען זאל אויפרופען יעדען מיט זיין ריכטיגען שם הקודש.

דער גרויסער גאון ר' יעקב עמדין זצ"ל, וועלכער רופט זיך מיט דעם נאמען "יעב"ץ, האט שוין לאנג אויף דעם פערדארבענעם מנהג געשריגען און בעשריבען אין זיין סידור ביי הלכות קריאת התורה. און אט דאס זיינען זיינע הייליגע ווערטער, ווי דא ווייטער ווערט געברענגט:

דער וואס רופט אויף צום ספר די עולים לתורה מאהר זיך ניט פערלאזען אויף זיין מיינונג וועגען זייערע נעמען, נאר ער איז מחויב חוקר ודורש צו זיין, ווי אזוי דער ריכטיגער שם הקודש זיינער איה, און אויך ווי אזוי ס'איז דער ריכטיגער שם הקודש פון זיין פאטער, לויט זיין חתימה, אדער לויט די חתימה פון זיין משפחה וואס רופען זיך מיט די זעלבע נעמען, וועלכעס איז א בעווייז אויף דעם ריכטיגען שם הקודש, און אזוי זאל מען דעם מענטש אויפרופען צום ספר.

מען דארף וויסען אז ס'איז דא פיעל שמות הקודש וואס מען דארף אין זיי אריינקלעדען און חוקר ודורש זיין ווי אזוי מען זאל דעם מענטש אויפ-רופען צום ספר. דהיינו אברם אדער אברהם, אליה אדער אליהו, דאס זעלבע איז אויך מיט די שמות הקודש, גדליה, חזקיה, חנניה, ישעיה, ירמיה, אויך איז דא מענטשען וואס לויט ווי אזוי מען רופט זיי איז זייער שם הקודש ניט בעשטימט. דהיינו, אז מען רופט איינעם „גדל“ קאן זיין דער שם הקודש זיינער „גד“ אדער „גדליה“ אדער „גדליהו“. עס איז אויך א חילוק צווישען גרשון און גרשום.

אז מען רופט איינעם בער אָדער בעריל, קאן זיין דער שם הקודש זיינער „דוב“ אָדער „ישכר“ אָדער „יששכר“. דאָרף מען אין אזא פּאַל, אויב ס'איז עפעס אַ ספק, חוקר ודורש צו זיין ווי אזוי זיין חתימה איז. אָדער ווי אזוי איז די חתימה פון זיין משפּחה וואס רופען זיך מיט דעם זעלבען נאָמען. אז מען רופט איינעם ליב אָדער ליבוש, קאן זיין דער שם הקודש זיינער „יהודה“ אָדער „אריה“. אז מען רופט איינעם „חנא“, קאן זיין דער שם הקודש זיינער „חנן“ אָדער „אלחנן“ אָדער „יוחנן“. אז מען רופט איינעם „לייזער“ איז מסתמא זיין שם הקודש אליעזר. אָבער אויב מען רופט איהם „לאזער“ איז מסתמא זיין שם הקודש אלעזר. ווען מען רופט איינעם „נחום“ קאן זיין אז דער שם הקודש זיינער איז אויך מאַקי נחום. עס קאן אָבער זיין אז דער שם הקודש זיינער איז גאר מנחם. ווען מען רופט איינעם „נתן“ קאן זיין אז דער שם הקודש זיינער איז אויך נתן. עס קאן אָבער זיין אז דער שם הקודש זיינער איז גאר יונתן אָדער יחונתן. אויב מען רופט איינעם „עוזר“ קאן זיין דער שם הקודש זיינער אָדער עזרא אָדער עזרי. פון דעם נאָמען „מיכל“ קאן זיין דער שם הקודש אָדער יחיאל אָדער מיכאל.

אזוי איז פּאַראַנען פּיעל אומהייליגע נעמען. וואס האָבען פּערשיעדענע שמות הקודש, דהיינו הירש, זעליג, זלמן, פייבל, סעם, וואס ביי אַלע אזעלכע נעמען דאָרף דער גבאי מיט דעם הזן גוט חוקר ודורש צו זיין ווי אזוי זיין ריכטיגער שם הקודש איז. און אזוי דאָרף מען איהם אויפּרופען צום ספר.

אויב איינער איז קראַנק געווארען און מען האָט איהם משנה שם גע-וועזען, אָדער מען האָט איהם צוגעזעצט אַ נאָמען, ווען מען רופט איהם צום ספר, אָדער ווען מען רופט זיין זוהן צום ספר, דאָרף מען אויסרופען דעם נייעם נאָמען בעפּאָר דעם אַלמען נאָמען. אָבער אויב דער קראַנקער, וואס מען האָט איהם משנה שם געוועזען איז געשטאַרבען, דאָן ווען מען רופט זיין זוהן צום ספר, דאָרף מען אויסרופען דעם אַלמען נאָמען בעפּאָר דעם נייעם נאָמען. ביז אהער איז דער אינהאַלט פון די ווערטער וואס דער גרויסער גאון יעב"ץ זצ"ל האָט וועגען דעם געשריבען אין זיין סידור.

און דארום, ווייל איך זעה אז די וועלט ווערט אַלע מאָהל מעהר און מעהר פּערגרייזט ביים אויסרופען די נעמען פון די עולים לתורה, האָב איך מיך גענומען צו דער אַרבייט מיט דער הילף פון פּערשיעדענע ספרים, אַרויס-צוגעבען אויף די וועלט די ריכטיגע שמות הקודש פון די אומהייליגע נעמען, און איך האָב זיי דאָ אין דעם ספר מסדר געווען לויט'ן אַל"ף ב"ת, כדי עס זאל זיין גרינג צו געפינען באַלד דעם נאָמען וואס מען דאָרף אין איהם אַריי-קלערען. אַממיינסטענס האָב איך דאָ בעשריבען די אומהייליגע נעמען וואס מען הערט זיי אין די מדינות וואס זענען באַזעצט מיט פּיעל אידען. איך בין פּערויכערט אז דער ספר וועט ברענגען פּיעל נוצען, און אז איך בין מזכה רבים מיט דעם ספר, וועלכער דאָרף ליגען איממער אויף דעם שלחן הקריאה בשעת קריאת התורה, ווייל אין דעם ספר קענט איהר געפינען אַן ענטפּער אויף אַלע אייערע ספקות און שאלות וואס קומען פּאַר בשעת קריאת התורה, ובזכות זה וואס מיר וועלען אָכהימען ריכטיג די דינים פון קריאת התורה, וואס אויף דעם שמעהט די וועלט, וועלען מיר זיין גע-האלפען מיט כל טוב, און מיר וועלען זוכה זיין צו די גאולה שלמה במהרה בימינו אמן.

הקדמה

הנה שמעתי ותרגזו במני לקול הקורא במנינים וחברות את העולים לתורה בשמות הכנויים שלהם. כמו טרייטיל, פייטיל, גימפל, גרונם, זלמן, ליפא, מעם, מאקס, איזידאר, ועוד הרבה כדומה לזה. ואינם מדקדקים כלל לקרותם בשם תקודש שלהם. הנה מלבד שזאת היא בזיון לתורה, עוד יכול לצמח מזה קלקולים גדולים ונוראים עד כדי להרבות ממזרים בישראל ח"ו על ידי היתר אשת איש לעלמא. מפני שיש נפקא מינא גדולה לדינא בהלכות גיטין איך שנקרא המגרש לעלות לתורה. ובאם לא נקרא לתורה בשם הקודש שלו כראוי לו, ועל פי הקריאה הזאת יהי' נכתב שם המגרש בהגמ, הרי זה הגמ פסול ונתיר על ידי זה אשת איש לעלמא ויהיו בניה ממזרים. לכן הנני מזהיר מאד בזה להיות הסגן והחזן נוהרים לדקדק בשם הקורא לדעת שם הקודש שלו האמיתי וכך יקראו אותו לעלות לתורה. וכבר צוח על זה הגאון הגדול יעב"ץ וצוק"ל בסידור שלו הלכות קריאת התורה. וזה לשונו:

הקורא את העולים לתורה ראוי שלא יסמך על דמיונו, ויחקר לדעת שם הקודש שלו וגם שם הקודש של אביו שרגיל לחתום בו בני משפחתו לשם מובהק, וכך יקרא אותו לתורה. וצריך לדעת שיש הרבה שמות הקודש שצריך לדקדק בהם היטב, כגון אברם או אברהם, אליה או אליהו, וכן גדליה, חזקיה, חנניה, ישעיה, ירמיה, שיש גם אלה השמות מלאים עם וא"ו לבסוף התיבה. גם יש מי שנקרא „גדל“ ויכול להיות שם הקודש שלו גד או גדליה. יש גרשון ויש גרשם. יש מי שנקרא „בער“ או „בעריל“ ויכול להיות שם הקודש שלו דוב או ישכר או יששכר. מנהג מדינתנו הוא ישכר, וכן חותמין עצמם על פי רוב. וכאשר ידוע שזה רגיל לחתום עצמו יששכר צריך לקרותו לתורה בשם יששכר. ובאשכנז רגילין לקרות ל„בער“ יששכר, וכן חותם ועולה לתורה. מכל מקום אם הוא נקרא בפי כל ישכר יחתום ויעלה לתורה

כן. אמנם אם הוא מקובל ששם בני משפחתו הוא יששכר וחותמין ועולין לתורה כן, אז אל ישגיה בזה שרגילין לקרותו ישכר, רק יחתום ויעלה בשם יששכר. יש מי שנקרא „ליב“, ויכול להיות שם הקודש שלו יהודה או אריה. יש מי שנקרא „חנא“, לפעמים הוא כינוי לחנן ולפעמים לאלחנן ולפעמים ליוחנן. הנקרא „ליזר“, מסתמא שם הקודש שלו הוא אליעזר. והנקרא „לאזער“ הוא אלעזר. יש מי שנקרא נחום וכך הוא שם הקודש שלו, ויש שהוא כינוי למנחם. יש שנקרא נתן וכך הוא שם הקודש שלו, ויש שהוא כינוי ליהונתן או ליונתן. יש עוזר שהוא כינוי לעזרא, ויש שהוא כינוי לעזרי. יש מיכל שהוא כינוי ליחיאל, ויש שהוא כינוי למיכאל. וכן יש כמה כינויים שיש להם איזה שמות הקודש, כגון הירש, זעליג, זלמן, פייביש, סעם. וצריך הקורא את העולים לתורה לדרק בזה הרבה. ומי שחלה ושינו שמו או הוסיפו על שמו, כשקורין אותו או את בנו לעלות לתורה צריך להזכיר שם השינוי קודם שמו הראשון. ואם מת מחליו וקורין את בנו לתורה צריך להזכיר שם הראשון קודם שם השינוי. עד כאן לשוננו.

ובכן נתתי את לבי לחקור לדרוש ולחפש בספרי הפוסקים המפיקים נגה על כל השמות והכנויים שלהם ועל כל שמות הקודש, וסדרתי אותם בספר הזה על פי אלפ"א בית"א למען יהי נקל למצא השם או הכנוי אשר מסתפק בו. ועל פי רוב הצנתי רק אותן השמות הנוהגים והשכוחים במדינות המפורסמות ושנקראים בהם היהודים אשר הם ממוצאי האשכנזים. כי שמות יהודים אשר ממוצאי הספרדים לא שכוחי כל כך במדינות האלה לכן השמטתי מזה. ומובטחני שאני מזכה את הרבים בחיבורי הזה, אם אך עמי ישמע לי להיות נזהר שלא יכשלו בלשונם ולא ינקשו בשינונם וישקדו על דלתי ספר הזה אשר בו ימצאו כל מבוקשם וירווי צמאונם לפתור כל הספקות מהשאלות השכוחות בעניני קריאת התורה. ובזכות זה יתקיים בנו הפסוק אל יבושו בי קוֹיך ה"א צבאות ואל יכלמו בי מבקשיך אלהי ישראל. ונזכה לראות בבוא לציון גואל, אמן.

המחבר.

פרק לו

דינים הנחוצים לקריאת השמות לעלות לס"ת

בו נקבצו ובאו כל שמות כנויי אנשים הנוהגים במדינות שונות ונזכר אצלם שמות הקדושים של כל הכנויים. למען דעת איך לקרות אותן האנשים לעלות לתורה. כי אסור לקרות לתורה בשם הכנוי רק בשם הקודש של כל איש ואיש.

נלקח מס' קריאה הקדושה שחיבר ע"י הגאון המפורסם מוהר"ר יהודה ראזנבערג זצ"ל אבדק"ק ווארשא יע"א

יש קונה עולמו בשעה אחת

סימן נ"ו סעיף א'

צריך ליוזר מאד בעניית הקדיש ויש להשתדל לרוץ לשמוע קדיש שקדושת הקדיש גדולה מכל הקדושות, ויש יותר מצוה בעניית הקדיש מבעניית קדושה.

סעיף ב'

ויש לכוין היטב באמן יהא שמייה רבא, שכל העונה אמן יש"ר בכל כח כוונתו קורעין לו גזר דינו של שבעים שנה ויש לענות אותו בקול רם שקול זה שובר כל המקטרגים ומבטל כל גזירות קשות.

סימן קכ"ד סעיף י'

לא ישיח שיחת חולין בשעה שש"ץ חוזר התפלה ואם שח הוא חוטא וגדול עונו מנשוא אפילו יש ט' זולתו שכל המשיח בבהכ"נ בשעה שהצבור עסוקין בשבחו של מקום מראה בעצמו שאין לו חלק באלקי ישראל ואפילו העוסק בתורה שאינו חוטא כ"כ לא יפה הוא עושה וילמד אדם בניו הקטנים ויחנכם לענות אמן ומיד שהתינוק עונה אמן יש לו חלק לעולם הבא.

זה נדבתי אהרן בן יענטא לטובת נשמת אבי מורי ישעיה אלעזר ז"ל בן יוטא ריווא, ולטובת נשמת הקדושים והטהורים שנהרגו ונשרפו ע"י זדים ימח"ש בשנת תש"ד, נשמת אמי מורתי יענטא בת לאה ונשמת אחי מנחם מנדל ונשמת אחי חיים יחיאל מיכל ונשמת אחי ישראל צבי ונשמת אחותי סימה ששא ונשמת פיגה פירל עם ב"ב היקרים ונשמת משה בן פסח הי"ד.
תנצב"ה.

ה' אל משה במדבר סיני בשנה השנית
כהן ..... עד כן עשו בני ישראל
לוי ..... עד מה יצוה ה' לכם
ישׂראל ..... עד ולגר ולאזרח הארץ
רביעי ..... והקרבתם, כדאמול:

ביום ב' של פסח קורין ה' דברי כפרשת
 אמור. שור או כשב
כהן ..... עד ככל משבתיכם
לוי ..... עד לדרותיכם
שלישי ..... עד אני ה' אלהיכם
רביעי ..... עד תשבחו שבתם
חמישי ... עד מעדי ה' אל בני ישראל.
למפטיר קורין כדאמול:

לשביעי של פסח:

בשביעי של פסח אם חל כחול קורין ה'
 גברי כפרשת בשלח.

כהן ..... עד לפני העם
לוי ..... עד ביד רמה
שלישי ..... עד ואתם תחרשון
רביעי ..... עד נלחם להם כמצרים
חמישי ..... עד כי אני ה' רפאך:
 ואם חל ז' של פסח בשבת מחלקים הקריאה על
 ד' גברי כזה,

כהן ..... עד מזה אתכם
לוי ..... עד לפני העם
שלישי ..... עד ויעשו כן
רביעי ..... עד ביד רמה
חמישי ..... עד ואתם תחרשון
ששי ..... עד נלחם להם כמצרים
שביעי ..... עד כי אני ה' רפאך:
למפטיר קורא בספר תורה שניה
והקרבתם. כמו בימי חול המועד:

לאחרון של פסח

באחרון של פסח אם חל כחול קורין ה' גברי
 כפרשת ראה. כל הבכור
כהן ..... עד תשפכנו כמים
לוי ..... עד כל ימי חייןך
שלישי ..... עד לא תעשה מלאכה
רביעי ..... עד את החקים האלה
חמישי ..... עד אשר נתן לך:
 ואם חל אחרון של פסח בשבת מוסיפין על

לחול המועד דפסח

הקריאה קדש היא כפרשת בא. קדש לי
כל בכור
כהן ..... עד בחדש האביב
לוי ..... עד מימים ימימה
ישׂראל ..... עד הוציאנו ה' ממצרים
רביעי קורא כפרשת פנחס בספר תורה שניה
 מן והקרבתם עד כל מלאכת עבודה לא תעשו:
הקריאה בכספא היא כפרשת משפטים.
אם כסף תלוה
כהן ..... עד כי חנון אני
לוי ..... עד עזוב תעזוב עמו
עד בחלב אמו ..... רביעי
והקרבתם. כדאמול:
ואם הקריאה פסל באה בשבת חול המועד,
 כגון שחל יום א' דפסח בחמישי בשבת אז
 מוסיפין על קריאה זו כדי שנוכל לקרות ז'
 גברי. ומתחילין ויאמר ה' אל משה ראה אתה
 אומר אלי,

כהן ..... עד אשר על פני האדמה
לוי ..... עד אשר ארחם
שלישי ..... עד ופני לא יראו
רביעי ..... עד אל מול ההר ההוא
חמישי ..... עד אשר אני עושה עמך
ששי ... עד אלהי מסכה לא תעשה לך
שביעי ..... עד בחלב אמו:
למפטיר — בשבת חול המועד קורא בספר
 תורה שניה והקרבתם, כמו בשאר ימי חוה"מ:
 הקריאה במדברא היא כפרשת בהעלותך. וידבר

כהן עד ובכל נפשך
לוי עד מלברו
ישראל עד כל הימים.
 אומר חצי קריש. בעל השלישי אומר ההפטר
 אסף אסיפם. ברכות ההפטר כמו בתענית
 צבור:

למנחה קורין — ויחל. הכל כמו בתענית
 צבור:

לתענית צבור

בתענית צבור קורין כל יום בשחרית ובמנחה
 ג' גברי בפרשת כי תשא. ויחל משה.
כהן עד אשר דבר לעשות לעמו. אחר כך
 גוללין מעט את הספר תורה להלאה ומתחילין

לקרות

לוי ויאמר ה' אל משה פסל לך עד אל מול
 ההר ההוא

ישראל עד אשר אני עושה עמך. ונוהגין
 הקהל לומר בקול רם הי"ג מדות וגם הפסוק
 וסלחת לעוננו ולחטאתנו ונחלתנו. במנחה אומר
 בעל השלישי ההפטר דרשו. והברכות עד מגן
 דוד:

לראש חודש

בראש חודש קורין ד' גברי בפרשת פנחס.
 ומתחילין לקרות פרשת התמיד מן וידבר ה' עד
 סוף ובראשי חדשיכם. ולפי שאין בפרשה א' עד
 וביום השבת רק ח' פסוקים, ואם יקרא כסדר ג'
 פסוקים לכל אחד יצטרך לסיים בפסוק אשה
 לה' שהוא ב' פסוקים לפני פרשה, מה שאסור
 לעשות כן. לפיכך צריך לקרות כסדר הזה

כהן עד עלה תמיד

לוי חוזר וקורא הפסוק ואמרתם עם עור ב'
 פסוקים עד רביעית ההין

ישראל עד עלת התמיד ונסכה
רביעי .. ובראשי חדשיכם עד יעשה ונסכו:

הקריאה כדי שנוכל לקרות ז' גברי ומתחילין
 עשר תעשר

כהן עד אשר תעשה

לוי עד בכל אשר תעשה

שלישי עד תשפכנו כמים

רביעי עד כל ימי חיין

חמישי עד לא תעשה מלאכה

ששי עד את החקים האלה

שביעי עד אשר נתן לך:

למפטיר קורא בספר תורה שניה והקרבתם.

כדאתמול:

לחג השבועות

ביום א' .. דחג השבועות קורין ה' גברי
 בפרשת יתרו. בחדש השלישי.

כהן .. עד אשר תדבר אל בני ישראל

לוי .. עד המה יעלו בהר

שלישי .. עד יעננו בקול

רביעי .. עד וכל אשר לרעך

חמישי .. עד לא תגלה ערותך עליו:

למפטיר קורא בספר תורה שניה בפרשת

פנחס. וביום הבכורים עד ונסכיחם

ביום ב' דחג השבועות אם חל בחול קורין ה'

גברי בפרשת ראה. כל הבכור, ואם חל בשבת

קורין ז' גברי ומתחילין עשר תעשר. ציוני

הקריאה כמו באחרון של פסח: למפטיר קורא

וביום הבכורים, כדאתמול:

לתשעה באב

בתשעה באב שחרית. קודם שמברך העולה

לתורה אומר בלחש ברוך דיין האמת. וקורין

ג' גברי בפרשת ואתחנן. כי תוליד בנים.

לשמחת תורה

ביום הרביעי כלו

יום ד' - כהן - ביום הרביעי עד מלאה

קטרת

לוי ..... עד בן שדיאור

ישראל ..... ביום החמישי כלו

יום ה' - כהן - ביום החמישי עד מלאה

קטרת

לוי ..... עד בן צורישי

ישראל ..... ביום הששי כלו

יום ו' - לעולם ראש חודש טבת. מוציאין ב'

ספר תורה וקורין ג' גברי בפרשת פנחס כמו

בכל ראש חודש. רק שמחלקים הקריאה על ג'

עליות כזה

כהן ..... עד רביעית ההין

לוי ..... עד ונסכה

ישראל ..... ובראשי חדשיכם כלו

רביעי .. קורא בספר תורה שניה בפרשת

הנשיאים "ביום הששי" כלו אם חל ראש

חודש טבת בשבת מוציאין ג' ספרים וקורין

בספר תורה ראשונה ו' גברי בהסדרא של

השבוע, בספר תורה שניה קורין לשביעי של

ראש חודש ומתחילין וביום השבת עד ונסכו.

אחר כך אומר חצי קדיש וקורין בספר תורה

שלישית למפטייר של חנוכה הנשיא של אותו

היום. ואומרים ההפטרה דחנוכה רני ושמחי

יום ז' - כהן - ביום השביעי עד מלאה

קטרת

לוי ..... עד בן עמיהוד

ישראל ..... ביום השמיני כלו: ואם גם יום הז'

ראש חודש. קורין ג' גברי בשל ראש חודש

כדאתמול, ולרביעי קורא בספר תורה שניה

בפרשת הנשיאים "ביום השביעי" כלו

יום ח' - כהן - ביום השמיני עד מלאה

קטרת

לוי ..... עד בן פדהצור

ישראל ..... עד את המנרה:

בליל שמחת תורה לאחר ההקפות נוהגין

לקרות ג' גברי בפרשת וזאת הברכה.

כהן ..... עד ועור מצריו תהיה

לוי ..... עד ומשנאיו מן יקומון

ישראל עד אלפי מגשה. אחר הקריאה אומר

חצי קדיש ביום שמחת תורה לאחר ההקפות

קורין ה' גברי בפרשת וזאת הברכה. שלש

עליות הראשונות כמו בלילה.

רביעי ..... עד ומשפטיו עם ישראל

חמישי ..... עד ובגאותו שחקים.

ונוהגין לחזור הקריאה כמה פעמים כדי לכבד

עם עליות לכל אחד ואחד מן הקהל. אחר כך

קורין לחתן תורה מן מענה עד לעיני כל

ישראל. ולחתן בראשית קורין מן בראשית ברא

עד אשר ברא אלהים לעשות. אחר כך אומר

חצי קדיש וקורא למפטייר בספר תורה אחרת

בפרשת פנחס ביום השמיני עצרת כדאתמול

לחנוכה

בכל יום קורין ג' גברי בפרשת נשא סדר

הקרבת הנשיאים לחנוכת המזבח.

ביום הראשון מתחילין ויהי ביום כלות

משה. וביום האחרון מסיימין כן עשה

את המנרה. וזה סדר הקריאה לכל יום

ויום דחנוכה:

יום א' - כהן .... עד לחנכת המזבח

לוי ..... עד מלאה קטרת

ישראל ..... עד בן עמינדב

יום ב' - כהן ביום השני עד מלאה קטרת

לוי ..... עד בן צוער

ישראל ..... ביום השלישי כלו

יום ג' - כהן ביום השלישי עד מלאה

קטרת

לוי ..... עד בן חלן

לפורים

מצת. ואם חל ראש חודש ניסן בשבת אז פרשת החודש בזה השבת. ומוציאין ג' ספרים. וקורא בספר תורה הראשונה ו' גברי בהסדרא של השבוע. בשניה קורא לשביעי של ראש חודש בפרשת פנחס מן וביום השבת עד ונסכו. ואמר חצי קדיש וקורא אחר כך בשלישית למפטיר פרשת החודש. ומפטירין ההפטרות של פרשת החודש:

בפורים קורין בפרשת בשלח "ויבא עמלק" ג' גברי.
כהן עד ראש הגבעה
לוי עד לפי חרב
ישראל עד מדר דר.
 אחר הקריאה ואמר חצי קדיש. גוללין הספר תורה ומעמידים אותה בארון הקודש. אחר כך קורין את המגילה

לחג המצות

לארבע פרשיות

פרשת שקלים

סי' לקריאות חג המצות כשחל יום א' של פסח בשבת או באחד בשבת או בשלישי בשבת:
משך. תורא. קדש. בכספא. פסל. במדברא. שלח. בוכרא
ואם חל יום א' של פסח בחמישי בשבת אז הסימן של סדר הקריאות כזה
משך. תורא. פסל קדש. בכספא. במדברא. שלח. בוכרא.

ביום ראשון של פסח אם חל בחול קורין ה' גברי בפרשת בא. משכו כהן עד ולבניך עד עולם
לוי עד כן עשו
שלישי עד וינצלו את מצרים
רביעי עד לדרותם
חמישי עד על צבאותם:
ואם חל יום א' דפסח בשבת קורין גם כן משכו ומחלקים הקריאה על ז' עליות כזה
כהן עד ולבניך עד עולם
לוי עד כן עשו
שלישי עד וברכתם גם אותי
רביעי עד וינצלו את מצרים
חמישי עד לדרותם
ששי עד יעשו אותו
שביעי עד על צבאותם:
למפטיר קורין בספר תורה שניה בפרשת פנחס ובחדש הראשון עד וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל מלאכת עבודה לא תעשו:

הוא השבת שלפני ר"ח אדר הסמוך לניסן. מוציאין בו ב' ספרים וקורין למפטיר בספר תורה שניה בריש פרשת כי תשא עד לכפר על נפשותיכם אשר בסוף הפרשה. ואם חל ראש חודש אדר בשבת אז פרשת שקלים בזה השבת. מוציאין ג' ספרים וקורין בספר תורה הראשונה ו' גברי בהסדרא של השבוע. בשניה קורא לשביעי של ראש חודש בפרשת פנחס מן וביום השבת עד ונסכו. ואמר חצי קדיש וקורא אחר כך בשלישית למפטיר פרשת שקלים. ומפטירין ההפטרות של פרשת שקלים:

פרשת זכור

הוא השבת שלפני פורים. מוציאין בו ב' ספרים וקורא למפטיר בספר התורה שניה בסוף הסדרא כי תצא זכור את אשר עשה לך עמלק. ומפטירין ההפטרות של פרשת זכור

פרשת פרה

הוא השבת שלפני פרשת החודש. מוציאין בו ב' ספרים וקורא למפטיר בספר תורה שניה בריש פרשת חקת עד חטמא עד הערב. ומפטירין ההפטרות של פרשת פרה

פרשת החודש

הוא השבת שלפני ראש חודש ניסן. מוציאין בו ב' ספרים וקורא למפטיר בספר תורה שניה בפרשת בא מן החדש הזה לכם עד תאכלו

סדר הקריאה למועדים

ליום כפור

לראש השנה

ביום כפור לשחרית קורין
בפרשת אחרי מות ששה
גברי אם חל בחול

כהן ..... עד וכפר בעדו ובעד ביתו
לוי .. עד ושחט את פר החטאת אשר לו
ישראל ..... עד ובעד כל קהל ישראל
רביעי ..... עד וכפר בעדו ובעד העם
חמישי ..... עד לפני ה' תטהרו
ששי ..... עד כאשר צוה ה' את משה:
ואם חל בשבת קורין ז' גברי ומחלקים
עליי הראשונה על שתי עליות כזה:

כהן ..... עד לחטאת ואיל לעלה
לוי ..... עד וכפר בעדו ובעד ביתו,
ולשאר הקרואים מסיימים כמו אם חל
בחול:

למפטיר קורין בספר תורה שני' בפרשת
פנחס: ובעשור לחדש השביעי עד ועלת התמיד
ומנחתה ונסכיהם

ביום כפור למנחה קורין ג' גברי בפרשת
אחרי מות פרשת העריות

כהן ..... עד אני ה'
לוי ..... עד אני ה'
עד אני ה' אלהיכם: והשלישי הוא
מפטיר:

לחג הסוכות בשני ימים הראשונים

של חג הסוכות קורין בפרשת אמור. שור או
כשב. אם חל בחול קורין ה' גברי
כהן ..... עד בכל מושבתיכם
לוי ..... עד לדחתיכם בכל מושבתיכם
שלישי ..... עד אני ה' אלהיכם
רביעי ..... עד תשבתו שבחכם

ביום א' דראש השנה קורין
בפרשת וירא. וה' פקד את
שרה. אם חל בחול קורין ה'
גברי

כהן ..... עד כאשר צוה אתו אלהים
לוי ..... עד כי ביצחק יקרא לך זרע
שלישי ..... עד מארץ מצרים
רביעי ..... עד ויכרתו שניהם ברית
חמישי ..... עד ימים רבים:
ואם חל בשבת מחלקים הקריאה על ז' קרואים
כזה:

כהן ..... עד כאשר צוה אתו אלהים
לוי ..... עד הגמל את יצחק
שלישי .... עד כי ביצחק יקרא לך זרע
רביעי ..... עד כאשר הוא שם
חמישי ..... עד מארץ מצרים
ששי ..... עד ויכרתו שניהם ברית
שביעי ..... עד ימים רבים
למפטיר קורין בספר תורה שני'
בפרשת פנחס ובחדש השביעי עד לריח
ניחוח אשה לה'

ביום ב' דראש השנה קורין בפרשת וירא
העקדה לחמשה קרואים
כהן ..... עד אשר אמר לו האלהים
לוי .... עד לעלה בני וילכו שניהם יחדו
שלישי ..... עד בהר ה' יראה
רביעי ..... עד בבאר שבע
חמישי . עד ואת מעכה: למפטיר קורין
כדאמור

חמישי ... עד מעדי ה' אל בני ישראל:
ואם חל בשבת קורין שבעה גברי.

הושענא רבה

כהן ..... וביום החמישי
לוי ..... וביום הששי
ישראל ..... וביום השביעי
רביעי ..... וביום הששי. וביום השביעי
שבת חול המועד קורין בפרשת כי תשא,
 ראה אתה אומר אלי. ז' גברי
כהן ..... עד אשר על פני האדמה
לוי ..... עד אשר ארחם
ישראל ..... עד לפני לא ידאו
רביעי ..... עד אל מול ההר ההוא
חמישי ..... עד אשר אני עשה עמך
שש ..... עד אלהי מסכה לא יעשה לך
שביעי ..... עד בחלב אמו.
למפטיר: קורין בספר תורה שניה כפי סדר
 היום

כהן ..... עד אני ה'
לוי ..... עד ככל מושבתיכם
שלישי ..... עד כל מלאכת עבודה לא תעשו
רביעי ..... עד לדרכתכם ככל משבתיכם
חמישי ..... עד אני ה' אלהיכם
ששי ..... עד תשבתו שבחכם
שביעי ..... עד מעדי ה' אל בני ישראל
למפטיר קורין בשני ימים הראשונים בספר
 תורה שניה בפרשת פנחס. ובחמשה עשר יום
 לאחר השביעי עד עלת התמיד מנחתה ונסכה

לחול המועד סכות

ביום א' דחול המועד קורין בפרשת פנחס
 ד' גברי

כהן ..... וביום השני
לוי ..... וביום השלישי
ישראל ..... וביום הרביעי
רביעי ..... וביום השני. וביום השלישי
ביום ב' דחול המועד
כהן ..... וביום השלישי
לוי ..... וביום הרביעי
ישראל ..... וביום החמישי
רביעי ..... וביום השלישי. וביום הרביעי:
ביום ג' דחול המועד

כהן ..... וביום הרביעי
לוי ..... וביום החמישי
ישראל ..... וביום הששי
רביעי ..... וביום הרביעי. וביום החמישי
ביום ד' דחול המועד

כהן ..... וביום החמישי
לוי ..... וביום הששי
ישראל ..... וביום השביעי
רביעי ..... וביום החמישי. וביום הששי:

לשמיני עצרת

קורין בפרשת ראה. עשר תעשר. ואין
חילוק בין אם חל בשבת או בחול
מתחילין תמיד עשר תעשר. ואם חל
בחול קורין ה' גברי.
כהן ..... עד על הארץ תשפכנו כמים
לוי ..... עד כל ימי חיך
שלישי ..... עד לא תעשה מלאכה
רביעי ..... עד את החקים האלה
חמישי ..... עד אשר נתן לך.
 ואם חל בשבת קורין ז' גברי. דהיינו שמוספיין
 ב' עליות מן עשר תעשר עד כל הבכור. וקורין
 לכהן עד ככל מעשה ירך אשר תעשה. וללוי
 עד ככל אשר תעשה.
למפטיר קורין בספר תורה שניה בפרשת
 פנחס. ביום השמיני עצרת תהי' לכם. עד ככל
 אשר צוה ה' את משה

☆☆☆

שש הוספות	מסעי
הוספה:	בששי
ערי מקלט התיינה	א'
על המשפטים האלה	ב'
ככל מושבותיכם	ג'
הוספה:	בשביעי
מטה אבותינו יגרע נחלתן	ד'
ידבקו בני ישראל	ה'
כן עשו כנות צלפחד	ו'

דברים

עשר הוספות	דברים
הוספה:	בחמישי
אשר נתן ה' להם	א'
יקראו להם זמזמים	ב'
השמידם וישכו תחתם	ג'
דברי שלום לאמר	ד'
הוספה:	בששי
לא השארנו שריד	ה'
אשר צוה ה' אלהינו	ו'
בלתי השאיר לו שריד	ז'
ושלל הערים בזונו לנו	ח'
באמת איש	ט'
הוספה:	בשביעי
אשרת הפסגה מזרחה	י'

ואתהנן

תשע הוספות:	ואתהנן
הוספה:	בחמישי
כמני ויחי	א'
ולכניהם לעלם	ב'
בארץ אשר תירשון	ג'
הוספה:	בששי
ביתך ובשעריך	ד'
מכית עבדים	ה'
כאשר דבר ה'	ו'
ובכל ביתו לעינינו	ז'
הוספה:	בשביעי
ופסיליהם תשרפון באש	ח'
מיד פרעה מלך מצרים	ט'

עשר הוספות	בלק
הוספה:	בחמישי
שוב אל בלק וכה תדבר	א'
וברך ולא אשיבנה	ב'
מה פעל אל	ג'
הוספה:	בששי
ויעל פר ואיל כמזבח	ד'
נפל וגלוי עינים	ה'
ותנשא מלכתו	ו'
זה שלש פעמים	ז'
הוספה:	בשביעי
נפל וגלוי עינים	ח'
והאביד שריד מעיר	ט'
עד מה אשור תשבך	י'

פנחס

עשר הוספות	פנחס
הוספה:	בששי
כל מלאכת עבודה לא תעשו	א'
תמימם יהיו לכם ונסכיהם	ב'
לריח ניחח אשה לה'	ג'
הוספה:	בשביעי
מנחתה ונסכה	ד'
ומנחתה ונסכיהם	ה'
ומנחתה ונסכה	ו'
מנחתה ונסכה	ז'
ומנחתה ונסכה	ח'
מנחתה ונסכיה	ט'
מנחתה ונסכה	י'

מטות

שבע הוספות	מטות
הוספה:	בששי
ולעבדך מקנה	א'
הוספה:	בשביעי
והיצא מפיכם תעשו	ב'
כאשר אדני דבר	ג'
ונאחזו בתכם בארץ כנען	ד'
ערי הארץ סביב	ה'
ערי מבצר וגדרת צאן	ו'
ויורש את האמרי אשר בה	ז'